ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Λεξικογραφικόν Δελτίον

Τόμ. 11 (1969)

Λεξικογραφικόν Δελτίον

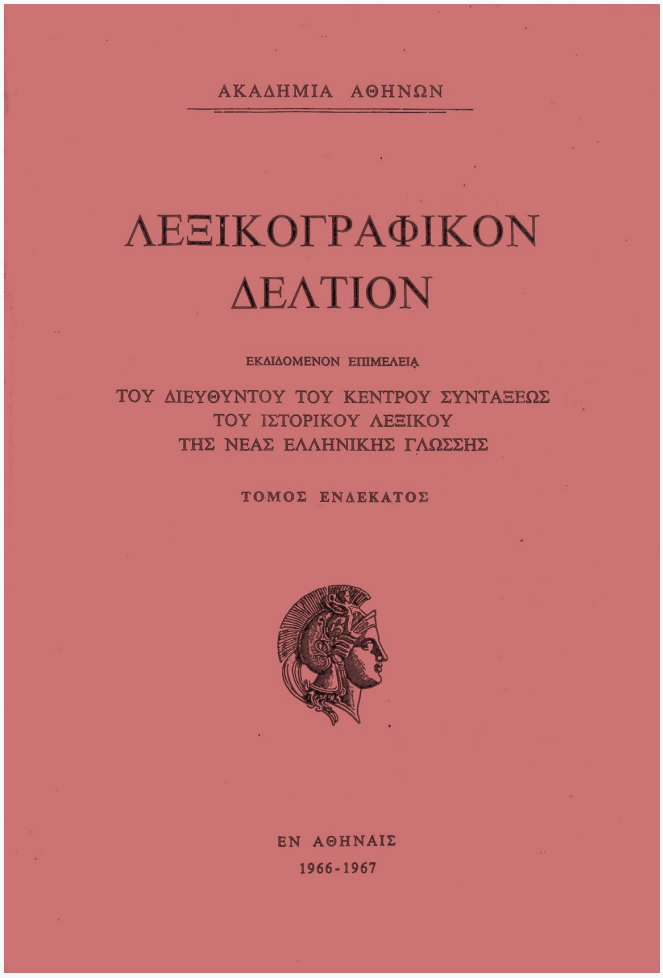

Ἐκθέσεις γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ τῶν ἐτῶν 1964, 1966

Αναστάσιος Καραναστάσης

doi: 10.12681/ld.40688

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 10/01/2026 10:01:11

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1966-1967

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδες

Σταύρου Μάνεση : Ἀντικωφωτικὰ φαινόμενα βορείων ἰδιωμάτων 3- 66

Ἀναστασίου Καραναστάση : Ἡ ἑνετικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ναυτικῆς καὶ ἁλιευτικῆς ὁρολογίας 67- 76

Ἔκθεσις Γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ ἔτους 1964 ..... 77- 88

Ἔκθεσις Γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ ἔτους 1966 89-114

Νικολάου Κοντοσοπούλου : Ὁ Γλωσσικὸς Ἄτλας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ σχετικὰ προβλήματα 115-133

Ἀναστασίου Καραναστάση : Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ναυτικῆς ὁρολογίας τῆς Τουρκίας, τῶν Βαλκανίων, τῆς Ρωσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης..... 135-147

Πίναξ πραγμάτων 149-150

Πίναξ ἑλληνικῶν λέξεων 151-163

Πίναξ ξένων λέξεων 165-169

Πίναξ κυρίων ὀνομάτων 171

Πίναξ τοπωνυμίων 171-173

Résumé des articles 175-179

ΕΚΘΕΣΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1964

Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας ὑπεβλήθησαν τὸ ἔτος τοῦτο δέκα ὀκτὼ ἐν συνόλῳ χειρόγραφοι συλλογαί, αἱ ὁποῖαι κατανέμονται ὡς ἑξῆς : Ἐκ Πελοποννήσου τρεῖς, ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος δύο, ἐξ Ἠπείρου μία, ἐκ Δ. Θεσσαλίας μία, ἐκ Κρήτης δύο, ἐξ Ἀθηνῶν μία, ἐκ τῶν νήσων ἓξ (ἀνὰ μία ἐξ Ἀλοννήσου, Ἀπυράνθου Νάξου, Ζακύνθου, Μήλου, Ἐρεικούσης Κερκύρας, Ὀθωνῶν Κερκύρας). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἀποστολεῖς, οὗτοι εἶναι : τρεῖς δημοδιδάσκαλοι, δύο καθηγηταὶ φιλολογίας, μία φιλόλογος, μία νομικός, δύο φοιτηταί, εἷς θεολόγος καὶ ὀκτὼ ἰδιῶται. Αἱ ὑποβληθεῖσαι ἐφέτος συλλογαὶ διακρίνονται κατὰ κανόνα διὰ τὴν εὐσυνειδησίαν τῶν συλλογέων καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν συμμόρφωσίν των πρὸς τὰς ὁδηγίας τῆς Ἑταιρείας, αἱ περισσότεραι δὲ τούτων ὑπεβλήθησαν ἀπὸ συλλογεῖς γνωστοὺς ἐκ προηγουμένων διαγωνισμῶν. Εἰδικώτερον αἱ ὑποβληθεῖσαι συλλογαὶ εἶναι αἱ ἑξῆς :

1. *Θανάση Παπαθανασοπούλου*, φοιτητοῦ, «Γλωσσάριον Αἰτωλικοῦ ἰδιώματος». Δύο τετράδια ἐκ σελίδων ἀντιστοίχως 47 καὶ 100.

Ὁ κ. Παπαθανασόπουλος εἶναι γνωστὸς καὶ ἀπὸ παλαιοτέρας συλλογάς (ἡ παροῦσα εἶναι ἡ τετάρτη τοιαύτη), ἡ κτηθεῖσα δ' ἐκ τούτων ἐμπειρία του, ὡς καὶ αἱ γραπταὶ καὶ προφορικαὶ ὁδηγίαι αἱ ὁποῖαι τοῦ ἐδόθησαν, συνετέλεσαν ὥστε καὶ ἡ νέα του συλλογὴ νὰ πληρῇ τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ. Συνεκέντρωσεν εἰς αὐτὴν σπανιωτέρας πως λέξεις, ὅπως τὰ σύνθετα : *ἀπότριλλους*, *ἀποτριλλαμάρα*, *ἀπουξιφρένιασμα*, *ἀλλουφρινιὰ* (τρέλλα), *ἀντίθαμα* (δεύτερον θαῦμα), *ἀντισουφίζουμι* (δίδω διέξοδον εἰς δίλημμα), *ἀγιρουκρουσμένους* (κτυπημένος ἀπὸ «ἀγερικό»), *φουλολόημα* (ἡ ἀφαίρεσις τοῦ φώλου), *τρισκέλι* (τὸ ἀναλόγιον τῆς ἐκκλησίας) κτλ., ἢ ἁπλᾶς μὲ χαρακτηριστικὰς σημασίας, ὅπως *βαθὺς* (πονηρός), *σαπέρας* (ἄνθρωπος χωρὶς ἔρμα), *χαμπερᾶς* (κουτσομπόλης). Παραθέτει πάντοτε ἰδιωματικὰς φράσεις καὶ ἀποδίδει ὀρθῶς τὴν φωνητικὴν τοῦ ἰδιώματος, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα τῶν βορείων. Τὴν ἀξίαν τῆς συλλογῆς δὲν μειώνει ἡ παράλειψις τῆς ἑρμηνείας ἐλαχίστων λέξεων, ὡς *σκόρτσους*, *λιμίνθ'* (εἴδη πτηνῶν;), *μ'λένια* (εἶδος πτηνοῦ;), *σπαρτάφ'λους* (εἶδος πτηνοῦ;). Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογῆς, θὰ παρακαλέσῃ δὲ τὸν συλλογέα νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰς ἀνωτέρω λέξεις.

2. *Νίκου Χρ. Τσάκα*, «Πάργα - Στεριά».

Τὸ λεξιλόγιον τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Τσάκα ἐκτείνεται εἰς 173 μεγάλας σελίδας γεγραμμένας διὰ γραφομηχανῆς. Προηγεῖται σύντομος εἰσαγωγὴ (σ. 1-3), ὅπου ἀναφέρονται αἱ περιπέτειαι τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Πάργας, αἱ ὁποῖαι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ τοπικὸν λεξιλόγιον ἀφθόνων Ἰταλικῶν, Τουρκικῶν καὶ Ἀλβανικῶν λέξεων.

Ἀπὸ τὰς πρώτας σελίδας τῆς συλλογῆς ἀναφέρομεν τὰς Ἰταλικὰς λέξεις: *ἀβάντα*, *ἀβανταδόρος*, *ἀβάντσο*, *ἀβαντσάρω*, *ἀβέρτος*, *ἀβίζο*, *ἀβουκᾶτος*, *ἄγαρμπος*, καὶ τὰς Τουρκικάς: *ἀβτζῆς*, *ἀγαλίκι*, *ἀγιάζι*, *ἀγιάρι*, *ἀγντᾶς*, *ἀζάπης*, *ἀζᾶς*, *ἀιλίκι*, *ἀκαρέτι*, *ἀκμπέτ*, *ἀκράνης* κτλ. Παρὰ τὰς ξένας ὅμως ταύτας λέξεις, ὁ συλλογεὺς συνεκέντρωσε μὲ εὐσυνειδησίαν καὶ στοργὴν πολλὰς ἄλλας, σπανιώτερον ἢ οὐδόλως ἀκουομένας σήμερον, διασώζων οὕτω πολύτιμον γλωσσικὸν θησαυρόν. Τοιαῦται λέξεις εἶναι, π.χ., *ἄπαστρος* (ἀκάθαρτος), *βγάλση* (διάρροια), *διασόνι* (δοθιήν), *ζάλαχος* (προφανῶς ἐκ τοῦ σάλαγος), *θράσος* (εὐεξία δένδρου), *καλίκια* (ξύλινα καττύματα), *καμπρὶ* (προφανῶς ἐκ τοῦ κραμπί), *κυγκλίδι* (ἐκ τοῦ κυκλίδι), *λαρώνω* (ἡσυχάζω), *λαττεύω* (μειοῦμαι), *μπολωτὸς* (ἀπολυτός), *ξόρεξο* (ἐπιδόρπιον), *ὀψερὸς* (μὲ ὑγιεινὴν ὄψιν), *σύσκαρο* (ὁλόκληρον τὸ πλοῖον), *ἀδρυὸς* (δρῦς), *μιαρὸ* (ποντικὸς ἢ ἄλλο τι "ἀηδὲς τὴν ὄψιν" ζῶον). Ὁ συλλογεὺς παραθέτει οἰκογενείας ὅλας λέξεων μετὰ τῶν παραγώγων των, ἡ δὲ ἀναγνώρισις τῶν Ἰταλικῶν, Τουρκικῶν καὶ Ἀλβανικῶν λέξεων εἶναι κατὰ κανόνα ὀρθή. Πρόκειται περὶ σοβαρᾶς καὶ εὐσυνειδήτου ἐργασίας, δι' ὃ ἡ Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα τὴν προσφορὰν τοῦ κ. Χρ. Τσάκα, προτείνει τὴν βράβευσιν ταύτης.

3. *Ν. Ἠλιακοπούλου*, «Λαογραφικὰ ἀνάλεκτα». Σελ. 32 μεγάλαι δακτυλογραφημέναι.

Τὸ ὑλικὸν προέρχεται ἐκ Μερόπης Μεσσηνίας, ἐκ Μάνης καὶ Βοιωτίας, δὲν σημειοῦται ὅμως ἑκάστοτε ὁ τόπος προελεύσεως τοῦ ἀναγραφομένου γλωσσικοῦ ὑλικοῦ καὶ τοῦτο μειώνει τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας. Αἱ διηγήσεις, ἐξ ἄλλου, αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸ χειρόγραφον, ἔχουν καταγραφῆ εἰς ὕφος λογοτεχνικὸν μᾶλλον παρὰ ἰδιωματικόν, αἱ δὲ ἐνδιαφέρουσαι λέξεις εἶναι ἐλάχισται. Ἐκ τούτων σημειοῦμεν τὰς ἑπομένας: *ἀδυνασιά* (ἡ κόρη· πβ. ἀδύνατο μέρος ἡ γυναῖκα), *ἀναχρεικά* (τὰ οἰκιακὰ σκεύη), *θυμωτικά* (μὲ θυμόν), *καπνισμένος* (στενοχωρημένος), *κλεφτοχωματᾶς* (αὐτὸς ποὺ κλέβει στὰ σύνορα τῶν χωραφιῶν), *μολιαυγίτσα* (λίαν πρωί). Ὁ συλλογεὺς εἶναι φιλότιμος μὲν ἀλλ' ἄπειρος εἰς τὴν συλλογὴν γλωσσικοῦ ὑλικοῦ, δι' ὃ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπαινεῖ τοῦτον διὰ τὴν φιλότιμον προσπάθειάν του, καὶ ἐλπίζει ὅτι, συμβουλευόμενος τὰς ὁδηγίας τῆς Ἑταιρείας, θὰ ὑποβάλῃ προσεχῶς πληρεστέραν συλλογήν.

4. *Μ. Βλάικου*, δημοδιδασκάλου, «Γλωσσικὸ ὑλικὸ ἀπὸ τὴν Ἀλόννησο». Χειρόγραφον τετράδιον μεγάλου σχήματος ἐκ σελ. 191.

Τὸ προσφερόμενον ὑλικὸν εἶναι κατανεμημένον εἰς κεφάλαια: *Τὸ σῶμα καὶ τὰ μέρη του*, *Τὸ σχολεῖο*, *Τὸ σπίτι*, *Ὁ δρόμος*, *Καταστήματα καὶ Ἐπαγγέλματα*, *Συγγένεια*, *Χλωρίς*, *Τὸ χρῆμα*, *Τὰ νερά*, *Ἡ ἐκκλησία*, *Μέσα συγκοινωνίας*, *Ἀρχαί*, *Νυμφικὴ στολή*, *Ὁ χρόνος*, *Ἡ στεριά*, *Ἐπιρρήματα*. Τὸ κεφάλαιον *Διάφορα* περιλαμβάνει σύντομον ἀλφαβητικὸν λεξιλόγιον.

Ἡ κατὰ κεφάλαια κατάταξις τοῦ ὑλικοῦ καθιστᾷ δυσκολωτέραν τὴν διαφυγὴν λέξεων ἀνηκουσῶν εἰς αὐτὰ καὶ διὰ τοῦτο εἶναι προτιμοτέρα πάσης ἄλλης μεθόδου. Δὲν ἐξαντλοῦνται, ὅμως, ἀτυχῶς εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ κ. Βλάικου τὰ διάφορα κεφάλαια, οὔτε ἀναζητοῦνται αἱ οἰκογένειαι λέξεων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἀποθησαύρισιν πολὺ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ λέξεων.

Θὰ ἠδύνατο πρὸς τούτοις ὁ συλλογεὺς νὰ παραλείψῃ ἱκανὸν ἀριθμὸν λέξεων λογίων, αἱ ὁποῖαι, καθ' ὃ περιτταί, μειώνουν τὴν ἀξίαν τῆς συλλογῆς. Τοιαῦται εἶναι, π.χ., αἱ σχετικαὶ μὲ τοὺς βαθμοὺς ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ὀνόματα ζώων (*ἐλέφαντας*, *τίγρεις*, *καμηλοπαρδάλεις*, *ρινόκιρους* κτλ.), τὰς ὁποίας γνωρίζουν μὲν οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, ὄχι ὅμως ὁ ἄνθρωπος τῆς ὑπαίθρου. Λείπει ἐπίσης ἀριθμός τις ἑρμηνειῶν, τὰς ὁποίας πρέπει ν'ἀναζητήσῃ τις εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κέντρου Συντάξεως Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, χωρὶς νὰ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἐκεῖ ἑρμηνεία δὲν εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν εἰς τὴν Ἁλόννησον ἰσχύουσαν.

Ἀποτελεῖ, ἐν τούτοις, ἡ ἐργασία τοῦ κ. Βλάικου ἐνδιαφέρουσαν καὶ εὐσυνείδητον συμβολὴν εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἐκ τῆς μικροτέρας τῶν Βορείων Σποράδων νήσου, ὁ δὲ συλλογεὺς κατέγραψε μετὰ τῆς δεούσης ἀκριβείας τὸ περιεχόμενον τῆς συλλογῆς του.

Ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἀποσπῶμεν ὡς χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τὰς λέξεις *λαγκών'* (λαγών), *πρέκνα* (ἐξάνθημα τοῦ προσώπου, τὸ ἀρχαῖον πρεκνός), *χλὲς* (ὁ χυλός), *νιραγὴ* (νεραγωγός), *κοῦνος* (κῶνος), *πυξάρ'* (πύξος).

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογῆς.

5. *Ἀναστασίου Ἀθαν. Γούναρη*, «Μία συντεχνιακὴ συνθηματικὴ γλῶσσα τῆς Δυτικῆς Θεσσαλίας. Τὰ Κουδαρίτικα τῆς Δρακοτρύπας». Σελ. μεγάλαι χειρόγραφοι 43.

Προηγεῖται ἱστορικὴ εἰσαγωγή, ἐκ τῆς ὁποίας πληροφορούμεθα ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου κατάγονται ἐξ Ἠπείρου, καὶ ἀκολουθεῖ ἀλφαβητικὸν γλωσσάριον περιέχον 300 περίπου λέξεις.

Ἡ σημασία τῶν συνθηματικῶν γλωσσῶν εἶναι ἤδη γνωστή, ὅπως γνωστὴ εἶναι καὶ ἡ ἔλλειψις μιᾶς γενικῆς μελέτης μὲ θέμα τὰς συνθηματικὰς γλώσσας, τὴν ὁποίαν συνέστησε πρὸ πολλοῦ ὁ ἀείμνηστος Μ. Τριανταφυλλίδης.

Ἓν μέγα μέρος ὅμως τοῦ λεξιλογίου, τὸ ὁποῖον προσφέρει ὁ κ. Γούναρης, εἶναι ἤδη γνωστόν, δημοσιευθὲν παρὰ τοῦ κ. Δ. Οἰκονομίδη εἰς τὴν «Ἀθηνᾶν», τόμ. 60 (1960) 173-177, καὶ περιλαμβάνον συνθηματικὸν λεξιλόγιον τῶν κτιστῶν τοῦ Πετροβουνίου τῆς Ἠπείρου. Ὁ σημερινὸς συλλογεὺς παραλείπει 61 λέξεις ἐκ τῶν εἰς τὸ λεξιλόγιον τοῦ κ. Οἰκονομίδη περιλαμβανομένων, προσθέτει ὅμως 91 νέας λέξεις, τὰς ὁποίας ὁ τελευταῖος δὲν ἔχει ἀποθησαυρίσει. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν συμπληροῦται κατὰ τὸ δυνατὸν τὸ λεξιλόγιον τῆς συνθηματικῆς γλώσσης τῶν Κουδαριτῶν, δεδομένου ὅτι τὸ σύνολον τῶν λέξεων τῶν γλωσσῶν αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει συνήθως κατὰ πολὺ τὰς τρεῖς ἑκατοντάδας. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων λέξεων πληροφορούμεθα ὅτι τὸ ρ. *γκαβιάζου* σημαίνει δέρω, ζημιῶ, κόπτω, σφάζω, κρημνίζω, ἀσθενῶ κτλ., τὸ ἐπίθ. *ὄρματους* σημαίνει πᾶν τὸ καλόν: καλός, ὡραῖος, τίμιος, δίκαιος, χρήσιμος, γλυκύς, νόστιμος κτλ., ἡ πολλαπλῆ δὲ σημασία ὡρισμένων λέξεων, ὡς αἱ ἀνωτέρω, εἶναι συνήθης ὅσον καὶ ἀπαραίτητος εἰς τὰς συνθηματικὰς γλώσσας, δεδομένου τοῦ πτωχοῦ τούτων λεξιλογίου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκτιμᾷ τὴν φιλότιμον προσπάθειαν τοῦ κ. Γούναρη, δέχεται τὴν ἐνδιαφέρουσαν συλλογὴν καὶ προτείνει τὴν βράβευσιν ταύτης.

6. *Δεσποίνης Θυμιανοῦ*, «Λέξεις ἰδιωματικὲς τῆς ἐπαρχίας Ἀποκορώνου». Σελ. μεγάλαι χειρόγραφοι 32.

Ἡ συλλογεὺς παραθέτει σπανιωτέρας πως χρήσεως λέξεις χωρὶς τὴν προσπάθειαν ἐτυμολογήσεως, τὴν ὁποίαν, καίτοι περιττήν, συναντῶμεν συχνὰ εἰς ὁμοίας περιστάσεις. Παρ' ἑκάστην λέξιν σημειοῦται ὁ τόπος προελεύσεως αὐτῆς καὶ σχετικαὶ φράσεις. Σημειοῦμεν ὡς χαρακτηριστικὰς τὰς λέξεις : *μπολιάζω*, μὲ τὴν σημασίαν ἐκλέγω, *ἀντριπηδῶ*, ἀντιπηδῶ, κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ ἄντρας, *ἀλετριβιδειό*, ἐλαιοτριβεῖον, πιθανῶς ἐκ παρετυμολογίας πρὸς τὸ ἀλέτρι, *ἀλεκατίζω*, τυλίσσω τὸ νῆμα εἰς τὴν ἠλακάτην, *ἀναρεσκίζει*, ἀπαρέσκει, διὰ τοῦ στερητικοῦ α, *ἀνασακκίζω*, αἴρω καὶ εἶτα κτυπῶ κατὰ γῆς τὸν σάκκον διὰ νὰ κατακαθίσῃ τὸ περιεχόμενόν του, *ἀχαμνονούσης*, ὁ ἔχων ἀδύνατον νοῦν, *βλεποφάνερα*, ὀφθαλμοφανῶς, *δασκέλουρο*, ἐκ τοῦ *διασκέλουρο*, κυνόστομον, *ἴλιγας*, ἡ δίνη τοῦ ὕδατος (ἴλιγγος), *σέβομαι*, προφυλάσσομαι, *σωχώρα*, περιφραγμένος ἀγρός, *αὐτόχλιος*, ὁ φύσει χλιαρός, *βροδέχτης*, ὁ ὀμβροδέκτης, *δρομολάτης*, ὁ πεζοπόρος, *συγόμαρη*, μαζὶ μὲ τὸ γομάρι, δι' ὃ πβ. τὸ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 2 συλλογῇ *σύσκαρο*.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἐνδιαφέρουσα, εὔχεται δὲ νὰ συνεχίσῃ ἡ συλλογεὺς τὴν προσπάθειάν της διὰ τὴν ἀποθησαύρισιν καὶ ἄλλων ὁμοίων λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς ὑπάρχουν.

7. *Ἰωσὴφ Δακορώνια*, «Λεξικὸν τοῦ γλωσσολογικοῦ ἰδιώματος τῆς Θήρας». Σελ. τετραδίου 115.

Μετὰ τὸ κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν λεξιλόγιον, ἀκολουθοῦν 8 σελ. μὲ τοπωνύμια καὶ τρεῖς σελ. «εἴδη σταφυλῶν καὶ συκῶν». Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι ὁ κ. Δακορώνιας εἶναι θεολόγος ἀνήκων εἰς τὸ καθολικὸν δόγμα, ἐξ οὗ καὶ ἡ τελεία γνῶσις τῆς κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο ἐκκλησιαστικῆς ὁρολογίας, ὡς καὶ ὅτι εἶναι γνώστης τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ πλῆθος τῶν Ἰταλικῶν λέξεων αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὴν συλλογήν, ἀρκεταὶ σελίδες τῆς ὁποίας περιλαμβάνουν μόνον Ἰταλικῆς προελεύσεως λέξεις. Θὰ ἐνόμιζε μάλιστα κανείς, ὅτι ὁ συλλογεὺς ἐπεδίωξε συστηματικῶς νὰ συγκεντρώσῃ τὰς λέξεις αὐτάς, τὰς ὁποίας, ἀκολουθῶν τὴν τακτικὴν πολλῶν συλλογέων, προσπαθεῖ συνήθως νὰ ἐτυμολογήσῃ. Ἡ προσπάθειά του ὅμως αὕτη πολλάκις ἀποτυγχάνει, διότι ὁ συλλογεὺς θεωρεῖ κατὰ κανόνα τὰς ξένης προελεύσεως λέξεις ὡς προερχομένας ἐκ τῆς Γαλλικῆς ἢ Ἰταλικῆς. Οὕτω τὴν λέξιν, π.χ., *ὁλομπουτούνικος* (ὁλόκληρος), παράγει ἐκ τοῦ *ὅλο*+*buttone*, ἐνῷ τὸ β' συνθ. εἶναι τὸ Τουρκ. *butun*, ὁλόκληρος κτλ.

Εἶναι κρῖμα ὅτι ἡ ἰταλοθηρία καὶ ἡ προσπάθεια ἐτυμολογήσεως τῶν λέξεων ἀπησχόλησαν τόσον πολὺ τὸν κ. Δακορώνιαν, διότι ἐκ τῶν ὑπολοίπων τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν συλλογήν, φαίνεται ὅτι ἠδύνατο αὕτη νὰ εἶναι πολὺ πλουσιωτέρα εἰς λέξεις Ἑλληνικάς. Ἐκ τῶν σπανιώτερον ἀκουομένων σήμερον λέξεων, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς αὐτήν, σημειοῦμεν τὰς κατωτέρω :

κλινάφτης (ὁ ἔχων κεκλιμένα τὰ ὦτα), *κοίτα* (ξύλον ὅπου *κοιτάζουν*, κοιμῶνται αἱ ὄρνιθες), *λακκίζω* (σκάπτω — λάκκους, νοεῖται — εἰς τὸ ἀμπέλι), *λάμνομαι* (συνουσιάζομαι) (Πβ. Ἀριστοφ., Ἐκκλησ. 39), *ξαγλῶ* (ἐξαντλῶ τὸ ὕδωρ τῆς δεξαμενῆς), *ξαύλιδο* (ἡ ἐξωτερικὴ μικρὰ αὐλή), *ὄμπα* (ἡ εἴσοδος), *ὄρπιση* (ἡ ἐλπίδα), *ὀσκιὰ* (ἡ σκιά), *παγάδι* (συμπαγές), *πεμπάμενος* (ἀπεσταλμένος), *πισίτης* (ὁ διάβολος, ἐκ τοῦ ὀπίσω· πβ. τὴν φρ. ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ), *ρυτσιπίλα* (ἐρυσίπελας), *σμᾶται* (ὀσμίζεται), *σούσπιτο* (ἐσώσπιτο). Μειονέκτημα τῆς συλλογῆς ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἔλλειψις πολλῶν ἑρμηνειῶν, ὅπως τῶν λέξεων *ροζάριο*, *κοντυλῶ*, *ἀρμπουρέττα*, *ἀνεδοσμένο*, *ἄμπακος*, *ἀπασπρού*, κτλ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Δακορώνια καὶ ἐλπίζει ὅτι, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὑποδείξεων αὐτῆς, θὰ συνεχίσῃ οὗτος τὴν συγκέντρωσιν τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος καὶ θὰ ὑποβάλῃ νέαν, πληρεστέραν αὐτὴν τὴν φοράν, συλλογήν.

8. *Φωτίου Λίτσα*, «Συλλογὴ γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἐκ Βερεστιᾶς Τριφυλίας». Σελ. τετραδίου 300.

Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει τὰ κεφάλαια. 1. Κόττες. 2. Γουρούνια. 3. Βόδια· 4. Γάττες. 5. Γλωσσικὰ ποικίλα. Ἡ συλλογὴ τὴν ὁποίαν ὑποβάλλει ἐφέτος ὁ κ. Λίτσας, φοιτητὴς φιλολογίας, εἶναι ἡ πέμπτη κατὰ σειράν, τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ἅπασαι αἱ συλλογαί του περιέχουν γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, τοῦ χωρίου Βερεστιὰ Τριφυλίας, δεικνύει τί δύναται νὰ ἐπιτύχῃ εἷς ἔμπειρος καὶ εὐσυνείδητος συλλογεύς, περιορίζων τὴν προσπάθειάν του ἔστω καὶ εἰς τὴν μικράν του γενέτειραν. Ὁ κ. Λίτσας καταγράφει καὶ εἰς τὴν συλλογήν του ταύτην πλῆθος λέξεων ἀναφερομένων εἰς τὰ ἀνωτέρω κεφάλαια, χωρῶν μὲ σύστημα καὶ ὑπομονὴν καὶ παραθέτων οἰκογενείας ὅλας λέξεων εἰς ἑκάστην περίστασιν, ἐρευνῶν, εἰς τὸ κεφάλαιον, π.χ., τὸ σχετικὸν μὲ τὰς ὄρνιθας, τοὺς ὅρους τοὺς σχετικοὺς μὲ τὴν ἡλικίαν, τὸ χρῶμα, τὸ μέγεθος, τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματα κλπ. Τὸ αὐτὸ σημειώνει καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον *Βόδια*, *Γάττες*, *Γουρούνια*. Εἰς τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων βοηθοῦν ἤδη τὸν συλλογέα ἡ κτηθεῖσα πεῖρα καὶ ἡ ἄσκησις, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος. Εἰς τὰ πολλὰ ἐξ ἄλλου παραδείγματα καὶ τὰς φράσεις, τὰς ὁποίας παραθέτει, ἀνευρίσκομεν ἑκάστοτε νέας λέξεις, μὴ σημειουμένας εἰς τὴν συλλογὴν ὡς λήμματα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ δέχεται εὐχαρίστως καὶ τὴν νέαν συλλογὴν τοῦ κ. Λίτσα καὶ προτείνει τὴν βράβευσιν αὐτῆς.

9. *Δεσποίνης Χατζιδάκη*, «Γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου κλπ.». Σελ. μεγάλαι 63.

Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει «λέξεις τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας τῶν κατοίκων Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τῆς χώρας μας» καὶ εἶναι κατὰ τοῦτο ἐνδιαφέρουσα, ὅτι προσφέρει γλωσσικὸν ὑλικόν, τὸ ὁποῖον λείπει κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον μας. Ἡ συλλογεὺς ὅμως, τὸ πρῶτον προσερχομένη εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς Ἑταιρείας, στερεῖται εἰσέτι πείρας περὶ τὴν συλλογὴν γλωσσικοῦ ὑλικοῦ, δι' ὃ καὶ

ἡ ἐργασία της παρουσιάζει ἀρκετὰς ἀτελείας, τόσον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν λέξεων ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰς πολλαπλᾶς αὐτῶν σημασίας. Ἐλλείπουν, π.χ., λέξεις ὅπως *ἀριστερὸς* (τὰ φρονήματα), *γαλαρία* κτλ., ἐλλιπεῖς δὲ τὴν ἑρμηνείαν εἶναι αἱ λέξεις, π.χ., *θεατρῖνος* : ἠθοποιός, ὅπου παραλείπεται πᾶσα μεταφορικὴ σημασία. *Νούμερο* : αὐτοτελὴς σκηνὴ εἰς ἐπιθεώρησιν ἢ εἰς θέατρον ποικιλιῶν ἢ κέντρον. Ἡ λέξις ὅμως λέγεται μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ ἀτόμου στερουμένου σοβαρότητος κτλ. *Κατάλογος* : πίναξ ὅπου γράφονται τὰ φαγητὰ τοῦ ἑστιατορίου. Ἡ λέξις ὅμως χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιπτώσεις. *Βιδάνιο* : μόνον ἐπὶ τῆς σημασίας ποσοστοῦ ἐπὶ κερδηθέντος ποσοῦ ὑπὲρ τῆς λέσχης. *Στήλη*: ἡ στήλη τῆς ἐφημερίδος καὶ οὐδὲν πλέον. *Ψιλά* : οἱ μικροὶ τυπογραφικοὶ χαρακτῆρες. *Ἀκουστικό* : τὸ ἐξάρτημα τῆς τηλεφωνικῆς συσκευῆς κτλ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογέως διὰ τὴν προσπάθειάν της καὶ ἐλπίζει ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ προσφέρῃ πληρεστέραν συλλογὴν διὰ τὸν πλουτισμὸν τοῦ Ἀρχείου τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ.

10. *Ξενοφῶντος Ι. Ἀναγνωστοπούλου*, «Ὁ ἀργαλειός. Λαϊκὴ χειροτεχνία». Χειρόγραφοι σελίδες τετραδίου 48, δύο φωτογραφίαι καὶ ἀρκεταὶ εἰκόνες. Αἱ πληροφορίαι ἀφοροῦν εἰς ὅλην τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα.

Αἱ ἐργασίαι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν λαϊκὴν τέχνην εἶναι παρ' ἡμῖν ἀτυχῶς ὀλίγαι ἀκόμη, διὰ τοῦτο ἡ προσφορὰ τοῦ κ. Ἀναγνωστοπούλου εἶναι εὐπρόσδεκτος, καίτοι ἀφορῶσα μόνον εἰς ἓν ἐκ τῶν θεμάτων αὐτῆς. Εἰς τὴν μελέτην περιλαμβάνονται ἅπασαι αἱ σχετικαὶ μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς ὑφαντικῆς ἐργασίαι μέχρι τῆς τοποθετήσεως τοῦ νήματος εἰς τὸν ἀργαλειὸν διὰ τὴν ὕφανσιν, ἤτοι τὸ γνέσιμον, ἡ βαφὴ κλπ. Ὁ συλλογεὺς εἶναι ἔμπειρος καὶ αἱ παρατιθέμεναι ἰδιωματικαὶ φράσεις ὀρθῶς ἀποδίδονται. Ἀμφιβολίας ἔχομεν ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τῆς λέξεως *δρούγα* : τὸ νῆμα γιὰ ὑφάδι, τὴν ὁποίαν συναντῶμεν ἀλλαχοῦ ὑπὸ διάφορον σημασίαν. Τὸ *πουρ'πόδ'*, ἐπίσης, ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ ὑπερπόδιο, ἐνῷ πρόκειται διὰ τὸ προπόδι > προυπόδι > πουρπόδι.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Ἀναγνωστοπούλου.

11. *Διαλεχτῆς Ζευγώλη - Γλέζου*, «Γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐξ Ἀπυράνθου τῆς Νάξου». Τρία κοινὰ τετράδια μὲ σύνολον σελίδων πυκνογεγραμμένων 646.

Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸ γλωσσικὸν ὑλικὸν νὰ δύναται νὰ συγκριθῇ εἰς ποσότητα καὶ ἀκρίβειαν καταγραφῆς πρὸς τὸ ἐξ Ἀπυράνθου τῆς Νάξου προερχόμενον, καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὴν κ. Ζευγώλη-Γλέζου. Θὰ ἐνόμιζε μάλιστα κανεὶς ὅτι, ἔπειτα ἀπὸ τὰ τόσα χειρόγραφα τὰ ὁποῖα ἡ συλλογεὺς ἔχει καταθέσει εἰς τὸ Ἀρχεῖον, τὸ γλωσσικὸν ὑλικὸν τῆς ἰδιαιτέρας της πατρίδος εἶχεν ἐξαντληθῆ. Καὶ ὅμως, ἂν καὶ ἡ παροῦσα συλλογὴ δὲν προσφέρει γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐξ ὁλοκλήρου νέον, ἀφοῦ σκοπὸν ἔχει νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν κατανόησιν καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν δημοσιευθεισῶν ἤδη παροιμιῶν ἐξ Ἀπυράνθου, ἐν τούτοις εἶναι πολύτιμος. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διὰ τὸν τεθέντα ὑπὸ τῆς συλλογέως σκοπόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἰδιωματικῶν

φράσεων, αἱ ὁποῖαι τόσον ὀρθῶς καὶ τόσον ἐπακριβῶς καταγράφονται. Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν λέξεων, τὰς ὁποίας ἀπεθησαύρισεν ἡ κ. Ζευγώλη, σημειοῦμεν τὰς μετοχὰς *λαημένο*, ἀντὶ τοῦ κοινοῦ *εἰπωμένο*, *ριχτημένο*, ἀντὶ τοῦ κοινοῦ *ριγμένο*, *θωρησμένος*, ἀντὶ *ἰδωμένος* κλπ. *Φυτρολοῶ* σημαίνει καταστρέφω τὸ φύτρο τοῦ χωραφιοῦ, καὶ *ριφολοῶ*, καταστρέφω τὰ ἐρίφια τοῦ τσοπάνη. Ὁ Ἰούνιος, λόγῳ τῆς ἀναρτήσεως τότε τοῦ ἐρινεοῦ, λέγεται *Ἐρινιαστής*, τὸ πλένω ἀτελῶς, λέγεται *νεροβαφτίζω*, τὸ παράσιτον τῶν φυτῶν μελίγρα λέγεται *κασίδα*, κτλ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ εὐχαριστεῖ τὴν κ. Ζευγώλη-Γλέζου διὰ τὴν νέαν της συλλογήν, τῆς ὁποίας προτείνει τὴν βράβευσιν.

12. *Γεωργίου Χ. Παγώνη*, δημοδιδασκάλου Τριοβασάλων Μήλου, «Δημῶδες γλωσσικὸν ὑλικὸν τῆς Μήλου». Σελ. μεγάλαι χειρόγραφοι 171.

Εἰς σύντομον πρόλογον ὁ συλλογεὺς ὑπενθυμίζει ὅτι καὶ ἄλλοτε ὑπέβαλεν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἀνάλογον συλλογὴν καὶ δηλοῖ ὅτι ἐκ τῆς παρούσης ἀπεκλείσθησαν αἱ ἐκεῖ περιληφθεῖσαι λέξεις καὶ φράσεις. Ἀπεδείχθη δὲ πράγματι ἐκ τοῦ γενομένου ἐλέγχου, ὅτι τὸ εἰς τὴν παροῦσαν συλλογὴν περιλαμβανόμενον ὑλικὸν εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου νέον. Μετὰ τὸν πρόλογον δίδονται σύντομοι πληροφορίαι περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου, περιλαμβανομένης εἰς αὐτὴν καὶ τῆς πληροφορίας περὶ ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν Μῆλον πληθυσμῶν ἐξ ἄλλων μερῶν, ἐν οἷς καὶ ἐκ Κρήτης. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐξηγεῖ καὶ τὴν ὕπαρξιν ἀρκετῶν γλωσσικῶν στοιχείων ἀπαντώντων καὶ εἰς ἰδιώματα τῆς Κρήτης, ὡς καὶ τὴν μεγάλην σχετικῶς διαφορὰν τοῦ Μηλίου ἰδιώματος ἀπὸ τὰ τῶν ἐγγὺς νήσων.

Τὸ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν περιεχόμενον τῆς συλλογῆς διαιρεῖται εἰς ἓξ κεφάλαια. I. Τοπικαὶ λέξεις. Ἀπὸ τὸν οἰκογενειακόν, κοινωνικὸν καὶ καθημερινὸν βίον. II. Γνωμικά, παροιμιώδεις καὶ συμβολικαὶ ἐκφράσεις. III. Προλήψεις-δεισιδαιμονίαι. IV. Ξόρκια. V. Λαϊκὴ πίστις καὶ λατρεία. VI. Ψυχαγωγία (παραμύθια, λαϊκὰ ᾄσματα, λογοπαίγνια, εὐτράπελοι διηγήσεις. Ὀνόματα τῶν Μηλίων. Σχεδιαγράμματα).

Τὸ λεξιλόγιον τοῦ Μηλίου ἰδιώματος καταλαμβάνει τὰς σελίδας 13-39, περιέχει δὲ λέξεις ἐξ ὅλων τῶν κεφαλαίων τοῦ βίου μετὰ τῆς ἑρμηνείας αὐτῶν, ἀκριβοῦς καὶ ἐπιτυχοῦς συνήθως, ἀλλ' ἀτυχῶς ἄνευ φράσεων ἑρμηνευτικῶν. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τῶν φράσεων ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀδυναμίαν τῆς συλλογῆς. Ἡ δευτέρα εἶναι ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σελίδων καὶ τῶν ἑπομένων 44-71, εἰς τὰς ὁποίας περιέχονται παροιμίαι, γνωμικὰ καὶ παροιμιακαὶ φράσεις, κατὰ ὑποδειγματικὸν τρόπον ἑρμηνευόμεναι, αἱ ὑπόλοιποι σελίδες περιέχουν καθαρῶς λαογραφικὸν ὑλικόν, τὸ ὁποῖον ὀρθὸν θὰ ἦτο νὰ κατετίθετο κεχωρισμένως εἰς τὸ Κέντρον Ἐρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας (τῆς Ἀκαδημίας). Εἶναι, ἐν τούτοις, ἡ ἐργασία τοῦ κ. Παγώνη ὑποδειγματικὴ εἰς τάξιν καὶ εὐσυνείδητος καὶ τὸ εἰς τὰς ἀνωτέρω ὀλίγας σελίδας περιεχόμενον καθαρῶς γλωσσικὸν ὑλικὸν εἶναι ἐνδιαφέρον καὶ χρήσιμον διὰ τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ. Χαρακτηριστικαὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν περιεχομένων λέξεων εἶναι αἱ ἑπόμεναι : *ἀγιόθος* (δοθιήν), *γαλοῦσα* (γαλάζια χάντρα γιὰ νὰ φέρνῃ γάλα ἡ —θηλάζουσα— γυναῖκα), *ἐβακιέβγα* (τὸ κατώφλι), *σύdοιχα* (ἐν ἐπαφῇ πρὸς τὸν τοῖχον), *ἀποσκιάχτρης* (ὁ εὑρίσκων εὐκόλως δικαιολογίαν),

καούδι (τὸ βάσανον), *πονερικὰ* (πόνος), *ρετζυβίλα* (τὸ ἐρυσίπελας), πρὸς τούτοις δὲ *ρίφι*, *ριφάδα*, *βγοδώνω* κτλ. Ἐκ τῆς φωνητικῆς τοῦ ἰδιώματος ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ τροπὴ τοῦ *τιά* εἰς *θιά*, ἡ ὁποία ἐνθυμίζει Κρητικὰ ἰδιώματα : *κομμάθια*, *μάθια*, *μαθιά*, *νυχθιά*, *πλούθια*, *σαϊθιά*, *σκώθια*, *τέθριος*, *φωθιά* κτλ., ἀντὶ κομμάτια, μάτια, ματιά, νυχτιά, πλούτια, σαϊτιὰ κτλ. Σημειοῦμεν προσέτι τὸν εἰς *-εύγω* σχηματισμὸν τῶν ρημάτων (*γυρεύγω*, *κοντεύγω*, *μαγερεύγω*, *μπερδεύγω*, κτλ.), τὸν πληθυντικὸν *θέρητα*, τὸν σχημ. *παλαιτὸ* (ἀντὶ πάλεμα), κτλ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς εὐσυνειδήτου ἐργασίας τοῦ κ. Παγώνη, ἐπαινεῖ τὴν προσπάθειάν του καὶ ἐλπίζει βασίμως ὅτι ὁ συλλογεὺς λίαν συντόμως, συμμορφούμενος πρὸς τὰς ὁδηγίας τῆς Ἐπιτροπῆς, θὰ ὑποβάλῃ πληρεστέραν συλλογήν.

13. *Ἀναστασίου Γ. Κατέχη*, «Γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐξ Ὀθωνῶν Κερκύρας». Σελ. τετραδίου 300.

Ἡ παροῦσα συλλογὴ τοῦ κ. Κατέχη εἶναι ἡ τρίτη κατὰ σειρὰν ὑποβαλλομένη εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας, ὡς δὲ καὶ αἱ προηγούμεναι δύο, οὕτω καὶ ἡ παροῦσα εἶναι ἐνδιαφέρουσα. Ἡ καταγραφή, ἐξ ἄλλου, τοῦ περιεχομένου εἰς αὐτὴν γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἔχει γίνει συστηματικῶς, καὶ ἡ ὅλη ἐργασία δεικνύει ἔμπειρον συλλογέα. Δεδομένου δὲ ὅτι τὸ ἐν τῷ Ἀρχείῳ τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἀποθησαυρισμένον γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐκ τῆς ὑπαίθρου τῆς περιοχῆς τῆς Κερκύρας δὲν εἶναι ἀρκετόν, ἡ συλλογὴ καθίσταται περισσότερον εὐπρόσδεκτος.

Ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἰδιώματος σημειοῦμεν τὸν εἰς *-ίδι*, *-έλι* καὶ *-ίτσι* σχηματισμὸν τῶν ὑποκοριστικῶν : *ἀβωσίδι* (ἄπωσις), *γροθίδι*, *βουνίδι*, *δαγκαματίδι*, *κοπανισίδι*, *κλοτσίδι*, *κουκουμίδι*, *πλακωσίδι*, *συκαλίδι*, *κουτσέλι* (μικρὸς κύων), *κουτσουρέλι*, *ὀψιμέλι*, *ποντικέλι*, *σ'γουβιαδέλι*, *τσικνιαρέλι* (εἶδος ἐρῳδιοῦ), *βοστερίτσι* (μικρὰ σαύρα), *καρακαλίτσι* (εἶδος πτηνοῦ), *μαυρίτσα* (κατάμαυρη), *λευτεριδίτσι* (μικρὰ πεταλούδα), *κουτσουρελίτσι*, *τριχουλίτσι* κτλ.

Ἀρκεταὶ εἶναι αἱ εἰς τὴν συλλογὴν ἀπαντῶσαι παλαιότεραι λέξεις ἢ σημασίαι, ὅπως : *κάλυβος* (ἀχυρών), *μούστακας* (ἀρχ. μάσταξ), *παπανὸς* (πεπανός), *βαβύλα* (βομβυλιός), *ζόφος* (νεροποντή), *σκύφος* (ὁ μεθύων), *φονεύω* (δέρω ἀνηλεῶς) κτλ. Ἐκ τῆς φωνητικῆς τοῦ ἰδιώματος σημειοῦμεν τὴν ἀλλαγὴν τῶν συμφώνων εἰς λέξεις ὅπως *ἄρφα* (ἄλφα), *φτερούχα*, *-ίζω* (φτερούγα), *μύστα*, *-άζω* (νύστα, -άζω) κτλ.

Περιττὸν νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ εἰς τοὺς Ὀθωνούς, ὅπως καὶ εἰς ὅλα τὰ Ἑπτάνησα, διασώζεται εἰς τὰ κατὰ τόπους λεξιλόγια καὶ μέγας ἀριθμὸς Ἰταλικῶν καὶ Ἐνετικῶν λέξεων, ὅπως : *ἀγάντα*, *ἀρεδεύω*, *βαντιέρα*, *βέστα*, *βονόρα*, *γάρβο*, *γρότα*, *καπονάρα*, *κατινάτσο*, *κοντοῦδο*, *κόβολο*, *νετάρω*, *πόντα*, *πορτιέρα*, *σκόρτσα*, *στόκολο*, *τέμπο*, κτλ.

Εἰς τὰς σελίδας 200-229 τῆς συλλογῆς περιέχονται 17 δημώδη ᾄσματα, εἰς δὲ τὰς ἑπομένας δεύτερον λεξιλόγιον, ἀφηγήσεις καὶ παραμύθια ἐπακριβῶς καταγεγραμμένα εἰς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς εὐσυνειδήτου ἐργασίας τοῦ κ. Α. Κατέχη.

14. *Ἀριστ. Στ. Κατέχη*, «Γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐξ Ἐρεικούσης Κερκύρας». Σελ. κοινοῦ τετραδίου 400.

Ἡ συλλογὴ χωρίζεται εἰς κεφάλαια : *Γιαλικὰ καὶ ψάρια. Ἡ βάρκα. Νηνεμία καὶ τρικυμία. Ἄνεμοι. Ναυτικὴ ὁρολογία. Ψαρικὴ τέχνη* κτλ., αἱ δὲ λέξεις ἑκάστου κεφαλαίου ἀναγράφονται κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν. Καὶ ὁ κ. Ἀριστ. Κατέχης φαίνεται ἔμπειρος συλλογεύς, ἀκολουθεῖ δὲ εἰς τὴν ἐργασίαν του τὰς ἐντύπους ὁδηγίας τῆς Ἑταιρείας. Αἱ ἐπεξηγηματικαὶ φράσεις εἶναι ἀρκεταί, αἱ οἰκογένειαι δὲ τῶν λέξεων ἐξαντλοῦνται εἰς ἱκανὸν βαθμόν. Ὑπὸ τὸ λῆμμα ψάρι, π.χ., ἀναγράφονται αἱ λέξεις *ψαράκι, ψάρακας, ψαρούλι, ψαρακάκι, ψαράκακας, ψαρούκλα, ψαρούκλαρος*, τὸ αὐτὸ δὲ σύστημα τηρεῖται εἰς ἅπαντα τὰ κεφάλαια τῆς συλλογῆς.

Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ εἰς τὴν συλλογὴν περιεχόμεναι ἀρχαιότεραι λέξεις *ἁλιάς*, ἀντὶ τοῦ κοινοῦ ψαρᾶς, *ἁλιεύω* (ψαρεύω) καὶ *ἅλιεμα* (ψάρευμα), ὡς καὶ τὰ εἰς *-ί*, *-ίτσι* καὶ *-έλι* ὑποκοριστικά, τὰ ὁποῖα ἀφθονοῦν, παρὰ τὰ εἰς *-άκι* καὶ *-όπουλο* : Λέγεται οὕτω : *βελονιδί, μενιδί, μπαρμπουνί, παλαμυδί, σαρδελί, σαβριδί, σφυριδί, τσερουλί, φασουλί*, ὡς καὶ *βελονιδίτσι, κολίτσι, μελανουρίτσι, περκίτσι, τριχίτσι, τρυπολιθαρίτσι, τσερουλίτσι* καὶ *μαριδέλι, σκιουδέλι, σκιουραδέλι, σγουβιαδέλι, ρουφιέλι, ρουφιαδέλι* κλπ.

Ἡ συλλογὴ μαρτυρεῖ ἀγάπην τοῦ συλλογέως πρὸς τὴν πάτριον γλῶσσαν καὶ εὐσυνείδητον προσπάθειαν, διὰ τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὴν βράβευσιν της.

15. *Παν. Ι. Παναγούλια*, φιλολόγου καθηγητοῦ, «Γλωσσάριον τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης τῆς κωμοπόλεως Βλαχοκερασιᾶς Μαντινείας».

Τὸ χειρόγραφον ἐκτείνεται εἰς 220 μεγάλου σχήματος σελίδας πυκνογεγραμμένας καὶ περιλαμβάνει : Εἰσαγωγὴν σελ. α'-ε', Λεξιλόγιον σελ. 1-189, Μικρὸν ποιμενικὸν λεξιλόγιον σελ. 191-195, Στοιχεῖα γραμματικῆς σελ. 197-211, Λαϊκὲς διηγήσεις σελ. 213-220. Τὸ σύντομον φωνητικὸν διάγραμμα, τὸ ὁποῖον παραθέτει ὁ συλλογεύς, ὡς καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γραμματικῆς εἶναι χρήσιμα. Τὴν ἐργασίαν ἐξ ἄλλου τοῦ κ. Παναγούλια χαρακτηρίζει ἡ τάξις, ἡ εὐσυνειδησία καὶ ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης τῶν γραφομένων, εἶναι δὲ διὰ τοῦτο εὐπρόσδεκτος, καίτοι τὸ προσφερόμενον γλωσσικὸν ὑλικὸν εἶναι κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος γνωστόν. Αἱ ἑρμηνευτικαὶ τῶν λέξεων φράσεις εἶναι ἐπαρκεῖς, ἡ δὲ ἑρμηνεία ὀρθή. Ἐκ τῶν ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος λέξεων σημειοῦμεν τὴν *βουργάω*, ὀργῶ, *ματραπουλάω*, μεταπωλῶ, ἐκ παρετυμολογίας πιθανῶς πρὸς τὸ μετρῶ καὶ συμφυρμοῦ μετὰ τῆς προθέσεως ματὰ < μετά, τὸ *βουνί*, ὄρος, *βρικόλος*, ἐκ συμφυρμοῦ πιθανῶς τοῦ βρικόλακας καὶ βουκόλος, *λαχτίζω*, ἐκφοβίζω, *πίθιακας*, ἄσχημος, ἐκ τοῦ πίθηκος προφανῶς. Σημειοῦμεν ἀκόμη τὸν σχηματισμὸν τῶν θηλυκῶν εἰς *-ω* : *γγάστρω* (ἔγκυος), *Γιώργω* (Γεωργία), *κακίστρω* (κακή), *κουρνάρω* (φίλη τῆς καθαριότητος), *κλασούρω* (ἡ συχνὰ περδομένη), *μπαράκω* (ἡ τεκοῦσα νόθον), *μπιρμπίλω* (εὔχαρις, εὐφυής), *πλοπίθω* (ἡ ἔχουσα μεγάλους γλουτούς, πιθανῶς ἐκ τοῦ ἁπλοπίθω, μὲ δεύτερον συνθ. τὸ ἀλβ. *bíθ*), *μπλουζούκω* (γυνὴ μεγαλόσωμος) κλπ. Εἰς τὴν λ. *σακατράβαλος* ἔχομεν, προφανῶς, συμφυρμὸν τοῦ *σακάτης*+*σαράβαλο*. Σημειοῦμεν προσέτι τὴν ἀσυμφωνίαν τῆς μετοχῆς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως εἰς φράσεις, ὅπως: *τό' χει ἀματω-*

μένα τὸ σπίτι (ἀντὶ ἀρματωμένο), *τὴν εἶχαν σφαμένα τὴ γυναῖκα* (ἀντὶ σφαγμένη). Περιτταὶ ἦσαν αἱ ἑρμηνεῖαι κοινῶν λέξεων τὰς ὁποίας παραθέτει : *μάστορης* (τεχνίτης), *ταγάρι* (σακκούλι), *λελεκιοῦ* (πελαργοῦ) κτλ. Ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἀναγραφομένων λέξεων θὰ ἠδυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι παραλείπεται ἄλλοτε ἡ κυρία σημασία καὶ ἄλλοτε αἱ μεταφορικαί. Οὕτω, τὸ ρ. *ἀμποδάω* δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ μόνον «προφυλάσσω ἐκ καταστροφῆς ἢ ἐκμεταλλεύσεως», οὔτε τὸ *χαβούζα* «ἀπεριποίητον παλαιὸν χαμόσπιτο». Τὸ *λούμπα* δὲν σημαίνει ἀποτυχίαν, εἰ μὴ μόνον ἐν συνεκφορᾷ εἰς τὴν φράσιν *πέφτω 'ς τὴ λούμπα*. Δύσκολον εἶναι ἐπίσης νὰ ἀκούωνται σήμερον παρὰ τῷ λαῷ τά: *δέκατος τρίτος, εἰκοστός... διπλάσιος, τριπλάσιος, δυάδα* κτλ.

Ἡ Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα τὴν συμβολὴν τοῦ κ. Παναγούλια εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν τοῦ γλωσσικοῦ πλούτου τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, προτείνει τὴν βράβευσιν τῆς συλλογῆς του.

16. *Χρήστου Θεοχ. Παππᾶ*, «Συλλογὴ γλωσσικῆς ὕλης ἐξ Λυλοτόπου - Σουλίου - Θεσπρωτίας». Α' μέρος. Σελ. τετραδίου 296.

Τὸ χειρόγραφον περιέχει ἐκτενὲς ποιμενικὸν λεξιλόγιον καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἀναμίξ, ὀνοματολογίαν τοῦ ἀργαλειοῦ, ἀφηγήσεις εἰς τὸ τοπικὸν ἰδίωμα (σελ. 3-181), κατάλογον ἐντόμων μὲ ἀρκούντως λεπτομερῆ περιγραφὴν (σελ. 182-192), ὀνοματολογίαν μερῶν τοῦ οἴκου (σ. 192-197), παραμύθια (σ. 141-181, 197-199, 248-256), ὀνοματολογίαν τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος (σ. 199-234), φίδια (σ. 234-238), τὸ ἀσβεστοκάμινο (σ. 238-240), ὀνόματα σκύλλων, ὀνόματα πτηνῶν, τοπωνύμια, βαφτιστικὰ ὀνόματα (σ. 241-296).

Ἐσημειώσαμεν λεπτομερέστερόν πως τὸ περιεχόμενον τῆς συλλογῆς, διὰ νὰ καταφανῇ ἡ ποικιλία τούτου, καίτοι ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἐπὶ μέρους κεφαλαίων δὲν εἶναι πλήρης. Μειονέκτημα τῆς συλλογῆς εἶναι πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἀταξία εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν διαφόρων κεφαλαίων. Αἱ λέξεις ὅμως ἀναγράφονται πιστῶς καὶ ἑρμηνεύονται ὀρθῶς, ὅλον δὲ τὸ περιεχόμενον ἀποτελεῖ εὐπρόσδεκτον προσφορὰν εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Λεξικοῦ. Σημειοῦμεν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἰδιώματος λέξεων τάς : *τρουχιά*, ἀντὶ τριχιά, ὁ *πλάτης*, ἀντὶ ἡ πλάτη, *μπόγλικα*, ἀντὶ μπόλικα, *βίγλα*, μικρὰ ὀπὴ εἰς τὴν *βουτσέλαν*, *γιωροσ'κωμένη*, ἡ προσφάτως ἐγερθεῖσα τοῦ ὕπνου, *στερίδα*, εἶδος πτηνοῦ, προφανῶς ἐκ τοῦ σιταρίδα, *τσώπορος*, ἴσως ἐκ τοῦ ἐσώπορος, τὸ τοπων. *Ἑλλένικα*, γνωστὸν πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἀρχαῖα ἐρείπια. Σημειοῦμεν ἀκόμη ὅτι εἰς τὸ ἰδίωμα χρησιμοποιεῖται διάφορον ἑκάστοτε ρῆμα πρὸς δήλωσιν τῆς πράξεως τῆς ἀναπαραγωγῆς. Λέγεται, οὕτω, *σέρουν*, ἐπὶ τῶν ἀγελάδων, *ἀπηδιῶνται*, ἐπὶ ὄνων καὶ ἵππων, *γατσεύονται*, ἐπὶ τῶν γαλῶν, *κοκοτεύονται* ἐπὶ τῶν ὀρνίθων, *πλακώνονται*, ἐπὶ ἀνθρώπων, *σκυλλεύονται*, ἐπὶ κυνῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ δέχεται εὐχαρίστως τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Παππᾶ καὶ προτείνει τὴν βράβευσίν της.

17. *Σαράντη Α. Ἀντιόχου*, «Γλωσσικὰ καὶ λαογραφικὰ ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο». Χειρόγραφον ἐκ σελίδων μεγάλων 266.

Ἡ συλλογή, περιλαμβάνουσα κατὰ τὸν συλλογέα 1500 λέξεις καὶ 240 τοπωνύμια,

περιέχει «λέξεις ἀγροτικὲς καὶ ποιμενικὲς ἀπὸ τὰ χωρία Μαχαιρᾶδον, Τραγάκι καὶ Ρόιδο», ὡς καὶ ὀλίγας λέξεις ἐκ τοῦ ναυτικοῦ βίου προερχομένας, ἐκ τῶν χωρίων Βολίμες. Προηγεῖται κατατοπιστικὴ εἰσαγωγὴ (σελ. 1-4), σύντομοι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς φωνητικῆς (σελ. 4-7) καὶ ἐπὶ τοῦ τυπικοῦ (σελ. 7-10). Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων πληροφορούμεθα ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Μαχαιρᾶδον, Ρόιδο καὶ Κερὶ συναντᾶται τὸ ἀσυνίζητον τῶν συμπλεγμάτων *-ια* καὶ *ιο*, ἐνῷ τὸ φαινόμενον εἶναι ἄγνωστον εἰς τὸ ΒΛ τμῆμα τῆς νήσου. Προστίθενται ἀκόμη παρατηρήσεις τινὲς περὶ προθετικῶν φωνηέντων, περὶ ἀφομοιώσεως καὶ τροπῆς συμφώνων καὶ φωνηέντων : *ἀσηκώνω*, *ἀπιζός* (πεζός), *ἀστάχυ*, *ἀβάτα* (βάτα), *ἀσημαίνω* (σημαίνω), *ἐπηγαίνει*, *ἐτότες*, *ἐβγαίνει*, σημειοῦνται γεν. πληθυντικαὶ ὀνομάτων ὡς *ἀνθρώπωνε*, *σπιτιῶνε*, *παιδιῶνε*, *ἀργάτωνε*, *ἀμπελιῶνε*, πτῶσις τοῦ *γ* (*ἐπῆα*, *πέλαο*) κτλ. Δὲν εἶναι ὅμως ὀρθὴ ἡ παρατήρησις ὅτι εἰς τὸ *ἀφήκανε* συνέβη τροπὴ τοῦ *σ* εἰς *κ* ἢ εἰς τὸ *σκάφτω* τροπὴ τοῦ *β*>*φτ*. Σημειοῦται προσέτι ὅτι ἀντικατεστάθησαν τὰ ἠχηρὰ *μπ*, *ντ*, *γκ* διὰ τῶν ἀήχων *b*, *d*, *g* εἴτε ἐν τῇ λέξει, εἴτε ἐν συνεκφορᾷ. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐπέκτασις τῆς καταλήξεως *-οσύνη* εἰς ὀνόματα ὅπως *χτιστοσύνη*, *μπαρμπερωσύνη*, *μαστορωσύνη*, *γεωργοσύνη*, *καλυτερωσύνη*, *χειροτερωσύνη* κλπ., ὡς καὶ τῆς καταλήξεως *-λόγος* εἰς ὀνόματα ὅπως *πανωλόγος*, *χαμωλόγος*, *πιτσουνολόγος*, *μπαρμπουνολόγος*, *τσιχλολόγος*, *κριτσινολόγος* κτλ., τῆς καταλήξεως *-ᾶτα* : *σκοταδᾶτα*, *νεκρικᾶτα*, *εἰρηνικᾶτα*, τῆς *-ούλι* : *γαϊδουροπούλι*, *νησσακούλι*, τῆς *-ούδι* : *ἀλογούδι*, *μυγούδι*, *χορούδι* κλπ., ὡς καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἀσυναιρέτων ρημάτων εἰς *-άω*.

Ἐκ τῶν ἐνδιαφερόντων σχηματισμῶν σημειοῦμεν πρὸς τούτοις τούς : *ἀμουστάκαλο*, ἀντὶ ἀμούστακο, *ἀναμωσύνη*, ἐκ τοῦ ἀναμένω, προσμονή, *ἀνάβολα*, ἀντὶ ἄβολα, *καπνουλιᾶς*, ἡ μυρουδιὰ τοῦ καπνισμένου, *λαδουλιᾶς*, ἀντὶ τοῦ κοινοῦ λαδίλας, ὀσμὴ ἐλαίου, *ὀνείριασμα*, ἀντὶ ὄνειρο, *ποίξια*, κατὰ τὸ *δείξια*, ἀντὶ τοῦ κοινοῦ *ποίσα*, *πλησιάτουρας*, ὁ γείτων, *πλιθάρι*, ἀντὶ πιθάρι, κατὰ παρετυμολογίαν ἐκ τοῦ πλίνθος, *χαφτανᾶς*, λαίμαργος, ἐκ τοῦ χάφτω, *χαρούδια*, ψυχικὴ κατάστασις κατάλληλος διὰ χορόν, *καμῶνος*, ὁ ἀδιάφορος, ἐκ τοῦ ρ. καμώνομαι, *ἀργαλοῦσα*, ἀπὸ τὸ ἀργαλειός, ἡ ὑφάντρια, *γελούδικο*, τὸ παιδὶ ποὺ γελᾷ, ἐνῷ αὐτὸ ποὺ προκαλεῖ τὸν γέλωτα λέγεται *γελασάτικο*. Ἡ φράσις τῆς κοινῆς *λόγια τοῦ ἀέρα*, ἀντικατεστάθη ἐνταῦθα διὰ τῆς *λόγια τοῦ (ἀνεμο)μύλου*.

Ἡ Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Ἀντιόχου, προτείνει τὴν βράβευσίν της.

18. *Ἑλένης Οὐσταμανωλάκη-Δουνδουλάκη*, διδασκαλίσσης τοῦ 2ου δημοτικοῦ σχολείου Ἄνω Ἀρχάνων Τεμένους. Ἡράκλειον Κρήτης. «Συλλογὴ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ».

Ἡ συλλογὴ τῆς κ. Οὐσταμανωλάκη-Δουνδουλάκη, βραβευθεῖσα παρὰ τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, δὲν γίνεται δεκτὴ εἰς τὸν παρόντα διαγωνισμόν. Ἡ Ἐπιτροπὴ ὅμως ἀποδέχεται τὴν ὑποβολὴν τοῦ ἀντιγράφου τῆς συλλογῆς διὰ τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν καὶ ἐκφράζει διὰ τοῦτο πρὸς τὴν συλλογέα τὰς εὐχαριστίας της.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Στ. Μάνεσης, Δικ. Βαγιακάκος, Ἀθ. Κωστάκης (Εἰσηγητής)

Κατ' ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑταίρων ἀπενεμήθησαν εἰς τὰς ἀνωτέρω κριθείσας συλλογὰς αἱ ἑξῆς τιμητικαὶ διακρίσεις :

Α'. Βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 3.000 εἰς τὰς συλλογὰς τῶν κ.κ. Νικ. Χρ. Τσάκα, Σαρ. Ἀ. Ἀντιόχου, Φωτ. Λίτσα, Ἀναστ. Γ. Κατέχη, Ἀριστ. Στ. Κατέχη, Παν. Ι. Παναγούλια, Ἀθανασ. Παπαθανασοπούλου καὶ τῆς κ. Διαλεχτῆς Ζευγώλη-Γλέζου.

Β'. Βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 2.100 εἰς τὰς συλλογὰς τῶν κ.κ. Μ. Βλάικου, Γεωργ. Χ. Παγώνη καὶ Χρ. Θ. Παππᾶ.

Γ'. Βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 1.200 εἰς τὰς συλλογὰς τοῦ κ. Ἀναστ. Λ. Γούναρη καὶ τῆς κ. Δεσπ. Θυμιανοῦ.

Δ'. Βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 1.000 εἰς τὰς συλλογὰς τῶν κ.κ. Ξενοφ. Ἀναγνωστοπούλου, Ἰωσήφ Δακορώνια καὶ τῆς κ. Δεσπ. Χατζιδάκη.

Ε'. Βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 500 εἰς τὴ συλλογὴν τοῦ κ. Νικ. Ἡλιακοπούλου.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1966

Εἰς τὸν γλωσσικὸν διαγωνισμὸν τοῦ ἔτους τούτου ὑπεβλήθησαν πρὸς κρίσιν ἕνδεκα ἐν συνόλῳ συλλογαί, ἐξ ὧν αἱ δέκα ἀντιπροσωπεύουν τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα *Αἰδηψοῦ*, *Αἰτωλίας*, *Βοΐου* (*Κοζάνης*), *Ἐρεικούσης*, *Καρπάθου*, *Κερκύρας*, *Λαγκαδᾶ* (*Θεσσαλονίκης*), *Μεσαρᾶς* (*Κρήτης*), *Πραμάντων* (*Ἰωαννίνων*) καὶ *Σάμου*, μία δὲ εἶναι γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, καθ' ὅσον ἀναφέρεται εἰς τοὺς κοινοὺς παρ' ἡμῖν ναυτικοὺς ὅρους.

Τὸ ὑλικὸν τῶν ἀνωτέρω συλλογῶν εἶναι ἀξιόλογον παρ' ὅλον ὅτι ἔνιοι τῶν συλλογέων δὲν καταγράφουν μετὰ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως καὶ τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτὴν διδασκαλικὰ παραδείγματα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ὅτι τὰ παραδείγματα ἀποτελοῦν τὸ βασικὸν στοιχεῖον τῆς συλλογῆς καὶ τὸν ἀπαραίτητον ὅρον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν διαγωνισμόν, διότι λέξις ἄνευ παραδειγμάτων τῆς σημασιολογικῆς αὐτῆς χρήσεως εἶναι σκελετὸς χωρὶς σάρκας.

Εἰσηγηταὶ διὰ τὴν κρίσιν τοῦ διαγωνισμοῦ ἦσαν διὰ μὲν τὰς ἓξ πρώτας, ὡς κατωτέρω ἐκτίθεται, (1-6) συλλογάς, ὁ κ. Δ. Βαγιακάκος, διὰ δὲ τὰς ὑπολοίπους πέντε (7-11) ὁ κ. Α. Καραναστάσης.

Αἱ εἰς ἑκάστην συλλογὴν παρατηρήσεις ἔχουν ὡς ἑξῆς :

1. *Π. Ε. Σεγδίτσα*, πλοιάρχου (Ο) Β. Ν. π.δ., «Οἱ κοινοὶ ναυτικοί μας ὅροι καὶ αἱ ρωμανικαὶ γλῶσσαι», 1965, σσ. 135.

Ὁ κ. Σεγδίτσας, ἐγκρατέστατος περὶ τὰ ναυτικά, εἶναι λίαν γνωστὸς ἐκ σειρᾶς μελετῶν καὶ ἄρθρων, σχετιζομένων μὲ τὴν ναυτικὴν τέχνην, ἱστορίαν καὶ γλῶσσαν, δημοσιευθέντων εἰς τὰ κατὰ καιροὺς ναυτικὰ περιοδικὰ ἀλλὰ καὶ αὐτοτελῶς.

Διὰ μίαν τῶν μελετῶν του ὑπὸ τὸν τίτλον : *Κωπήρη καὶ ἱστιοφόρα πλοῖα*, Ἀθῆναι 1940 ἐπηνέθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν [1] «*διὰ τὴν ἀρίστην ἱστορικὴν συγγραφὴν περὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ κωπήρους καὶ ἱστιοφόρου ναυτικοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀτμοῦ*».

Ἡ ἐργασία του ὅμως ἡ ὁποία εἶναι ἔργον ζωῆς καὶ ἔτυχεν ἐπαξίως διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως καὶ ἐπαίνων εἶναι τὸ τρίτομον πεντάγλωσσον Λεξικὸν [2] (εἰς Ἀγγλικήν, Γαλλικήν, Ἰταλικήν, Ἱσπανικὴν καὶ Γερμανικὴν γλῶσσαν) ὑπὸ τὸν τίτλον : «Nautical Dictionary, τόμ. 1ος Maritime Terminology, Amsterdam 1965, σσ. 577, τόμ. 2ος Marine Engineering 1966, σσ. 344, τόμ. 3ος Ships and their equipment 1966, σσ. 246».

---

1. *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 20 (1945), σ. 455.
2. Κριτικὴν βλ. ὑπὸ *Δ. Βαγιακάκου*, Ἀθηνᾶ 68 (1965), 356-359.

Ἐλλείπει ἐκ τοῦ Λεξικοῦ τούτου ἡ ἀντίστοιχος Ἑλληνικὴ Ὀρολογία, τὴν ὁποίαν ὁ Ὁλλανδικὸς Ἐκδοτικὸς οἶκος ἀπέκλεισεν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τοῦ ἀνωτέρω Λεξικοῦ (δυστυχῶς τοῦ μνημειώδους τούτου ἔργου δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἔκδοσις ἐν Ἑλλάδι), καίτοι αὕτη εἶχε συνταχθῆ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Ἤδη πλέον ἀναμένει κεχωρισμένη νὰ ἐκτυπωθῇ ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ κ. Σεγδίτσας καὶ παλαιότερον εἶχε δημοσιεύσει ἀξιόλογον ἐργασίαν ὑπὸ τὸν τίτλον : *Ἡ ἐπιρροὴ τῶν Λατινογενῶν γλωσσῶν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ναυτικοῦ γλωσσαρίου μας μετὰ πίνακος ἐξ 600 περίπου λέξεων μετὰ παρατηρήσεων*, Ἀθῆναι 1940, σσ. 30. Τὴν ἐργασίαν ταύτην δὲν εἶχον ὑπ' ὄψιν των οἱ *Henry* καὶ *Renée Kahane* καὶ ὁ Andreas Tietze[1] κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς μελέτης αὐτῶν: The lingua Franca in the Levant, Illinois 1958, σσ. 752.

Πλὴν ὅμως τῶν ἀνωτέρω μελετῶν καὶ ἕτερον «*Ἁλιευτικὸν καὶ Ἰχθυολογικὸν Λεξικὸν*» ἔχει συνταχθῆ ὑπὸ τοῦ κ. Σεγδίτσα καὶ ἀναμένει ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν δημοσίευσίν του.

Κατόπιν λοιπὸν μιᾶς τοιαύτης καταρτίσεως καὶ ἐργασίας περὶ τὰ ναυτικὰ προσέρχεται διὰ πρώτην φορὰν ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας μὲ τὴν ὑπὸ τὸν ἐν ἀρχῇ τεθέντα τίτλον μελέτην του.

Αὕτη περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς ἐπὶ μέρους τμήματα : *Εἰσαγωγὴν - Ἑλληνικὴν καὶ Ξένην Βιβλιογραφίαν - Πίνακα ναυτικῶν ὅρων.*

Ἐν τῇ *Εἰσαγωγῇ* ὁ συγγραφεὺς κάμνει μίαν ἐπισκόπησιν τῶν μέχρι σήμερον ἐργασιῶν, τῶν σχετικῶν μὲ τὸ ναυτικὸν Ὀνοματολόγιον ὑπὸ τῶν *A. Jal*[2], *A. Παλάσκα - A. Κουμελᾶ - Φ. Ἰωάννου*[3], *Hesseling*[4], *Λυκούδη*[5], *Henry* καὶ *Renée Kahane - A. Tietze*[6].

Εἶτα ἐξετάζει τὰ αἴτια τῆς παρεισφρύσεως ὅρων ρωμανικῆς προελεύσεως εἰς τὴν κοινὴν ναυτικήν μας γλῶσσαν. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου παρατηρεῖ ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ λέξεων, σχετιζομένων πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐπάγγελμα, ἤρξατο ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἱδρύσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ηὐξήθη μετὰ τὸν 10ον αἰῶνα, ὅτε οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες[7] ἐπέτρεψαν εἰς τὰς Δημοκρατίας τῆς Δύσεως νὰ ἱδρύσουν ἐμπορεῖα εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ συνεπληρώθη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος,

---

1. Βλ. Κριτικὴν ὑπὸ *Δ. Βαγιακάκου*, Ἐπετηρ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν 28 (1958), 537-544.
2. Glossaire Nautique, Paris 1848.
3. Ναυτικὸν Ὀνοματολόγιον, Ἀθῆναι 1858 — *Α. Παλάσκα*, Γαλλοελληνικὸν Λεξικὸν Ναυτικῶν ὅρων, Ἀθῆναι 1898.
4. Les mots maritimes empruntés par le grec aux langues romanes, Amsterdam 1903.
5. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία — καὶ Περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν Ναυτικοῦ Ὀνοματολογίου καὶ τῆς ἐνεστώσης θέσεως αὐτοῦ, Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 14 (1939), σ. 88-103.
6. The lingua Franca in the Levant, Illinois, 1958.
7. Ἀρχὴν ἐποιήσατο ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς (1081-1118) περὶ τοῦ ὁποίου λέγεται (Ἀλεξιάς 1, 287) «*τὸ δὲ δὴ μεῖζον τὴν ἐμπορίαν αὐτῶν ἀζήμιον ἐποίησεν ἐν πάσαις ταῖς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν Ρωμαίων χώραις, ὥστε ἀνέτως ἐμπορεύεσθαι καὶ κατὰ τὸ αὐτοῖς βουλητόν, μήτε μὴν ὑπὲρ κομμερκίου ἢ ἑτέρας τινὸς εἰσπράξεως τῷ δημοσίῳ εἰσκομιζομένης παρέχειν ἄχρι καὶ ὀβολοῦ ἑνός, ἀλλ' ἔξω πάσης εἶναι Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας*».

μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἐξάπλωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου κυρίως τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας.

Τότε, ἡ μεταξὺ Ἑλλήνων ναυτικῶν καὶ Ἑνετῶν συνεργασία ὑπῆρξε στενή, δι' ὃ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων εἶναι Ἑνετικῆς (Ἰταλικῆς) ἀρχῆς, ἐλάχιστοι δὲ Γαλλικῆς ἢ Ἱσπανικῆς προελεύσεως.

Εἰς τὸ *δεύτερον μέρος* παραθέτει πλουσιωτάτην, μοναδικὴν ἴσως ἐν Ἑλλάδι, γνωστὴν *Ναυτικὴν βιβλιογραφίαν* [1], τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πίνακος τῶν ναυτικῶν ὅρων, χρησιμοποιεῖ εὐρέως.

Ἀκολουθεῖ ὡς *τρίτον μέρος*, *Ὁ πίναξ τῶν ναυτικῶν ὅρων*, ὅστις περιλαμβάνει 1420 ὅρους, καταγεγραμμένους ἀλφαβητικῶς.

Οἱ ὅροι οὗτοι ἀναφέρονται εἰς τὸ πλοῖον, τοὺς ἀνέμους, τὸν πλοῦν, τὸ ἐμπόριον κ.λπ.

Ὁ συγγραφεύς, γνωρίζων ἐκ πείρας τὸν ναυτικὸν βίον, ἀλλὰ καὶ χρησιμοποιῶν πλουσίαν βιβλιογραφίαν καὶ εὐρεῖαν γλωσσομάθειαν, παρουσιάζει ἕκαστον ναυτικὸν ὅρον ὑπὸ τὸν τύπον ἢ τοὺς τύπους ὑφ' οὓς συναντᾶται εἰς τὰ κείμενα, δι' ὃ ἐνίοτε καὶ ἡ ὀρθογραφία των παραλλάσσει, ἔπειτα καταγράφει τὴν σημασίαν αὐτοῦ καὶ εἶτα παραθέτει τὴν ρωμανικὴν λέξιν ἐκ τῆς ὁποίας οὗτος προέκυψεν. Μετὰ ταῦτα πλαισιώνει τὸν ὅρον μὲ τὴν ἀνάλογον ναυτικὴν φρασεολογίαν. Οὕτω, ὄχι μόνον κυριολεκτεῖ σημασιολογικῶς, ἀλλὰ παρουσιάζει καὶ τὴν σημασιολογικὴν ἔκτασιν ἑκάστου ὅρου. Ἀποβαίνει δηλ. ἡ μελέτη αὕτη ἀξιόλογον *Λεξικὸν ναυτικῶν ὅρων* μὲ ἀπηκριβωμένην ναυτικὴν φρασεολογίαν.

Εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ ὅροι οὗτοι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ λησμονηθοῦν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς δημιουργίας καθαρῶς ἑλληνικῶν ὅρων, κυρίως ὅμως ἕνεκα τῆς παρακμῆς τοῦ ἱστιοφόρου πλοίου καὶ τῆς ὁσημέραι ἀναπτύξεως τοῦ μηχανοκινήτου τοιούτου.

Ἡ συλλογὴ ἑπομένως τῶν ναυτικῶν τούτων ὅρων καθίστατο ἀναγκαία, διότι ἡ δημιουργία καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν ἀντιπροσωπεύουν ὄχι μόνον μίαν ἱστορικὴν περίοδον, ἀλλὰ καὶ ἕνα τομέα τῆς γλωσσικῆς δημιουργίας, ἀντίστοιχον πρὸς ἕνα τομέα τῆς ζωῆς, τὸν ναυτικὸν βίον καὶ διὰ μίαν μακρὰν χρονικὴν περίοδον.

Ἀπὸ τὸν συγγραφέα ἀναμένομεν ἀνάλογον ἐργασίαν διὰ τοὺς ἐν χρήσει ἐν τῷ ναυτικῷ *Ἑλληνικοὺς ὅρους* εἴτε ἐκ τῆς *ἀρχαιότητος* ἢ τοῦ *Βυζαντίου* διατηρηθέντας εἴτε *ὑπὸ τῆς νεωτέρας γλώσσης πλασθέντας*.

Διὰ τὴν ἐπιμεμελημένην δὲ σύνθεσιν καὶ ἀρτιότητα τῆς ἀνωτέρω μελέτης, ἥτις καλύπτει σημαντικὸν γλωσσικὸν κενὸν καὶ ἀποβαίνει χρησιμωτάτη κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν οἰκείων ἄρθρων τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς, τοῦ ἐκδιδομένου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἡ Κριτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας ἔκρινεν αὐτὴν ἀξίαν βραβεύσεως.

2. *Μηνᾶ Κ.*, «Συλλογὴ γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἀπὸ τὴν Κάρπαθο», σσ. 276.

Ὁ συλλογεύς, καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας, καταγόμενος ἐκ τῆς Καρπάθου, κατέ-

---

1. Ναυτικὴν βιβλιογραφίαν ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ἡμεῖς κρίνοντες τὴν μελέτην τῶν Kahane-Tietze ἐν Ἐπετ. Ἑταιρ. Βυζ. Σπουδῶν 28 (1958), σ. 547-552.

γραψε μετὰ προσοχῆς σημαντικὸν καὶ πλούσιον ὑλικὸν ἐκ τῆς νήσου, ἀνερχόμενον εἰς 4500 περίπου λέξεις.

Ἐν τῷ προλόγῳ, ἀκολουθῶν τὸν Μ. Μιχαηλίδην-Νουάρον [1], καθορίζει τέσσαρας διαλεκτικὰς ζώνας ἐν τῇ νήσῳ, ἀπὸ τὰς ὁποίας προέρχεται καὶ τὸ καταγραφὲν γλωσσικὸν ὑλικὸν τῆς παρούσης συλλογῆς, ἤτοι τὴν *βόρειον* (χωρία Σπόα, Μεσοχώριον), τὴν *νότιον* (Μενετές, Ἀρκάσα), τὴν *κεντρικὴν* (Ἀπέριον, Βωλάδα, Ὄθος, Πυλὲς) καὶ τὴν τοῦ *Ἐλύμπου-Διαφάνι*.

Ἡ συλλογὴ ἐν τῷ συνόλῳ παρουσιάζει ἐπιμεμελημένην ἐργασίαν εἰς τὴν ὁποίαν παρατίθενται κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τὰ λήμματα εἴτε ὑπὸ ἕνα τύπον, εἴτε ὑπὸ περισσοτέρους, βραχυγραφικῶς δὲ δηλοῦνται αἱ διαλεκτικαὶ ζῶναι καὶ ἀκολουθεῖ ἡ σημασία τῆς λέξεως.

Δυστυχῶς ὅμως ἐλάχιστα εἶναι τὰ λήμματα εἰς τὰ ὁποῖα παρέχονται διδασκαλικὰ παραδείγματα. Τοῦτο ἀποτελεῖ σημαντικὸν μειονέκτημα τῆς συλλογῆς, διότι οὔτε ἡ σημασιολογικὴ ἔκτασις τῆς λέξεως καταφαίνεται οὔτε εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκ τῶν παραδειγμάτων ἀποθησαύρισις νέου ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον αὐτομάτως παρέχεται εἰς τὰς φράσεις, οὔτε τὸ κλιτικὸν σύστημα τῆς Καρπαθιακῆς διαλέκτου διαφωτίζεται.

Διὰ τὴν φωνητικὴν τῶν ἰδιωμάτων παραπέμπει εἰς ὅσα παλαιότερον ἔγραψεν ὁ Μ. Μιχαηλίδης-Νουάρος [2], προσθέτων μόνον ὅτι τὸ *τ* πρὸ τοῦ ἐν συνιζήσει φθόγγου *ι* (*ιά*) τρέπεται εἰς *κ* : *ματιά-μακιά*, *τέτοια-τέκοια*, *νυχτιάζει-νυχκιάζει*, *πεισματιάρης-πεισμακιάρης* κ.λπ.

Διὰ τὸ *ζ* ἀρκεῖται νὰ ἐπισημάνῃ τὴν προφορὰν αὐτοῦ ὡς *ντζ* εἰς τὸ ἰδίωμα τοῦ Ἐλύμπου καὶ νὰ ἀποσιωπήσῃ τὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς εἰς τὰ ἄλλα τμήματα τῆς νήσου.

Ὁ Μ. Μιχαηλίδης-Νουάρος παρετήρησεν [3] ὅτι τὸ *ζ* προφέρεται παρὰ τοῖς Ἐλυμπίταις ὡς *τζ*, *dz* (*σφάdzω*, *βυdzάνω*), εἰς δὲ τὰ ἄλλα χωρία τῆς Καρπάθου προφέρεται ὡς διπλοῦν *ζ-ζ* (*βυζ-ζί*, *ζ-ζέφω* κ.λπ.), ἀργότερον ὅμως ἔγραψεν ὅτι τὸ *ζ* προσλαμβάνει καὶ ἔρρινον *ν* προσαπτόμενον εἰς τὸ *τζ* (*ζ*), ὡς *χαλάντζα*, *γρωνίντζω*, *περιπαίντζω*, κ.λπ.

Τὸ ὑπὸ τοῦ συλλογέως προσφερόμενον ὑλικὸν διαιρεῖται ὡς κάτωθι : I. *Γενικὸ Λεξιλόγιο*, σ. 3-145. II. *Εἰδικὸ Λεξιλόγιο*, σ. 146-263. III. *Κείμενα* : Α' *Ὀλύμπου*, σ. 264-270. Β' *Βορείας ζώνης*, σ. 270-272. Γ' *Κεντρικῆς ζώνης*, σ. 272-275. Δ' *Νοτίας ζώνης*, σ. 275-276.

Εἰς τὸ *Εἰδικὸν Λεξιλόγιον* ἀναγράφονται κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν λέξεις, ἀναγόμεναι εἰς 39 εἰδικὰ κεφάλαια, σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν φύσιν, τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἀσχολίας.

Τὸ *ἰδίωμα τῆς Καρπάθου*, *ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν νοτίων ἰδιωμάτων*, παρουσιάζει ἐνδιαφέρον διότι, πλὴν τῶν φωνητικῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα ἔχει κοινὰ μετὰ

---

1. Δημοτικὰ τραγούδια Καρπάθου, Ἀθῆναι 1928, σ. 8 κέξ. *Τοῦ αὐτοῦ*, Περί τινων ἐνδιαφερόντων φαινομένων τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Καρπάθου, Ἀθηνᾶ 55 (1951), 19 κέξ.

2. Ἔνθ' ἀν.

3. Δημοτικὰ τραγούδια..., σ. 14.

τῶν ἄλλων Δωδεκανησιακῶν ἰδιωμάτων, διατηρεῖ καὶ πλῆθος ἀρχαίων λέξεων, ἰδίως τὸ τῆς κώμης Ἐλύμπου. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ Κάρπαθος, ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, ὡς κειμένη εἰς τὸ νοτιώτατον τμῆμα τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ Ἔλυμπος, κειμένη εἰς τὸ βόρειον τμῆμα ἐπὶ ὑψηλοῦ καὶ δυσπροσίτου μέρους, δὲν ὑπέστη μεγάλην ἐπίδρασιν τῆς Κοινῆς ὁμιλουμένης, ἀνήκουσα δὲ καὶ εἰς τὴν ζώνην τῆς Δωρικῆς διαλέκτου διατηρεῖ καὶ δωρικὰ στοιχεῖα, τινὰ τῶν ὁποίων συναντῶμεν καὶ εἰς τὴν διάλεκτον τῆς Μάνης.

Παρ' ὅλον ὅτι τὸ μέχρι σήμερον καταγραφὲν ὑπὸ ἄλλων γλωσσικὸν ἐκ τῆς νήσου ὑλικὸν εἶναι ἀρκετόν, ἐν τούτοις ἀποδεικνύεται διὰ τῆς παρούσης συλλογῆς ὅτι ὑπάρχει δυνατότης συμπληρώσεως αὐτοῦ διὰ νέων συλλογῶν, ἀφοῦ ἁπλῆ σύγκρισις τοῦ καταγραφέντος ὑπὸ τοῦ Κ. Μηνᾶ ὑλικοῦ πρὸς τὸ ἐκ Καρπάθου ὑπάρχον εἰς τοὺς ἐκτυπωθέντας ἤδη τόμους τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, ἀποδεικνύει ἔλλειψιν λημμάτων καὶ τύπων λημμάτων, τοὺς ὁποίους ἤδη ἀναγράφει ὁ Κ. Μηνᾶς. Οὕτως ἐλλείπουν τά : *ἀγνατίντζω* (ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνομαι), *ἀενά*, ἡ (ἡ μὴ καλὴ καταγωγή), *αἴστεμα* (αἴσθημα), *ἀθ-θίολο*, τὸ (λόγος), *ἀκριόκορη* (ἀκριβοκόρη), *ἀναίστετος* (ἀναίσθητος), *ἀνεκατεύγω* (ἀνακατεύω), *ἀνεπαύγω* (ἀναπαύω), *ἀνεακρυώνω* (ἀναδακρύζω), *ἀπαντημός*, *ἀποαστῶ* (ὑποβαστῶ), *ἀνεκοπὴ* (ἀνακοπή), *ἀνεκατών-νω*, (ἀνακατώνω), *ἀνεθ-θιάλ-λω* (ὁμιλῶ περί τινος) *ἀργακειὰ* (ἀργατειά), *ἀποσυκίντζω* (κόπτω ὅλα τὰ σῦκα), *ἀρναρέα* (δέρμα ἀρνίου), *βοτυρέα* (ὀσμὴ βουτύρου) κ.ἄ.

Ὡς πρὸς τὴν φωνητικήν, ἐνδιαφέρον ἔχει ἡ χρῆσις τῶν ἀρχαίων διπλῶν συμφώνων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάπτυξις νέων ἢ ὁ σχηματισμὸς νέων δι' ἀφομοίωσιν (*ἀλ-λάτσω*, *προάλλω*, *θ-θηρί*, *ζ-ζυών-νω*, *σ-σωθικά*, *συχ-χαίρω* κ.λπ).

Ἐκ τοῦ καταγραφέντος ὑλικοῦ προκύπτει ὅτι εἰς τὴν Ἔλυμπον, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Μ. Μιχαηλίδης-Νουάρος [1], ἔχομεν ἀσυνιζήτους τύπους εἰς *-εα* καὶ *-ια* πρὸς δήλωσιν φυτῶν, (*ἀπ-πιέα*, *βαέα*, *συκία*, *ἀπ-πία*), ὀσμῆς (*καπρουλ-λέα*, *ξινέα*, *ψαρουλ-λέα*), πληγῆς (*σφαερέα*, *σουβλέα*, *δακ-καματέα*), ποσότητος (*γαερέα*, φορτίον ὄνου, *λιχνέα*, ποσότης λιχνισθέντων σύκων κατὰ μίαν ἡμέραν, *ἐσπιτέα*, *χερέα*, *τσουκκαλέα*, *ριπία*, σύνολον σταγόνων παρασυρομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου) κ.λπ. Ἐκ τούτων ἐπέδωκαν αἱ καταλήξεις αὗται καὶ εἰς πλείστας ἄλλας λέξεις ποικίλης σημασίας, ὡς : *ὀρέα* (οὐρά), *φορέα* (φορά), *ἀλακατέα* (ἠλακάτη), *ἀναπνέα* (ἀναπνοή), *χρουσαφία* (ἴκτερος) κ.λπ. Ἀσυνιζήτως ἔχομεν καὶ λέξεις εἰς *-έος* : *ἐβλεπέος* (φύλαξ), *ἀποκοπέος* (ἐκτιμητής), *τομέος* (μελισσομάχαιρον).

Αἱ ἐπαφαὶ μὲ ἄλλους λαοὺς καὶ γενικώτερον αἱ ἱστορικαὶ περιπέτειαι τῆς νήσου ἀφῆκαν, ὡς εἶναι ἐπόμενον, καὶ τὰ γλωσσικὰ ἴχνη των εἰς τὴν διάλεκτον τῆς νήσου. Οὕτω, ἐκ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης προέρχονται αἱ λέξεις : *ἀτέτι* (adet, συνήθεια), *ἀβλαντίζω* (avlandin, προσέχω), *γιαρᾶς* (yara, πληγή), *καντζάντι* (kazanmak, κερδίζω), *κερεστὲς* (kereste, ξυλεία), *κονάκι* (konak, κατάλυμα), *κονεύω* (καταλύω), *μούρκι* (mülk, ἡ ἰδιοκτησία), *μουστερῆς* (müşteri, πελάτης), *μπακ-κίρι* (bakir, χαλκός), *μπερικέτ-τι* (bereket, ἀφθονία), *σεβδᾶς* (sevda, ἔρως), *σικλέτ-τι* (siklet, στενοχώρια), *σινάφι* (esnaf, συντεχνία), *σεφέρι* (sefer, ταξίδι, πόλεμος) κ.ἄ.

---

1. Δημοτικὰ τραγούδια, σ. 10-12.

Ἐκ δὲ τῆς Ἑνετικῆς-Ἰταλικῆς ἔχομεν λέξεις ὡς αἱ : *ἀλαργάρω-ἀλαρgαίρω* (allargare, ἀπομακρύνομαι), *ἀλλαμπρατσέτ-τα* (alla braccetto, μὲ συνεστραμμένους τοὺς βραχίονας), *βάλλα* (valle, κοιλάς, λαγκάδι, ὅρμος), *βεργέττα* (verghetta, ἐνώτιον), *ἔξαμο* (examen, μέτρον πράγματος), *καπ-πάρρο* (capârra, ἀρραβών, προπληρωμὴ μέρους τῆς ἀξίας πράγματός τινος), *καντζάρμα* (caserma, κτήριον ἀστυνομικοῦ σταθμοῦ), *κονσέλιο* (consilium, συμβούλιον), *κουμούλα* (cumulus, προεξοχὴ τοίχου), *λαπάντι* (limpido, καθαρός, διαυγής), *λασκάρω* (lascare, χαλαρώνω), *μαϊνάρω* (ammainare, ὑποστέλλω), *μόος* (modo, τρόπος), *μπόμπιλ-λα* (mobile, ἔπιπλα), κ.ἄ.

Ἰσχυρὰ ὅμως εἶναι ἡ Βυζαντινὴ καὶ ἡ ἀρχαία γλωσσικὴ κληρονομία. Οὕτω, ἐκ τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως ἔχομεν : *ἁμαρτεύω* (ἁμαρτάνω) *ἀξινορὺ* (σκαλικὸν ἐργαλεῖον). Ἤδη παρὰ Κων/νῳ Πορφυρογεννήτῳ (Ἔκθ. Βασ. Τάξ., 463) φέρεται: *ἀξινορύγια καὶ πτυάρια στιβαρὰ διὰ τῆς πότζους*, παρὰ δὲ τῷ Δουκαγγίῳ ἐν λ. *ἀξινάριον* γράφονται τὰ ἑξῆς : *δεῖ ἐπιφέρεσθαι τὸν στρατηγὸν τζαπία καὶ ἀξινορύγια δι' ἐργασίαν σούδας. Κέλ-λος* (κελλίον, cella), *πραῖα* (ἀγροζημία, πραΐδα, *praeda*, *πραίτορας* ὁ ζημιώνων, *praedator*, *πραιεύγω*, *praedari*, ἁρπάζω, λεηλατῶ), κ.ἄ.

Ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημειώνω τὰ ἑξῆς : *ἀβδιὰ* (*ἀβία*, στεῖρα), *ἀγλόθ-θι*, *λ-λόθ-θι*, *ἀλ-λόθ-θι*, *ἔλ-λοθ-θας* (*ὄλυνθος*, σῦκον ἄωρον), *ἀέλη* (*ἀγέλη*), *ἀελλοπόης* (*ἀελλόπους*), *ἀθέρα* (*ἀθήρ*), *ἀνεσκύλ-λω* (*ἀνασκύλλω*, ἀναταράσσω), *ἀνεδραμ-μὰ* (ἀναδρομή, νυγμός), *ἀρκειοῦμαι* (ὀρχοῦμαι), *γοιάκι* (οἴαξ), *ἐρέομαι* (ὀρέγομαι), *κοράκι* (κοράκιον), *κάματος*, *κυττάρι*, (ὕστερον, πλακοῦς), *κατελύω* (καταστρέφω), *πρόπολη* (πρόπολις), *τυπάρι*, *χρίω*, *χιμαίρι*, *ψηνὶ* καὶ ἄλλα περὶ ὧν ἀλλαχοῦ θὰ σημειώσωμεν λεπτομερέστερον.

Γενικῶς, ἡ συλλογὴ εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἐνδιαφέρον γλωσσικὸν ὑλικόν, καταγεγραμμένον μετὰ προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, ὅπερ θὰ ἦτο ἔτι περισσότερον ἐνδιαφέρον καὶ διδακτικόν, ἐὰν εἰς ἑκάστην λέξιν ὁ συλλογεὺς κατέγραφε καὶ τὰ σχετικὰ διαλεκτικὰ παραδείγματα.

Παρὰ τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἡ Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα τὴν σημαντικὴν γλωσσικὴν προσφορὰν τοῦ συλλογέως, κρίνει τὴν ἐργασίαν του ἀξίαν βραβεύσεως.

3. *Τάσου Παπαποστόλου*, «Ἡ γλῶσσα τῆς περιφερείας Αἰδηψοῦ-Ἱστιαίας», σσ. 87+3.

Εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην περιλαμβάνονται τὰ ἑξῆς τμήματα : *Πρόλογος* (σ. 2), *Γλωσσικοὶ ἰδιωματισμοὶ* (σ. 2-6), *Γλωσσικοὶ λαϊκοὶ μῦθοι* (σ. 6-13), *Παροιμίαι* (σ. 14), *Ἔμμετρα* (σ. 15), *Λεξιλόγιον* (σ. 16-17), *Τοπωνύμια* (σ. 78-83), *Ὀνόματα, παρωνύμια, Ἐπίθετα* (σ. 83-87), *Συμπληρωματικὸν γλωσσάριον* (σσ. 3).

Τὸ ὑλικὸν προέρχεται ἐκ τῶν χωρίων τῆς περιφερείας Αἰδηψοῦ. Ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰδηψοῦ ἔχομεν ὑλικόν, περιλαμβανόμενον εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 505 (1930) χειρόγραφον τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, τὸ ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ Μ. Κοντοστάνου [1].

---

1. *Β. Φάβη*, Ἔκθεσις γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ, Ἀθηνᾶ 43 (1931), 92-94.

Τὸ εἰς τὴν παροῦσαν συλλογὴν ὑλικὸν ἀντιπροσωπεύει ἀκραιφνῶς βόρειον ἰδίωμα, τὸ ὁποῖον ὁ συλλογεὺς ἀποδίδει μὲν φωνητικῶς μετὰ προσοχῆς, ἀλλὰ γραφικῶς οὐχὶ πάντοτε ἐπιτυχῶς.

Εἰς τὸ κεφ. τῶν *γλωσσικῶν ἰδιωματισμῶν* ὁ σ. προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ διὰ παραδειγμάτων τὰ φωνητικὰ φαινόμενα τοῦ ἰδιώματος, τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰ ὀνόματα καὶ κυρίως εἰς τὴν κλίσιν τοῦ ρήματος. Κυρίως πρόκειται περὶ τῆς κωφώσεως τῶν ἀτόνων *ο* καὶ *ε* καὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀτόνων *ου* καὶ *ἰ*. Δι' ἐπαλήθευσιν τῶν παρατηρήσεών του καὶ διὰ παροχὴν εἰκόνος τοῦ ἰδιώματος ὁ σ. καταγράφει ἓξ μύθους, δεκατέσσαρας παροιμίας καὶ ὀκτὼ στιχουργήματα. Ἐκ τῶν μύθων καταφαίνεται ἐν συνεχεῖ λόγῳ τὸ φωνητικόν, τὸ μορφολογικὸν καὶ συντακτικὸν τοῦ ἰδιώματος. Τὸ βάρος τῆς συλλογῆς πίπτει ἐπὶ τοῦ *Λεξιλογίου*, τὸ ὁποῖον ὁ σ. καταγράφει ἀλφαβητικῶς.

Μετὰ τὸν ἰδιωματικὸν τύπον τῆς λέξεως δίδεται ἡ σημασία καὶ τὸ σχετικὸν διαλεκτικὸν παράδειγμα, ὥστε ἡ μορφὴ τῆς ἀναγραφομένης λέξεως εἶναι πλήρης. Ὁ σ. ὑπῆρξε συνεπὴς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ παρέχει οὕτω μίαν νέαν καλὴν συλλογὴν διὰ τὴν μελέτην τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Εὐβοίας.

Ἐνταῦθα θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς ὀλίγας μόνον παρατηρήσεις.

1) Εἰς τὸ ἰδίωμα συναντᾶται πολλάκις *α προθετικόν*, οἷον : *Ἀβραιὰ* (βραγιά, πρασιά), *ἀγγ'στέρα* (γουστέρα), *ἀγλήγουρα* (γρήγορα), *ἀλ'ψὸς* (λειψός, ἐπὶ ἄρτου, μὴ ὑποστάντος τὴν ζύμωσιν), *ἀλ'γαριὰ* (λυγαριά), *ἀράθ'μους* (ράθυμος), *ἀρ'βύθια* (ρεβύθια), *ἀχιλώνα* (χελώνη) κ.ἄ.

2) Ἀνευρίσκομεν τύπους ἢ σημασίας λέξεων, μὴ ὑπάρχοντας εἰς τοὺς ἤδη ἐκτυπωθέντας τόμους τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ. Τοῦτο εἶναι πολὺ φυσικόν, διότι ὁ προφορικὸς λόγος τῆς ὑπαίθρου δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἀποθησαυρισθῇ πλήρως, οὕτω λέγεται : *ἀβέρτ'ν'* ἡ (ἀβέρτινος, ἐκ τοῦ *ἀβέρτος*, Ἐνετ. *averto*), γυνὴ ἐλευθερίων ἠθῶν καὶ θέσις εὐρύχωρος, *ἀθαράπαγους* (ἐκ Κρήτης μόνον ὁ τύπ. *ἀθαράπαγος* = ἀθεράπευτος), δραστήριος, *ἀναβρακᾶτους* ὁ (ἀναβρακᾶτος), ἐπιδέξιος, ἐρωτύλος, *ἀντίσπουρου* τὸ (*ἀντίσπορον*), *ποσὸν σπόρου*, ὅσον δυναται νὰ δεχθῇ ὁ ἀγρὸς κατὰ τὴν καλλιέργειαν, παρεχόμενον εἰς τὸν γαιοκτήτην ὡς μόνον μίσθωμα ὑπὸ τοῦ καλλιεργητοῦ κ.ἄ.

3) Ἐκ τοῦ Λεξιλογίου καταγράφομεν ὀλίγας μόνον ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν λέξεων τοῦ ἰδιώματος. Οὕτω, ἐκ τῆς χλωρίδος ἀρχαιοπινεῖς εἶναι οἱ τύποι : *ἀργιὸς* ὁ, ἡ *ἀγρία* δρῦς, τὸ ἀρχ. *ἀρία* δρῦς, *ἀρνὸς* ὁ, ἄγριον σῦκον, τὸ ἀρχ. *ἐρινεός*, *βρακανίδα* ἡ, τὸ φυτὸν ράπιστρον τὸ Ἀνατολικὸν (rapistrum orientale) τῆς τάξ. τῶν σταυρανθῶν, ἐκ τοῦ ἀρχ. *βράκανον*, *δρακουπιά* ἡ, φυτὸν τοῦ εἴδους τῆς ἐχιδνορρίζης, ἐκ τοῦ ἀρχ. *δρακόντιον*, *κύπιρ'* ἡ (κύπερη) εἶδος βρούλου, τὸ ἀρχ. *κύπειρος*, *κύπερος* κ.ἄ.

Εὐχρηστοῦν ἐπίσης εἰς τὸ ἰδίωμα καὶ αἱ λέξεις : *Ἀγκίδα* ἡ, λεπτὸν ὀξὺ βελονοειδὲς τεμάχιον ἀποσπώμενον ἀπὸ ξύλου, ἀρχ. *ἀκίς*. *Ἀγκλιὰ* ἡ, ἡ λαγηνοφόρος κολοκύνθη, ἀρχ. *ἀντλία*[1]. *Ἄδραχτους* ὁ, ἡ τοῦ ὑφαντηρίου ἄτρακτος, ἐκ τοῦ Ἑλλη-

1. Πλείονα βλ. *Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ἀκαδημίας*, ἐν λ.

νιστικοῦ οὐσ. *ἀτράκτιον*, παρ' ὃ τὸ Βυζαντ. *ἄδρακτος*. *Ἄζα* ἡ, ἡ πικρὰ γεῦσις, τὸ πικρόν : *ἄζα τό 'καν'ς τοὺ φαΐ, ἄζα ἤταν' αὐτὴν' ἡ 'λιά*. Ἡ λ. καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Εὐβοίας [1] καὶ δηλοῖ τὴν ἀσβόλην, τὴν καπνιάν. Τὸ πρῶτον ἐλέχθη παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. χ 184, *σάκκος πεπαλαγμένον ἄζῃ*), ἐχρησιμοποιήθη δὲ μετὰ ταῦτα μόνον ὑπὸ τοῦ Ὀππιανοῦ (*ἄζα ἠελίου*) καὶ εἶτα ἐξέλιπεν ἐκ τῆς γραπτῆς παραδόσεως. Ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου μαρτυρεῖται ἡ γλῶσσα : *ἄζα· ἄσβολος· κόνις· παλαιότης· κόπρος ἐν ἀγγείῳ ὑπομείνασα*. Ἐν ᾧ μετὰ ταῦτα ἡ λ. ἐξέλιπεν ἐν τῇ γραπτῇ παραδόσει, διασώζεται σήμερον ἐν Εὐβοίᾳ ,ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος [2] μὲ τὴν ἀρχαίαν ἢ παραπλήσιον σημασίαν. *Ἀνάπαμα* τό, ἡ ἀγρανάπαυσις, ἀρχ. *ἀνάπαυμα*. *Ἀνυδρία* ἡ, ἔλλειψις βροχῆς, ἀνομβρία, ἀρχ. *ἀνυδρία*. *Ἀπόειου* τό, ἡ ἀπόγειος αὔρα, ψυχρὸς ἄνεμος, ἀρχ. *ἀπόγειος*. *Ἀπουρρίχνου*, ἐπὶ ζῴων, γεννῶ προώρως, ἀποβάλλω, τὸ ἀρχ. *ἀπορρίπτω*, λέγεται καὶ *ἀπόρρ'μα*, τὸ προώρως τεχθὲν καὶ *ἀπουρρ'μμέν'* ἡ, ἡ προώρως γεννήσασα. *Ἀρ'νάρ'* τό, ρινάρι, ἡ φλυαρία ἐκ τοῦ ἀρχ. *ρίνη* ἡ, πβ. τὸ *λίμα* (Λατ. *lima*), ἡ φλυαρία καὶ *λιμάρω*, φλυαρῶ. *Δρουμὴ* ἡ, τὸ τρέξιμον παρὰ τὸν ἀόρ. *ἔδραμον*. *Κνός*, ὀκνός, ἀργός. Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *ὄκνος*, δι' ἀναλογικὸν σχηματισμὸν πρὸς τὰ εἰς *-νός*, πβ. καὶ τὰ *ὠχρὸς-ὦχρος*, *ἰλλὸς-ἴλλος* [3]. *Κούτ'λας* ὁ, ξύλινον βαθὺ πιάττον, ἀρχ. *κοτύλη* καὶ *κότυλος*, πᾶν κοῖλον, μικρὸν ἀγγεῖον, ποτήριον : *Πᾶν τὸ κοῖλον κοτύλην οἱ παλαιοὶ* (Ἀθήν. 479Α). Ἡ λ. ἤδη εἰς τὸν Ὅμηρον (Ἰλ. Χ 494, Ὀδ. ο 312, ρ 12). Παρ' Ἀττικοῖς τοῦτο ὡς μέτρον ὑγρῶν καὶ ξηρῶν προϊόντων [4]. *Λ'θαρμακᾶς* [5] ὁ, θέσις πλήρης μικρῶν λίθων, ἡ λ. ἐκ τοῦ *λίθος* καὶ *ἁρμακᾶς*, ὃ ἐκ τοῦ Ἑλληνιστικοῦ οὐσ. *ἕρμαξ*. *Λ'σβὸς* ὁ, (*λισβὸς*) ἀδύνατος, ἀρρωστιάρης. Διὰ τὴν λ. ὁ Γ. Χατζιδάκις [6] ἐσημείωσε τὰ οὐσ. *λίσπος* (λεῖος) καὶ *λίσφος*. *Λουβὶ* τό, κέλυφος εἰς ὃ οἱ καρποὶ τῶν ὀσπρίων. Ἡ λ. ὡς ὑποκ. τοῦ ἀρχ. *λοβός*. *Ὄργους* ὁ, τὸ ὁριζόμενον εἰς ἕκαστον ἐργάτην πρὸς ἐκτέλεσιν τμῆμα ἐργασίας. Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. οὐσ. *ἔργον*. *Παστὸς* ὁ, τὸ ἔνδυμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτον τὴν νύμφην πρὸ τῆς μεταβάσεώς της εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐν χρήσει εἶναι ἡ φράσις : *θὰ σὶ βάνου 's τοῦ baστό* δηλ. εἰς τιμητικὴν θέσιν. Ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος *παστὸς* καὶ σήμερον καλεῖται ἡ νυμφικὴ κλίνη. Πιθανῶς ἡ σημασία αὐτὴ νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τὴν νῆσον, ἐξ ἧς καὶ ἡ φράσις. Τὸ ἀρχ. *παστός*, *παστάς*, νυμφικὸς θάλαμος. *Πλουκὸς* ὁ, τὸ διὰ πλέγματος κλάδων φράγμα, παρὰ τὸ ἀρχ. *πλόκος*, τονισθὲν εἰς *πλοκός*, ἀναλογικῶς πρὸς τὰ πολλὰ εἰς *-ὸς* [7]. *Πουργάω* ὑπηρετῶ, τὸ ἀρχ. *ὑπουργῶ*. *Σαλός*, ὁ ἀνόητος, μωρός, τὸ ἀρχ. *σαλὸς*. *Σ'κουμαΐδα* ἡ, τὸ ξηρὸν σῦκον, ἀρχ. *συκομαγίς*, ἐν Μάνῃ ὁ τύπος *σ'κοπαΐδα*. *Στρίφαγγας* ὁ, παρ' ὃ καὶ *στριφαγγάδ'* τό, σιδηροῦν ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου κατορ-

---

1. *Β. Φάβη*, Συμβολὴ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἡσυχίου, Ἀθηνᾶ 39 (1927), 239.
2. Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ἀκαδημίας, ἐν λ.
3. *Γ. Χατζιδάκι*, ΜΝΕ 2, 116, σημ.
4. Πβ. *Α. Βαγιακάκου*, Ἀρχαῖα καὶ μεσαιωνικὰ Τοπωνύμια ἐκ Μάνης, Ἑλληνικὰ 15 (1957), 212-213.
5. Πβ. *Κ. Ἄμαντον*, Ἐτυμολογικά, Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον 6 (1923), 104, καὶ *Ἱστορικὸν Λεξικὸν* ἐν λ. *ἁρμακᾶς*.
6. Ἀθηνᾶ 25 (1913), 284.
7. *Γ. Χατζιδάκι*, ΜΝΕ 2, 127.

θοῦται ὥστε τὰ δενόμενα βοσκήματα εἰς τοὺς ἀγροὺς νὰ μὴ πάσχουν ἀποπνιγμόν, ἕνεκα συστροφῆς τοῦ σχοινίου περὶ τὸν λαιμόν. Ἡ λ. καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐβοίας. Ὁ τύπος παρὰ τὸ ρ. *στρίβω* [1], *στρόφους* ὁ, ἀσθένεια ζώων, συστροφὴ ἐντέρων, τὸ ἀρχ. οὐσ. *στρόφος*. *Τάλαρους* ὁ, δοχεῖον ὅπου τὸ πρῶτον ἀποθέτουν τὸν τυρὸν μετὰ τὴν πῆξιν. Τὸ ἀρχ. *τάλαρος* (κάλαθος) ἐν Ὁμήρ. Ἰλ. Σ. 568, Ὀδ. ι, 247. *Χρίνου ἀλείφω*, *χρίσ'μου* τό, ἡ ἀλοιφή, ἄλειμμα, παρὰ τὸ ἀρχ. *χρίω*.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως διατηρεῖται γλωσσικὸν ὑλικόν, οἷον : *Ἄμπακας* [2] ὁ, ἡ λ. ἐπὶ πλησμονῆς πράγματος, ὡς ἐν τῇ φρ. : *ἔφαϊ τοὺν ἄμπακα* δηλ. ἔφαγε πολύ. Ὁ τύπ. ἐκ τοῦ Ἰταλ. *abbaco*, ὁ ἐκ τοῦ Λατ. *abacus* καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἀρχ. Ἑλλην. *ἄβαξ*. Εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς διὰ τὴν ἀρίθμησιν ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ *ἀβάκιον* (σχολικὸς πίναξ) [3]. *Ἀξάϊ* [3] τό, ἡ ἀμοιβὴ τοῦ μυλωθροῦ. Ἡ λ. παρὰ τὸ Βυζαντινὸν *ἐξάγιον*, ὁ ἐκ τοῦ Λατιν. *exagium*. Παρὰ Σουΐδᾳ φέρεται : *στατήρ... καὶ τὸ ἐξάγιον καὶ τὸ ζύγιον*. Ἡ λ. ὡς μέτρον ποικίλης χρήσεως καὶ ὑπὸ διαφόρους τύπους ἀπαντᾷ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. *Βούκ'νου* τό, τὸ πρησμένον, τὸ ἔχον οἴδημα (ἡ σημασία ἐλλείπει ἀπὸ τὸ οἰκεῖον ἄρθρον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ). Τὸ Βυζαντινὸν *βούκινον*. *Γδούρ'* τό, ὁ ἐν χρῷ κεκαρμένος. Ἡ λ. ἐκ τοῦ (Βυζαντινοῦ *ἐκδούριν*, ὃ ἐκ τοῦ Ἑλληνιστικοῦ *ἐκδόριον* παρὰ τὸ *ἐκδέρω*. Παρὰ Προδρόμῳ [4]. 355c (ἔκδ. Hesseling-Pernot), σ. 65 φέρεται ὁ στίχος : *ἐκδούριν, παλαιοκάλιγον, φθειριάρικον, κοντριάρικον*. Πλείονα περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. ἔγραψεν ὁ Γ. Χατζιδάκις [5] καὶ ὁ Α. Παπαδόπουλος [6]. *Καββάδ'* [7] τό, φόρεμα γυναικῶν καὶ *κουκκινουκάββαδου*. Παρὰ Προδρόμῳ IV, στ. 12α (ἔκδ. Hesseling-Pernot, σ. 74) φέρεται : *καββάδιν εἶχεν στούπινον τσαντσαλοφορεμένον*.

Τέλος διὰ τὴν σημασίαν των σημειώνω τὰς λέξεις: *βρουντίκια τά*, φιλοδωρήματα εἰς τὸν πρῶτον ἀναγγέλλοντα εὐχάριστον εἴδησιν. Ἡ λ. ἀνάλογος πρὸς τὰ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος *συχαριάτικα καὶ συχαρίκια* (παρὰ τὸ Βυζαντινὸν *συγχαρίκια*), *κατοίκ'* τό, ὁ ὀρνιθὼν (*κατ'χιάζου, κάτ'χιασμα, κατοικιάζω, κατοίκιασμα*), *πουδιτὰ τά*, (ὑποδετὰ) τσαρούχια, ἐλαφρὰ ὑποδήματα ἐκ δέρματος χοίρου. Ἡ λ. καὶ ὑπὸ τὸν τύπ. *ποδετὰ* (Εὔβοια: Ἄκρες, Ἁγία Ἄννα). Τὸ ἐπίθ. *ποδετὸς* ἐκ τοῦ ρ. *ποδένω* (ὑποδένω), πβ. *ἀπόδετος* (ἀνυπόδητος) [8], *σκ'τὶ* τὸ (σκουτί), ἐσώρρουχον, *στοιχιρὸ* τό, ὁ εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀλωνίου στῦλος, *ψυχουμοίρ'* τό, ἡ φιλανθρωπικὴ δωρεὰ κ.λπ.

Ἐν γένει τὸ ὑλικὸν εἶναι ἀξιόλογον, δι' ὃ καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ βραβεύει τὸν συλλογέα.

---

1. *Β. Φάβη*, Ἔκθεσις διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας, Ἀθηνᾶ 43 (1931), 93.
2. Πλείονα βλ. Ἱστορικὸν Λεξικὸν ἐν λ.
3. *Φ. Κουκουλέ*, Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμὸς 1 (1948), 78.
4. *Κ. Ἀμάντου*, Ποικίλα γλωσσικά, Ἀθηνᾶ 23 (1911), 489. G. Meyer, Neugriechischen Studien III, 48-49.
5. Γλωσσολογικαὶ Μελέται, σ. 233.
6. Γλωσσικαὶ Παρατηρήσεις, Ἀθηνᾶ 37 (1925), 174-175.
7. Πβ. *Φ. Κουκουλέν*, Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμός, τ. 2, τεῦχ. 2ον (1948), 7, 29.
8. Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ἀκαδημίας ἐν λ.

4. *Δημητρ. Εὐστρατίου*, «Τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Σάμου», σσ. 238-104 (εἰς δύο τετράδια).

Τὸ ἐκ Σάμου γλωσσικὸν ὑλικὸν [1] εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἀντιπροσωπεύεται διὰ δέκα μόνον χειρογράφων, ἑπομένως μία νέα καταγραφὴ ὑλικοῦ εἶναι λίαν εὐπρόσδεκτος. Ὁ συλλογεὺς τῆς παρούσης ὕλης εἶναι τριτοετὴς φοιτητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τὸ ὑλικὸν προέρχεται κυρίως ἐκ τῶν χωρίων Πύργος καὶ Μυτιληνοὶ καὶ ἀντιπροσώπευει βόρειον ἰδίωμα. Τοῦτο ἐξηγεῖται μόνον ἀπὸ ἐποίκισιν κατοίκων ἐκ τῆς Βορείου Ἑλλάδος μετὰ τὸ 1560, ὅτε ἤρχισεν ὁ κατόπιν ἑκατὸν ἐτῶν (1463-1560) ἐρημώσεως ἐποικισμὸς τῆς νήσου [2]. Ἡ φωνητικὴ καταγραφὴ γίνεται μετὰ προσοχῆς, αἱ λέξεις ὅμως δὲν συνοδεύονται πάντοτε ὑπὸ διαλεκτικῶν παραδειγμάτων, ὥστε νὰ φαίνηται ἡ χρῆσις καὶ ἡ σημασιολογικὴ ἔκτασις αὐτῶν. Ὁ ἱστορικὸς βίος τῆς νήσου ἐκληρονόμησεν εἰς αὐτὴν καὶ λέξεις ξένας, ἰδίως ἐκ τῆς Τουρκικῆς, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἀπαντοῦν καὶ εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς περιοχὰς μὲ τάσιν πλήρους ἀντικαταστάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀντιστοίχων τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς.

Τὰ ἐπὶ μέρους κεφ. τοῦ ὑλικοῦ εἶναι : Ἐκ τοῦ πρώτου τετραδίου : *Ἡ οἰκογένεια, τὸ σπίτι, τὸ ἄτομον* (σ. 7-53). *Λέξεις συνήθως ἀκουόμεναι ἐντὸς τῆς οἰκίας* (σ. 53-76). *Θρησκεία καὶ τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτὴν* (σ. 77-101). *Ὁ κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς βίος* (σ. 103-135). *Λέξεις συνήθως ἀκουόμεναι ἐντὸς τῶν καφενείων* (σ. 136-186). *Λέξεις ἐκ τοῦ χωρίου Μυτιληνοὶ* (σ. 186-192). *Ὁ καθημερινὸς βίος* (σ. 193-238). Ἐκ τοῦ δευτέρου δὲ τὰ ἑξῆς : *Ὄργανα κυνηγίου* (σ. 1-3), *Ὁ Φοῦρνος* (σ. 3-4). *Ποιμενικὴ ζωὴ* (σ. 4-19). *Μελισσοκομία* (σ. 19-27). *Βαρέλλια* (σ. 27-31). *Ἐφαπλώματα* (σ. 31-33). *Ἁλιεία* (σ. 34-50). *Ναυπηγικὴ-Ἐργαλεῖα* (σ. 50-58). *Ὑποδηματοποιΐα* (σ. 58-62). *Ἐργαλεῖα μαραγκοῦ* (σ. 62-64). *Ραπτικὴ* (σ. 64-66). *Γραμματικὴ* (σ. 68-80). *Παραμύθια* (σ. 80-88). *Αἰνίγματα-Ἄσματα* (σ. 88-104).

Γενικῶς ἡ παρεχομένη ὕλη εἶναι ποικίλης φύσεως. Ὁ σ. σημειώνει ὅτι εἰς τὸ ἰδίωμα ἐπικρατοῦν τὰ μέσα b, d, g.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου ὑλικοῦ ἐκθέτομεν κατωτέρω παρατηρήσεις τινὰς καὶ ἀναγράφομεν ἀριθμόν τινα λέξεων, ἵνα φανῇ καλύτερον ἡ προσφορὰ τοῦ συλλογέως.

1) *Προθετικὸν -α* : *ἀβουθάου* (βοηθῶ), *ἀγουρδαμώνου* (καρδαμώνω, ἀνδροῦμαι), *ἀλαίμαργους* (λαίμαργος, εἶδος ἰχθύος, ὁ λίχνος), *ἀλ'θουπάτ'μα* τό, (λιθοπάτημα, φλεγμονὴ τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν), *ἀμουσχάλ'* (μασχάλη), *ἀρ'τσίνα* (ρητίνη), *ἀσκάρα* (σκάλα, κλῖμαξ) κ.λπ.

2) *Ἀποβολὴ τοῦ γ μεταξὺ δύο φωνηέντων* : *ἀνιμουλόους* (ἀνεμολόγος, ὀπὴ εἰς τὴν κάμινον πρὸς ἀερισμόν), *καρπολόι* (ὄργανον ἁλωνισμοῦ, δίκρανον), *μαιὰ ἡ* (πυτιά), *μιλισσουλόους* (μελισσολόγος), *τραουψάλιδου* (τραγοψάλιδον) κ.λπ.

---

1. Παλαιότερον ὁ *Ν. Ζαφειρίου* εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας σχετικὴν συλλογὴν καὶ μελέτην, περὶ ἧς κρίσιν βλ. *Γ. Χατζιδάκι*, Ἀθηνᾶ 25 (1913), 300-304. Τὴν μελέτην ταύτην ἐδημοσίευσεν ὁ Ν. Ζαφειρίου εἰς Ἀρχεῖον Σάμου 2 (1947), 204-211. 3 (1948/54), 165-202. 4 (1955), 1 5-206.

2. *Γ. Χατζιδάκι*, ἔνθ' ἀν., Ἀθηνᾶ 25 (1913), 301.

3) Ἐπίτασις ἐννοίας διὰ τῆς χρήσεως ἀριθμῶν ὡς πρώτων συνθετικῶν : *πιδαβούλ'ς* (πεντεβούλης· εὐμετάβολος εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἀπόφασιν), *'φτάγειανους* (ὑγιέστατος) κ.ἄ.

4) Σχηματισμὸς ρημ. εἰς *-έρνω* παρὰ τὰ ἐξ 'Ιταλ. εἰς *-άρω* [1] : *ἀβαρέρνου* (ἀβαράρω), *καργέρνου* (καργάρω, πιέζω), *καρατέρνου* (καρατάρω, ὑπολογίζω), *σαλτέρνου* (σαλτάρω, πηδῶ) κ.λπ.

Φυσικὸν εἶναι, ὡς εἶπον, νὰ ὑπάρχουν κατάλοιπα ἐκ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τῶν ξένων λαῶν. Οὕτω, ἐκ Τουρκικῆς γλώσσης σημειώνω τά : *baξιβάν'ς* (bahçivan, κηπουρός), *διλλάλ'ς* (tellâl, δημόσιος κῆρυξ), *γιαρᾶς* (yara, πληγή), *κεμέρ'* (kemer, ζώνη, χρηματοφυλάκιον), *καρσὶ* (karşı, ἀντικρύ), *μαξούλ'* (mahsul, προϊόν, *μαξ'λῆς* εὔπορος), μαχαλᾶς (mahalle, γειτονιά), *σιντούκ'* (sandık, Βυζ. σεντούκιον, κιβώτιον), *ταμαχιάρ'ς* (tamahkâr, ἄπληστος), *ραχάτ'* (rahat, ἀνάπαυσις), *τζιριμ'τίζου* (ὁδηγῶ εἰς τὸ δικαστήριον, cereme, πρόστιμον), *σικλέτ'* (siklet, στενοχώρια), *χαζίρ'κους* (hazır, ἕτοιμος) κ.ἄ.

'Εκ δὲ τῆς 'Ιταλικῆς σημειώνω τὰς ἑξῆς : *διάτσα* (piazza, πλατεῖα), *κολλήγας* (Λατ. collega, συνεταῖρος), *κιλμέρνου* (calmare, ἡσυχάζω), *μουράγιου* ('Ενετ. muragia, παραλία), *μπουγέλου* ('Ενετ. bugiol, δοχεῖον ὕδατος), *ρούα* ('Ενετ. ruga, ρούγα), *κάλανους* (Λατ. canalis, σωλὴν συγκεντρώσεως ὕδατος), *κουλ'μούσια* (cumulus, πλήρης μέχρι χειλέων) κ.ἄ.

'Ενδιαφέροντα εἶναι τὰ ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα τοῦ ἰδιώματος, δείγματος δὲ χάριν σημειώνομεν μερικά :

'Αγλήθρα, ἐξάνθημα· ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. *ἄγλις* καὶ *ἀγλὶς* [2] πβ. 'Ησύχ. *ἀγλίδια. σκόροδα.* 'Η λ. εἰς Β. Εὔβοιαν δηλοῖ καὶ τὸν ἀδένα, εἰς δὲ Μαζαΐτκα τῶν Καλαβρύτων καὶ νόσον τοῦ ἥπατος τῶν προβάτων. *'Αθιρ'νός*, (ἰχθὺς) ἀθερῖνος ἢ *ἀθερίνα*. *'Απουλέπ'σμα* τό, ἀποσφράγισμα τῶν κυψελῶν. 'Η λ. ἀρχαία : *τὰ ἀπολεπίσματα τῶν λαχάνων* φέρεται εἰς Σχόλ. εἰς 'Αχαρνῆς 'Αριστοφάνους, στ. 468 καὶ ρ. *ἀπολεπίζω* εἰς Γεωπον. 10, 58. *"Αν'δρα τά*, τὰ μὴ ποτιζόμενα κτήματα. *'Αλιεργάτ'ς* (ἁλιεργάτης), ὁ ἐργαζόμενος εἰς τὴν θάλασσαν, πβ. τὰ ἀρχ. ἁλιεργὴς καὶ ἁλιεργός, ὁ ἁλιεύων. *'Απόλουγους* ὁ, εὐχὴ λεγομένη εἰς νεκρούς. Τὸ ἀρχ. οὐσ. *ἀπόλογος*. 'Η λ. καὶ ἐκ τῆς ἄλλης 'Ελλάδος δηλοῖ καὶ τὸν ὕστατον τοῦ ἀποθανόντος λόγον, ἐπὶ ἀρᾶς [3]. *'Απόν'μμα* τό, τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἱερουργήσας ἱερεὺς ἔπλυνε τὰς χεῖρας του μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας. *'Αργουλόημα* τό, ἡ ἀφαίρεσις τῶν περιττῶν φύλλων τῆς ἀμπέλου. 'Η λ. ἐκ τοῦ 'Ελληνιστικοῦ *ἀργολογῶ*, ὃ παρὰ τὸ ἀρχ. *ἀργός*, ἄκαρπος, ἄχρηστος. *Βιουτιμένους* (βιοτεμένος), πλούσιος, ἐκ τοῦ ἀρχ. *βιοτεύω*. *'βουλίθ'* τὸ (*ἀπολύνθιον*, *ἀπολύθι*), ὁ μὴ ὥριμος καρπὸς τῆς συκῆς. 'Η λ. ἄγνωστος εἰς τὸ 'Ιστορικὸν Λεξικόν, ἔνθα μόνον τὸ ρ. *ἀπολυθώνω* (Κύθνος), κάμνω ὥστε νὰ μὴ ὡριμάσουν τὰ σῦκα, νὰ μείνουν *ὄλυνθοι*. *Γόριμα* τό, (γόνεμα) ὁ γόνος τῶν μελισσῶν, παρὰ τὸ ἀρχ. *γονεύω*, γεννῶ, παράγω. *βουλ'βιριὰ* ἡ, καταρρακτώδης βροχή, παρὰ τὸ ἀρχ

---

1. Διὰ τὸν σχηματισμὸν βλ. *Γ. Χατζιδάκι*, Βιβλιοκρισίαι, 'Αθηνᾶ 20 (1908), 561.
2. Περὶ τῆς λ. βλ. *Β. Φάβη*, 'Ανάλεκτα Φιλολογικά, Λεξικογρ. 'Αρχ. 6 (1923), 355 κέξ.
3. Βλ. *'Ιστορικὸν Λεξικόν* ἐν λ

πολυομβρία. Διαστόλ'σμα τό, τὸ μέτρημα τῶν ἀποστάσεων καὶ τῶν διαστημάτων διὰ νὰ φυτευθοῦν τὰ κλήματα. Ἤδη παρὰ Θεοφράστῳ, Αἰτίαι Φυτῶν 3, 16, 3 ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς ἀμπέλου ἀπαντᾷ ἡ λέξις *διαστολή. Δοιάϰ'*, τό, οἴαξ, ἡ λαβὴ τοῦ πηδαλίου, παρὰ τὸ ἀρχ. οἴαξ, ἡ δὲ πρόθεσις *διὰ* παρετυμολογικῶς [1]. *Δουκοῦμι* (δοκοῦμαι) βλέπω, παρὰ τὸ ἀρχ. *δοκῶ. Δρακώνου* συλλαμβάνω, παρὰ τὸ ἀρχ. *δράξ*, πβ. τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἡσυχίου : *δράγμα· ὅσον περιλαμβάνει τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ὁ θερίζων. καὶ δρακός· τῆς παλάμης, τῆς χειρός. Δραπέτ'ς* ὁ, ὄξινος καρπός, ἄωρος· τὸ ἀρχ. *δραπέτης*, τὸ ρ. *δραπετεύω* ἀπομακρύνομαι τῆς κανονικῆς συστάσεως, ἐπὶ οἴνου, ἀπαντᾷ εἰς Θήραν καὶ Σκῦρον [2]. *Θαμνεύω* κόπτω θάμνους, παρὰ τὸ ἀρχ. *θάμνος. Κακκάβα* ἡ, χαλκίνη χύτρα. Ἡ λ. ἤδη ἀρχαία, καθ' ὅσον «*τὴν χύτραν δ' Ἀριστοφάνης... κακκάβην εἴρηκεν οὕτως : τὴν κακκάβην γὰρ κᾶε τοῦ διδασκάλου*» ὡς παραδίδει ὁ Ἀθήναιος (169 c). Εἰς τὴν μεταγενεστέραν καὶ μεσαιωνικὴν Ἑλληνικὴν ἀπαντᾷ πλὴν τούτου καὶ ὁ τύπος *κάκκαβος*, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑποκορ. *κακκάβιν* [3], συνηθέστατον καὶ σήμερον [4]. *Καπύρα* ἡ, ἄρτος ξηροψηνόμενος ἐπὶ τῆς πυρᾶς εἰς τὰ ἐλαιοτριβεῖα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐργασίας. Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *καπυρὸς* [5], ὅπερ ὁ Εὐστάθιος (1087, 64) ἐτυμολογεῖ ἐκ τοῦ *καίειν* καὶ *πυροῦν* ταυτολογικῶς, ὁ δὲ Φ. Κουκουλές [6] κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *κατάπυρος. Καταφλιὰ* ἡ, οἱ συγγενεῖς· ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *φλιὰ* ἡ, *φλιαὶ* αἱ παραστάδες τῶν θυρῶν, ἐνταῦθα κατὰ συνεκδοχὴν καὶ οἱ ἐντὸς τοῦ οἴκου (οἱ περικλειόμενοι ὑπὸ τῶν θυρῶν), πβ. τὴν σημερινὴν ἔκφρασιν : *ὅσους κλείνει ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ σου*, προκειμένου περὶ τῶν στενῶν συγγενῶν. *Κλήρα* ἡ, ἡ κληρονομία, παρὰ τὸ ἀρχ. *κλῆρος*, τὸ διὰ τοῦ κλήρου ἀπονεμόμενον καὶ ρ. *κληρώνου*, κληρονομῶ, παρὰ τὸ ἀρχ. *κληρόω*, λαμβάνω τι διὰ κλήρου. *Κουράϰ'* τό, ἀγκιστροειδὲς ρόπτρον τῆς θύρας, μανταλάκι. Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *κόραξ*, ὡς ὑποκορ. *κοράκιον*, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Εὐστάθιος (Π. 73, 20) λέγει ὅτι «*ἀπὸ τοῦ ζῴου τῆς κορώνης, εὐλύγιστον ἐχούσης τὸν τράχηλον, ἡ τῶν θυρῶν κορώνη μετήνεκται, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ κόρακος ὁ κόραξ, δῆλα δὴ τὸ κοράκιον*» [7]. *Λαγάζω*, ἡσυχάζω, ἐκ φόβου ζαρώνω. Ὁ τύπος τῆς λ. καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημασίαν ἀπαντᾷ ἐν Κρήτῃ καὶ Μάνῃ. Ἐκ Καλύμνου ἔχομεν *λα(γ)άζω*, βλέπω μετὰ προσοχῆς. Παρ' Ἡσυχίῳ ἔχομεν τὴν γλῶσσαν *λαγάσαι· ἀφεῖναι*. Τὸ ρ. καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Γόρτυνος [8]. *Λασὰ* ἡ, λασιά, ὁ βηματισμὸς τοῦ ζῴου παρὰ τὸ ρ. *λάμνω-ἐλαύνω* [9]. *Μανουμένιους* ὁ, ὁ ἀραιός : *μανουμένια δίχτυα*, τὰ ἀραιά, τὰ ἔχοντα μεγάλας ὀπάς. Ἡ λ.

---

1. *Γ. Χατζιδάκι*, Φωνητικά, Ἀθηνᾶ 24 (1912), 28.
2. *Φ. Κουκουλέ*, Ἐτυμολογικά, Ἀθηνᾶ 30 (1919), Λεξ. Ἀρχ. 32.
3. Διὰ πλείονα βλ. *Φ. Κουκουλέ*, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ Λαογραφικά, Ἀθῆναι 1950, Τόμ. Α', σ. 91.
4. *Κ. Ἀμάντου*, Ποικίλα γλωσσικά, Ἀθηνᾶ 23 (1911), 4 7-488.
5. *Ι. Βογιατζίδη*, Σύμμεικτα Λεξικογραφικά, Ἀθηνᾶ 26 (1914), Ἀρχ. 109-120.
6. Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ γραμματικά, ἐν Ἀθήναις 1953, 106.
7. Διὰ πλείονα βλ. *Φ. Κουκουλέ*, ἔνθ' ἀν., σ. 51-52.
8. *Γ. Χατζιδάκι*, ΜΝΕ 1, 367-368.
9. *Δ. Β. Βαγιακάκου*, Ἐλαύνω-λάμνω κλπ., Ἀθηνᾶ 60 (956), 234-266.

παρὰ τὸ ἀρχ. *μανός* [1], ἀραιός. Παρ' Ἡσυχίῳ αἱ γλῶσσαι : *μανόν· ἀραιόν. μανότατον· ἀραιότατον. μανότης· ἀραιότης.* Ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ Μ.Ἐτυμολ. (574, 50) φέρεται : *Μανὸν ἔλεγον τὸ ἀραιὸν ὡς Αἰσχύλος ἐν μανοστήμοις πέπλοις, τουτέστιν ἀραιοῖς.* Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *μανὸς* ἠτυμολόγησεν ὁ καθ. Ἐμμ. Πεζόπουλος [2] τὸ ὄνομα *Μάνη.* Πβ. καὶ τὸ ἐν Χίῳ *ἀμανὴ* (μανὴ χώρα, ἄδενδρος) [3]. *Μελ'δών'* τό, εἶδος ὀκτάποδος. Ἡ λέξις ὑπὸ τὸν τύπ. *ἀλιδώνα* καὶ *ἀλιώνα* ἀπαντᾷ ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος [4], ὡς ἐπίσης καὶ ὁ τύπ. *μελιδώνα.* Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *ἐλεδώνη* (Ἀριστοτ., Π. Ζ. Ἱστ. 4, 1, 27). *Μέφουμι,* ὑποψιάζομαι, ὑποπτεύομαι, κατηγορῶ, τὸ ἀρχ. *μέμφομαι.* Ἐκ Σάμου ἐπίσης ἡ παροιμία : *κλείδουνι τοὺ σπίτ' σου κὶ τοὺ γείτουνά σου μὴ τοὺ μέφισι,* πρὸς ἣν πβ. καὶ τὴν ἐξ Αἰγίνης : *ὅπου χάσῃ τίποτε καὶ τὸν κόρφο του μέφεται.* Ὁ τύπ. τοῦ ρ. καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος [5], ὡς : *μέφομαι* (Θήρα, Μέγαρα), *μέβγομαι* (Κύμη), *μέφκουμαι* (Πόντος), *μέφουμαι* (Στρόπονες Εὐβοίας), *μέφφομαι* (Ἰκαρία, Κάλυμνος) [6], *μέφ-φω* (Μεγίστη, Ρόδος). *Μ'σκίδ'* τό, ὁ μικρὸς βοῦς, μοσκίδι, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀρχ. *μοσχίδιον. Νέφαλου* τό, νέφος. Ἡ λ. ἐκ συμφυρμοῦ [7] τῶν *νεφέλη* καὶ *σύννεφον,* ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος εὕρηται ὁ τύπος *νέφελο. Οὐρ'νὸς* ὁ, ἄγριον σῦκον, ἀρχ. *ἐρινεός. Οὐρουφὴ* ἡ, ἀρχ. ὀροφή. *Πιράτ'ς* ὁ, σύρτης τῆς θύρας, ἐκ τοῦ Ἑλληνιστικοῦ *περατής,* ὅπερ, δι' ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου ἀναλογικῶς πρὸς τὰ συνώνυμα *διαβάτης, ὁδίτης, παροδίτης,* ἐλέχθη καὶ *περάτης* [8]. *Πιτρουπίδ'* τό, κατὰ πληθ. ξύλινα πτερύγια εἰς τὰ πλάγια τοῦ πλοίου (ἐντὸς τῶν ὑδάτων) διὰ τὴν εὐστάθειαν αὐτοῦ, ὅταν ὑπάρχῃ τρικυμία. Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *τροπιδεῖον* (*τροπιδεῖα καταβάλλεσθαι·* τοποθετεῖν τρόπιν, Πλάτ. Νόμ. 803Α). Ὁ Φώτιος ἀναγράφει : *τροπίδια· τὰ εἰς τρόπιν νεὼς εὐθετοῦντα ξύλα· μεταφορικῶς δὲ καὶ ἐπὶ καταβολῆς τινος καὶ ἀρχῆς πράγματος. καὶ ὁ τόπος ἐφ' οὗ τίθεται ἡ τρόπις.* καὶ ρ. *τροπίζω,* ἐφοδιάζω μὲ τρόπιν. Σήμερον ἐπίσης εἰς Πόντον (Οἰνόην) ἀπαντᾷ ἡ λ. *τροπίδιν* καὶ *τροπίδι* (Ἀμισός, Οἰνόη), ἡ τρόπις. *Πολήμ'* τό, λάκκος εἰς τὸ στόμιον τοῦ ληνοῦ, ὑποδεχόμενος τὸ γλεῦκος τῶν σταφυλῶν, ἡ λ. καὶ ἐξ ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος. Πρόκειται τὸ ἀρχ. *ὑπολήνιον. Ρόους* ὁ, ρόος, ἡ ὑγρασία, τὸ ἀρχαῖον ρόος. *Ρουδαμὸς* ὁ, καὶ *ρουδιάμ'* τό, τρυφερὸς βλαστὸς τῶν ἐλαιῶν. Ἡ λ. παρὰ τὸ ἀρχ. *ῥόδαμνος,* δι' ὃ βλ. Π. Διαθήκην (Ἰὼβ 14, 7): *Ἔστι γὰρ δένδρῳ ἐλπίς· ἐὰν γὰρ ἐκκοπῇ ἔτι ἐπανθήσει, καὶ ὁ ῥόδαμνος αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκλείπῃ,* καὶ αὐτόθι 40, 17 : *Σκιάζονται δὲ ἐν αὐτῷ δένδρα μεγάλα σὺν ῥοδάμνοις, καὶ κλῶνες ἀγροῦ.* Τὴν λ. ἀναφέρει καὶ ὁ Ἡσύχιος : *ῥόδαμνοι· κλῶνες βλαστοί.* Παρὰ τὸν τύπον τοῦτον ἔχομεν ἐπὶ τῆς

---

1. Πλείονα περὶ τῆς λ. βλ. *Ι. Βογιατζίδου,* Σύμμικτα Λεξικογραφικά, Ἀθηνᾶ 27 (1915), 129-131.

2. Ἡ ἐτυμολογία τῆς Μάνης, Νέοι Δρόμοι 1 (1938), τεῦχ. Ἰουλίου, σ. 3-4.

3. *Κ. Ἀμάντου,* Τοπωνυμικὰ Σύμμεικτα, Ἀθηνᾶ 22 (1910), 195. Πβ. *Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ἀκαδημίας,* ἐν λ.

4. *Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ἀκαδημίας* ἐν λ. *ἀλιδώνα.*

5. Κατὰ μαρτυρίας τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας.

6. *Γ. Χατζιδάκι,* ΜΝΕ 1, 163.

7. *Γ. Χατζιδάκι,* ΜΝΕ 1, 318.

8. Αὐτόθι 2, 94.

αὐτῆς σημασίας καὶ ῥάδαμνος παρὰ Σουΐδᾳ : ῥάδαμνος : βλαστὸς τρυφερός· ἢ κλάδος. ῥάδαμνός ἐστιν ὁ τοῖς φύλλοις κομῶν ἀκρεμὼν τοῦ δένδρου, καὶ σκιὰν ἐκτελῶν, παρὰ δὲ τῷ Ἡσυχίῳ : *ῥάδαμνος· βλαστὸς ἁπαλός. κλάδος. ἄνθος. ὅρπαξ καὶ τὰ τοιαῦτα. ῥαδαμεῖ. βλαστάνει.* Παρὰ *ταῦτα ἀρχαῖος εἶναι καὶ ὁ τύπος ὀρόδαμνος κλών, κλάδος καὶ ὅραμνος. Σμίζουμι* ἀντιλαμβάνομαι τῆς ὀσμῆς πράγματός τινος. ὀσφραίνομαι παρὰ τὸ ἀρχ. *ὀσμῶμαι.* Ἀλλαχοῦ καὶ ὁ τύπος *ὀσμίζομαι. Σφ'νούρα* ἡ, ἰχθὺς ἐπιμήκης μὲ μεγάλην μύτην. Ἡ ἀρχ. λ. *σφηνεύς,* ἰχθὺς τοῦ εἴδους τῶν κεστρέων, πιθανῶς ἐκ τοῦ σφηνοειδοῦς αὐτοῦ σχήματος. Παρ' Ἀθηναίῳ (307b) φέρεται : *εἴδη κεστρέων εἶναι κέφαλον καὶ σφηνέα καὶ δακτυλέα. Στέα* τά, ἡ ἐκ καλάμου ὀροφή, φρ.: *κ'τάζ' τὰ στέα,* ἐπὶ τῶν ὀκνηρῶν. Ὁ Dieterich [1], ἐτυμολογῶν τὴν λ., σημειώνει ὅτι πρόκειται τὸ ἀρχ. *στέγος.* Τοῦτο ἀπορρίπτει ὁ Γ. Χατζιδάκις [2], παρατηρῶν ὅτι ἐκ τοῦ ρ. *στεγάζω* ἠδύνατο νὰ γίνῃ *στέγος,* χωρὶς νὰ προϋποθέτῃ συνέχειαν τῆς ἀρχαίας λ. Ἤδη ὅμως ὁ τύπος εἶναι βυζαντινός, καθ' ὅσον παρὰ Προδρόμῳ Α, 77 (ἔκδ. Hesseling-Pernot, σ. 32) φέρεται ὁ στίχος : *Τὰ κεραμίδια ἐλύθησαν, τὸ στέγος ἐσαρώθη.* Ἡ ὕπαρξις τῆς λ. εἰς τὸ Βυζάντιον, νομίζω ὅτι ἐνισχύει τὴν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος συνέχειαν. Σήμερον ὑπὸ διαφόρους τύπους ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, οἷον : *στέγος καὶ στέβος* (Πόντος), *στέα* (Κῶς, Μεγίστη), *στέβη* (Κάλυμνος), *ἀστέη* (Νίσυρος), *στέος* (Ἀγαθονήσι, Πάτμος). *Συν'κάζου,* συνεικάζω, προσπαθῶ νὰ εὕρω τὰ χαρακτηριστικά τινος, τὸ ἀρχ. *συνεικάζω,* συγκρίνω, ἡ λ. καὶ ἐκ Μάνης. *Τάλαρους* ὁ, καὶ *ταλιούρ',* χαλκοῦν ἀγγεῖον, ἀρχ. *τάλαρος* (βλ. ἀνωτέρω). *χ'λούτσα* ἡ, μικρὸς πολύχρωμος ἰχθὺς μετὰ μεγάλων χειλέων. Πβ. τὸ ἀρχ. *χελλὼν* ἢ *χελὼν* εἶδος ἰχθύος μετὰ μακροῦ ρύγχους, τοῦ γένους τῶν κεφάλων : *εἶναι δὲ καταδεέστεροι πάντων οἱ χελλῶνες* (Ἀθην. 306 Ε). *Χρηματῶ,* ὑπολογίζω. ἀρχ. *χρηματίζω* ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας.

Ἐκτὸς τῆς ἀρχαίας κληρονομίας καὶ ἡ Βυζαντινὴ ἔχει τὸ μερίδιόν της εἰς τὴν διάλεκτον. Οὕτω, λέγονται ἐνταῦθα τά : *ἀρχονταρίκ'* τό, ἡ αἴθουσα τῆς οἰκίας ὅπου ὑποδέχονται τοὺς ξένους. Ἡ λ. καὶ ἐξ Ἀρναίας [3], ἔχει δὲ τὴν ἀρχήν της ἐκ τῆς μοναστηριακῆς γλώσσης, ἔνθα τὸ *ἀρχονταρίκιον* σημαίνει ξενῶνα. Πβ. τὰ παρὰ Δουκ. : *ἀνάπαυσιν ἕξουσιν ἐν τῷ πλησίον τοῦ Πυλῶνος γενομένῳ ἀρχονταρικίῳ. Ἀξάϊ* τό, τὸ *ἐξάγιον·* ποσὸν ἐλαίου διδόμενον διὰ τὴν ἐργασίαν ἐν τῷ ἐλαιοτριβείῳ. *Γαβάθα* ἡ, ἀγγεῖον ξύλινον ἢ πήλινον, παρὰ τὸ λατ. *gavata.* Παρ' Ἡσυχίῳ ἡ γλῶσσα : *γαβαθόν· τρυβλίον. Καυκί* τό, πήλινον ἀγγεῖον ὡς μέτρον, παρὰ τὸ ἀρχ. *καυκίον,* ὅπερ καὶ Βυζαντινόν ὡς ὑποκορ. τοῦ *καῦκος-καύκη* εἶδος ποτηρίου, *μισάλα* ἡ, ὕφασμα ἐπίμηκες τιθέμενον εἰς τὴν πινακωτὴν πρὸς ἐπίθεσιν ἐπ' αὐτοῦ τῶν πρὸς ἕψησιν ἄρτων. Ἀλλαχοῦ λέγεται *μεσάλιν,* ὅπερ ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ *μενσάλιον,* παρὰ τὸ Λατ. *mensa* (τράπεζα).

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω διὰ τὴν σημασίαν καταγράφω τὰς λέξεις : *ἀργουπιδοῦσα* ἡ,

---

1. Sprache und Volksüberlieferungen der sudlichen Sporaden, σ. 198.

2. ΜΝΕ 2, 33, Ἀθηνᾶ 20 (1908), 568.

3. Πβ. *Β. Φάβην,* Ἔκθεσις τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας, Ἀθηνᾶ 45 (1933), 345.

γυνὴ τέξασα μετὰ μακρὸν χρόνον ἀπὸ τοῦ γάμου της, *πουλ'πιδοῦσα* ἡ, γυνὴ ἔχουσα πολλὰ τέκνα, *προυτουγόνατους* ὁ, ὁ πρωτότοκος υἱός, *ἀπουκούν'* τό, ὁ τελευταῖος (*κουνὶ* τὸ = τὸ σπέρμα), ἀλλαχοῦ λέγεται καὶ *ἀπόσπερμα*, *ἀποσπόρι*, *ἀποσπορίδι*, *κριαρώνουμι*, συμπλέκομαι, παρὰ τὸ *κριός*, *λησταρχάου*, καταπιέζω, *φαλαγγώνου* συναντῶ δυσχερείας, *περπατάρης*, ὁδοιπόρος, *ἀλαίμαργους*, λαίμαργος, ὁ ἰχθὺς τῶν ἀρχαίων λίχνος, *καταλαχοῦ*, τυχαίως, *ἀργάζου*, ὑφίσταμαι τὴν ἀναγκαίαν ἐπίδρασιν τῆς ταριχευτικῆς οὐσίας, τὸ ἐκ τοῦ ἅλατος δάμασμα (ἀρχ. *ὀργάζω* βλ. Ἱστορ. Λεξικὸν ἐν λ. *ἀργάζω*), *Δόξα*, τὸ οὐράνιον τόξον, *'πειγούμενου* τό, τὸ ἐπεῖγον. Σημειώνω ἐπίσης τὰς φρ. : *ἔμειγι γ'ναῖκα κατὰ γ'νικοῦ*, ἔμεινε χήρα. *Νὰ σ' βάλ'γι τοὺ κιραμίδ'* (ἀρὰ· ἐπιβίωσις τῆς ἀρχαίας συνηθείας).

Ὁ σ. τέλος παραθέτει κατὰ ἰδιωματικὸν τύπον ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὡς καὶ παρωνύμια.

Ἡ Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα τὴν προσφορὰν τοῦ συλλογέως, βραβεύει αὐτόν.

5. *Ἀρ. Κατέχη*, «Γλωσσικὸν Ὑλικὸν ἐξ Ἐρεικούσης Κερκύρας», σσ. 288.

Ὁ σ. προσέρχεται εἰς τὸν διαγωνισμὸν διὰ δευτέραν φοράν. Τὸ παρεχόμενον ὑλικὸν καταχωρίζεται εἰς τρία τμήματα : Τὸ *Πρῶτον* (σ. 3-88) περιλαμβάνει λέξεις, ὧν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ἡ πρόθεσις *ματὰ* (μετά), τὸ *Δεύτερον* (σ. 88-274) ὀνομασίας τῶν μερῶν τοῦ σώματος καὶ τὸ *Τρίτον* (σ. 274-288) τὰς ὀνομασίας τῶν ἐνδυμάτων.

Ἡ συλλογὴ πληροῖ τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ καθ' ὅσον ὁ σ. δι' ἑκάστην λέξιν μετὰ τὴν σημασίαν της δίδει πάντοτε διδασκαλικὰ παραδείγματα ἐν τῷ ἰδιωματικῷ λόγῳ καὶ οὕτως ἀβιάστως διὰ τῶν παραδειγμάτων ἔχομεν καὶ νέον ὑλικόν. Τοῦτο εἶναι ὑπὲρ τῆς συλλογῆς.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου ὑλικοῦ σημειώνω μερικὰς παρατηρήσεις :

1) *Ἀπαντᾷ α προθετικόν* : *ἀλαίμαργος*, *ἀσκληρύνω*, *ἀσ'κώνω*, *ἀκαρτέρι*, *ἀκατόπι*, *ἀλησμονῶ*, *ἀπεράτης*, *ἀπαλάμη* κ.λπ.

2) Ἀνάπτυξις φθόγγου -γι- μεταξὺ δύο φωνηέντων, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει καὶ εἰς τὰ βόρεια ἰδιώματα [1], οἷον : *ἀγριγιάδα*, *ἀντρειγιωμένος*, *ἀστειγιεύομαι*, *γριγιά*, *δύγιο*, *θερίγιος*, *κοπριγιά*, *κριγιάς*, *κρύγιος*, *μίγια* (μία), *τρίγια*, *χρείγια* κ.λπ.

3) Ἔχομεν ἐναλλαγὴν τοῦ συμπλέγματος *μν* διὰ τοῦ *βν* : *μνῆμα-βνῆμα*, *γυμνάσια-γυβνάσια*, *γυμνὸς-γυβνός*, *συκαμνιὰ-συκαβνιὰ* κ.ἄ.

4) Ἐνίοτε ἡ διάθεσις τοῦ *υ* εἰς *-ου* καὶ *-ιου* : *κρύφτω-κρούφτω*, *κρυφά-κρουφά*, *συρίζω-σουρίζω*, *σκύψιμο-σκιούψιμο*, *σκύφτω-σκιούφτω* κ.ἄ.

5) Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ χρῆσις ἀπροσώπου συντάξεως ἐν τῷ ἰδιώματι, οἷον *μοῦ 'κάζεται* (εἰκάζεται, νομίζω), *μοῦ 'κάστηκε* (ἐνόμισα), *μοῦ 'πίτυχε* (ἐπέτυχον), *μοῦ θυμήθηκε* (ἐνεθυμήθην), *βάστα μου* (μοῦ ἀρκεῖ), *δὲ μοῦ τσεδέρει* (δὲν ἔχω συναντήσει), *τοῦ πρέπεται* (πρέπει εἰς αὐτόν) κ.ἄ.

---

1. *Α. Α. Παπαδοπούλου*, Γραμματικὴ βορείων ἰδιωμάτων, σ. 36.

Ἡ μεταβολὴ τῆς προσωπικῆς συντάξεως εἰς ἀπρόσωπον ἀπαντᾷ διαλεκτικῶς καὶ εἰς Μακεδονίαν [1].

Ξένην γλωσσικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὸ ἰδίωμα σημειώνομεν ἐκ τῆς Ἰταλικῆς, οἷον : *ἀγιοῦτο* (aiuto, βοήθεια), *ἀλλάργα* (alla larga, μακράν), *βονόρα* (a buon ora, Ἐνετ. bonora, ἐνωρίς), *δελόγου* (di luogo, Ἐνετ. de longo, ἀμέσως), *καπατσιτὰ* (capacità, ἐπιδεξιότης), *καδινάτσο* (catenaccio, μοχλὸς θύρας), *κιαρίρω* (chiarire, καθαρίζω), *νετερέσσο* (interesse, συμφέρον), *ὀρδινάρω* (ordinare, τακτοποιῶ), *παρτσινέβελος* (Ἐνετ. parcenevole, συνεταῖρος), *πέζο* (peso, βάρος), *ποσσέσσο* (possesso, κατοχή), *ρεμέδιο* (rimedio, φάρμακον), *ρεδικολεύομαι* (redicolare, περιγελῶ), *σένιο* (segno, σημάδι), *σταβιλίρω* (stabilire, στερεώνω), *σολλέβο*, (sollievo, ἀνακούφισις), *φατέρνα* (fraterno, γενιά) κ.ἄ.

Ὀλίγας ἐπίσης ἀνευρίσκομεν καὶ ἐκ τῆς Τουρκικῆς, οἷον : *ἀραλίκι* (aralık, εὐκαιρία), *δαβᾶς* (tava, χάλκινον σκεῦος), *κασαβετίζω* (kasavet, θλίψις), *τζουβαΐρι* (cevahir, κόσμημα), *χαζιρεύω* (ἑτοιμάζομαι, hazır, ἕτοιμος).

Ἐνδιαφέροντα ὅμως εἶναι τὰ ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα τοῦ ἰδιώματος, ἐξ ὧν σημειώνομεν ἐνταῦθα μερικά : *Ἄγροικος*, σκληρός, τραχύς, τὸ ἀρχ. ἐπίθ. *ἄγροικος*. *Ἄδολος*, ἀνόθευτος, ἁγνός, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις (Αἰσχ. Ἀγαμ. 95). *Ἀθράκωμα* τό, παρὰ τὸ ἀρχ. *ἄνθραξ*, κακοήθης φλύκταινα. *Ἀκρίθα* ἡ, μόλυνσις εἰς τὰ βλέφαρα, τὸ ἀρχ. *κριθή*, μικρὸν ἐξάνθημα ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ βλεφάρου, τὸ σήμερον λεγόμενον *κριθαράκι*. *Ἄλιεμα* τό, ἡ ἁλιεία, τὸ Ἑλληνιστικὸν *ἁλίευμα*, ὁ τύπος *ἄλεμα* καὶ ἐκ Προποντίδος. *Ἄυλος* ἀδύνατος, ἄσχημος (καὶ ρ. *αὐλώνομαι*, παραμορφώνομαι), τὸ ἀρχ. *ἄυλος*. *Ἀφοδιὰ* ἡ, αὐλή· τὸ ἀρχ. *ἄμφοδον*, ἡ ὁδός. Ἡ λ. συχνοτάτη εἰς τοὺς παπύρους ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Βυζαντινοῖς ὑπὸ τοὺς τύπους *ἄμφοδος* καὶ *ἄμφοδον* [2]. Λησμονηθείσης τῆς πρώτης σημασίας σήμερον διὰ τῆς λ. δηλοῦται ἡ αὐλὴ καὶ εἰς Κέρκυραν καὶ εἰς Παξούς. *Διδαχὴ* ἡ, διδασκαλία· τὸ ἀρχ. *διδαχὴ* ἤδη παρὰ Ἡροδότῳ (3, 134). *Δοκοῦμαι*, ἀντιλαμβάνομαι, νομίζω παρὰ τὸ ἀρχ. *δοκῶ*.

Ζουγκλός, ἀνάπηρος, ὁ ἔχων μέλη τοῦ σώματός του ἀτελῆ, καὶ ρ. *ζουγκλιάζομαι* καθίσταμαι ἀνάπηρος. Ἡ λ. ἀνακτέα εἰς τὸ ἀρχ. *ζάγκλον*, δρέπανον πρὸς θερισμόν. Ἤδη παρὰ Θουκ. (VI, 4, 5) ἀναφέρεται περὶ τῆς Σικελικῆς πόλεως ὅτι «*ὄνομα δὲ τὸ μὲν πρῶτον Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς τὴν ἰδέαν τὸ χωρίον ἐστὶ τὸ δὲ δρέπανον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν*». Παρὰ Δουκ. ἀπαντᾷ καὶ ὁ τύπος *ζουγκλός*, mutilus, mancus καὶ ζουγκλώνειν, demutilare, καταπηροῦν, περικόπτειν. Περὶ τῆς λ. διέλαβεν ὁ Κ. Κόντος [3] καὶ ὁ Β. Φάβης [4], ὅστις καὶ τὸ παρὰ Στράβωνι (268) *ζάγκλιον* (*ζάγκλιον γὰρ καλεῖται τὸ σκολιὸν*) διορθοῖ εἰς *ζαγκλὸν* (ἐπίθ. *ζαγκλός*) καὶ συνάπτει πρὸς τοῦτο καὶ τὸ τοῦ Ἡσυχίου : *ἀγκλόν· σκολιόν*. Σήμερον ἰδιωματικῶς ἔχομεν ποικίλους τύπους, ὡς : *ζαγλὸς* (Κρήτη), *ζουγλὸς*

---

1. Πλείονα βλ. εἰς τὴν μελέτην τοῦ *Β. Φάβη*, Περὶ τῆς ἀπροσώπου συντάξεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, Ἐπετ. Φιλοσ. Σχ. Πανεπ. Θεσσαλονίκης 6 (1950), 69-91.

2. Πλείονα βλ. *Φ. Κουκουλέ*, Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμὸς 4 (1951), 319 κέξ.

3. Κριτικαὶ καὶ γραμματικαὶ παρατηρήσεις, Ἀθηνᾶ 7 (1895), 311-312.

4. Ἀνάλεκτα Φιλολογικά, Ἀθηνᾶ 53 (1949), 280-281.

(Κάρπαθος, Κέρκυρα, Κρήτη [1], Κύθηρα), *ζουγκλὸς* (Ἤπειρος), *ζιγκλὸς* (Ἤπειρος), ἵνα δηλωθῇ ὁ ἀνάπηρος τὴν χεῖρα, ὁ κουλὸς ἢ ὁ ἀνάπηρος τοὺς πόδας, ὁ χωλός, καὶ *ζουγκλὸς* (Εὔβοια), *ζοῦγκλους* (Αἰτωλία), *ζέγκλιος* (Τρίκερι), ἵνα δηλωθῇ ὁ ἀριστερόχειρ. Ἔχομεν ἐπίσης τοὺς τύπους *ζουγκλοχέρης* (Κρήτη, Κύθηρα), ὁ ἀνάπηρος τὴν χεῖρα καὶ *ζουγλοπόδης* (Κρήτη), ὁ ἀνάπηρος τὸν πόδα καὶ *ζουγκλοχέρης* (Εὔβοια), ὁ ἀριστερόχειρ. Ἐν Κρήτῃ ἐπίσης λέγεται *ζαγλώνω καθιστῶ τινα ἀνάπηρον*. Τέλος ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. *Μεγάλη Ζάγκλα* (Λαγκάδια Γορτυνίας) δηλοῦται ἡ μεγάλη στροφὴ τοῦ δρόμου. *Θαλάμι* τό, ἡ φωλεὰ τοῦ ὀκτάποδος, παρὰ τὸ ἀρχ. *θαλάμη* ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας. Ἤδη παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. ε, 432) φέρεται : *Πολύποδος θαλάμης ἐξελκιμένοιο*. *Κανίστρα* ἡ, μεγάλον καλάθιον παρὰ τὸ ἀρχ. *κάνιστρον*. *Κατακλύζω* (=πλημμυρίζω, ὡς γ' πρόσ. βρέχει πολύ), τὸ ἀρχ. *κατακλύζω* ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας ἤδη παρὰ Πινδάρῳ, Ὀλ. 10 (11) 15. *Κεντρίνα* ἡ, εἶδος σφηκός, ἤδη παρ' ἀρχαίοις (Θεόφρ. Περὶ Φυτ. Ἱστορ. 2, 8, 2) ἀπαντᾷ ἡ λ. : *κεντρίνης* εἶδος ἐμπίδος ἢ σφηκός. Σήμερον πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος (διὰ προθετικὸν σ) λέγεται *σκεντρίνα*, ἡ σφήξ. *Κλινάρι* τό, μικρὰ *κλίνη*. *Κουκκούμι* εἶδος λέβητος, τὸ Ἑλληνιστικὸν *κουκκούμιον*, Βυζ. *κουκκούμιν* (Λατ. cucuma). *Κουμάσι* τό, ὀρνιθών, τὸ Ἑλληνιστικὸν *κομᾶς, κουμάσιον· τὸ τῶν ὀρνίθων οἴκημα* (Ἡσύχιος). *Λάγκερο* τό, ἀπόσταγμα ἀπὸ τὰ τσίπουρα τῶν σταφυλῶν, στεμφυλίτης οἶνος, ὁ δευτερίας [2]. Ἤδη παρ' Ἡσυχίῳ φέρεται ἡ γλῶσσα : *λάκυρος· στεμφυλίας οἶνος*. Ἐκ τοῦ *λάκυρος* διὰ τὸ παρακείμενον ὑγρὸν ἐλέχθη καὶ *λάκερος* καὶ δι' ἀνάπτυξιν γ, *λάγκερος* [3]. *Λαμπυρίδα* ἡ, ἡ πυγολαμπίς, ἡ *λαμπυρὶς* παρ' Ἀριστοτέλει (Περὶ Ζ. Μόρ. 1, 3, 3). *Λάρνα* ἡ, λάκκος μὲ ὕδωρ, παρὰ τὸ ἀρχ. *λάρναξ*. *Λαχτίζω*, πονῶ πολὺ καὶ γογγύζω, παρὰ τὸ ἀρχ. *ὑλακτῶ*. *Ματαλυγγειῶμαι*, προσβάλλομαι διὰ δευτέραν φορὰν ὑπὸ λυγγός. Τὸ ρ. παρὰ τὸ ἀρχ. λύγξ. Ὁ Σουΐδας σημειώνει ἐν λ. *ἀναλλύζουσα* καὶ τὸν τύπ. *λυγκαίνουσα· στενάζουσα· ἔστι δέ τι πάθος γινόμενον τοῖς μετὰ συμπαθείας πολλῆς κλαίουσιν* (ρ. *ἀναλύζω*, κλαίω μετὰ λυγμῶν). *Νησσάρι* τό, παπί, ἤδη ἀρχ. *νησσάριον*, ὁμοίως καὶ τὸ *'ρνίθ'* παρὰ τὸ *ὀρνίθιον*. *Ξέστα* ἡ, λάγηνος, παρὰ τὸ Λατ. sextarius. Ἡ λ. ἐκ παπύρων τοῦ Ζ' αἰῶνος : *ἐλαίου ξέστας*. Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν ὁ *ξέστης* ἦτο πολύχρηστος ὡς οἰνοφόρον ἢ ὑδροφόρον ἀγγεῖον [4]. *Πέτομαι*, πετῶ. τὸ ρ. ἤδη παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Γ 55, Ε 366 καὶ Ὀδ. γ 484 κ.ἄ.). Τὸ αὐτὸ σήμερον καὶ ἐν Μάνῃ, ἐν δὲ τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ (Μπόβα) [5] ὑπὸ τὸν τύπ. *πέταμα*. *Ριπίζω* διασκορπίζω. ἤδη ἀρχ. *ριπίζω* φυσῶ, ἀερίζω. *Ἐστιὰ* ἡ, ἡ φωτιά, ἡ *ἑστία*. *Σφαλάγγι* τό, ἡ ἀράχνη

---

1. Τὸ ἐκ Κρήτης *ζουγλὸς* ἀπαντᾷ ἤδη εἰς τὸν Ἐρωτόκριτον Α 1063, Β 882, Γ 958 καθὼς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ ρ. *ζουγλώνω* (καθιστῶ τινα ἀνάπηρον) Α 1148, Β 873. Περὶ τῶν λ. τούτων διέλαβεν ὁ Σ. Ξανθουδίδης, Λέξεις Ἐρωτοκρίτου, Ἀθηνᾶ 26 (1914), 143-146, ὅστις ὑπέθεσε τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῶν ἐκ τοῦ ρ. *ζουλίζω, ζουλῶ* δι' ἀνάπτυξιν γ πρὸ τοῦ λ.

2. *Κοραῆ*, Ἄτακτα Δ, 25.

3. *Γ. Χατζιδάκι*, ΜΝΕ 1, 239. 2,2.

4. *Λεξικόν* 1, 393-394. Διὰ πλείονα βλ. *Φ. Κουκουλέ*, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ Λαογραφικά, Ἀθῆναι 1950 τόμ. 1, σ. 226-227. *Τοῦ αὐτοῦ*, Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμός, Ἀθῆναι 1952, τόμ. 5, σ. 184-186.

5. *G. Rohlfs*, Lexicon Graecanicum Italiae Inferioris, Tübingen 1964, 398.

(ἔντομον), *σφαλαγγωνιὰ ἡ* (ἱστὸς ἀράχνης), εἶναι τὸ ἀρχ. *φαλάγγιον*, εἶδος ἰοβόλου ἀράχνης. Ἐν Μάνῃ σήμερον λέγεται (διὰ προθετικὸν σ) *σπαλάγγα*. Ἤδη οἱ λεξικογράφοι σημειώνουν : Ἡσύχιος : *φάλα(γ)ξ· ζῷον παραπλήσιον ἀράχνῃ, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ὑφαίνειν δοκεῖ*. Φώτιος : *Φαλάγγιον· γένος ὄφεων ὥς φησι Νίκανδρος* (Θηρ. 8) *καὶ ὁ ἀράχνης δὲ ὃν ἔνιοι φαλάγγιον*. *Τέρμονας* ὁ, τὸ ὁρόσημον. Ἡ λ. ἀρχ. κυρίως παρὰ ποιηταῖς (Αἰσχ., Ἀποσπ. 191 κ.ἄ.). Ὁ Ἡσύχιος γράφει : *Τέρμονες· τέλη, φραγμοί. ὅρια, τέρματα. Φλέμονας* ὁ, ὅ,τι καὶ τὸ ἀρχ. *φλεγμονή*. *Χύστος* ὁ, γυναικεῖον αἰδοῖον, ἀρχ. *κύσθος*. Ὁ Εὐστάθιος[1] (468, 32) παρατηρεῖ «*κύσθος, κατὰ ἰωνισμόν, χύστος εἴπερ ἀπὸ τοῦ κέχυται γίνεται διὰ τὴν ἐκεῖθεν κατὰ φύσιν χύσιν*».

Διὰ τὴν σημασίαν των ἀκόμη ἀναγράφω τὰς λέξεις : *ἀναλαμπὴ ἡ*, ἰσχυρὸς πόνος (ἡ σημασία ἐλλείπει ἐκ τοῦ οἰκείου λήμματος τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ), *ἀτεκνομάννα ἡ*, ἄτεκνος μήτηρ, *ἀνεκύργιευτος* ἀνακυρίευτος, ἀτίθασος (καὶ αἱ λ. αὗται ἐλλείπουν ἐκ τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ), *γαττεύω* ἐρωτοτροπῶ, *ἐπιταυτιάρικος* ὁ, ὁ εἰδικὸς (ὁ ἐπιταυτοῦ), *κόρη ἡ*, ἡ ὡραία, *λαύρα ἡ*, τὸ ἀνοικτόν, τὸ φλύαρον στόμα, *ματανιατίζω* νεατίζω, καλλιεργῶ τὸ κτῆμα ἐκ νέου, *πύργος*, ὁ τοῖχος, *σταφυλίτας* ὁ, ἡ πρὸ τοῦ φάρυγγος κατὰ τὸν λαιμὸν σταφυλή, *στόλος*, ὡραῖος, *σύσκαρος* ὅμοιος, *πρᾶμα* τό, ὁ χοῖρος, *φορτίκι* τό, ὁ ὄνος, *ψύχρω ἡ*, τὸ συνάχι κ.ἄ., *ὁ ἴδιός μου*=ἐγώ, *τὸ λέει*, τὸ λέγειν, ἡ ὁμιλία, *τὸ οὐδέ*, τὸ τίποτε, τὸ οὐδέν, κ.ἄ.

Διὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκρινε τὴν συλλογὴν βραβευτέαν.

6. *Ν. Β. Κοσμᾶ*, «Λαγκαδιανὸ Λεξιλόγιο», σσ. 49.

Ὁ συλλογεὺς εἶναι δημοδιδάσκαλος καὶ τὸ γλωσσικὸν ὑλικόν, τὸ ὁποῖον προσφέρει, προέρχεται ἀπὸ τὴν κωμόπολιν Λαγκαδᾶ παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἐπὶ πολὺ ὑπηρέτησεν.

Ὁ σ. παραθέτει τοπογραφικὸν σχεδίασμα τῆς περιοχῆς καὶ εἰσαγωγικὸν σημείωμα, ἀναφερόμενον εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Συμφώνως πρὸς αὐτὸ τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων εἶναι ἐντόπιοι Μακεδόνες, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Ἀνατολ. Θράκην, Μικρὰν Ἀσίαν, Πόντον, Βουλγαρίαν καὶ Ρωσίαν, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ κατὰ τὸ 1914, 1922, 1939.

Τὸ ἰδίωμα τῆς περιοχῆς εἶναι βόρειον. Ὁ σ. καταγράφει 447 λέξεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι, ἕνεκα τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ξέναι, κυρίως Τουρκικαί. Φαίνεται ὅτι ὁ σ. ἐπρόσεξεν ἰδιαιτέρως τὰς ξένας ταύτας λέξεις καὶ ἐπέμενε περισσότερον εἰς τὴν συλλογὴν αὐτῶν, διὸ καὶ δὲν παρέχει πλήρη εἰκόνα τοῦ ἰδιώματος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν καταγράφει γλωσσικὰ στοιχεῖα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ἀναφερόμενα εἰς ποικίλας ἀσχολίας τῶν κατοίκων, ἡ προσφορά του αὕτη δὲν εἶναι ἐπαρκής, οὐδὲ πληροῖ τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἑταιρείας.

Μειονεκτεῖ ἐπίσης, διότι δὲν παρέχει διδασκαλικὰ παραδείγματα εἰς ὅλας τὰς λέξεις, ὥστε νὰ εἶναι καταφανὴς ἡ σημασία, ἀλλὰ καὶ ἡ σημασιολογικὴ ἔκτασις αὐτῶν. Δὲν ἀντελήφθη ὅτι διὰ τῆς καταγραφῆς τῶν σχετικῶν παραδειγμάτων παρέχεται καὶ νέον ὑλικὸν ἐν πολλοῖς ἀξιόλογον.

---

1. Πβ. *Φ. Κουκουλέ*, Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης τὰ Γραμματικά, σ. 130.

Ἐπίδοσιν φαίνεται ὅτι ἔχουν εἰς τὸ ἰδίωμα αἱ ὑποκορ. καταλήξεις *-ούδα* καὶ *-ούδι*, οἷον : *αὐλούδα* (μικρὰ αὐλή), *ἀξαλούδα* (μικρὰ ποσότης ἀνθρακιᾶς), *βουτούδα* (μικρὰ ἰτέα) *π'λλακούδα* (μικρὰ κόττα), *σφυρ'κούδα* (μικρὰ σφυρίκτρα), *ψ'χούδα* (ψυχή) κ.ἄ. — *λιχούδ'* τὸ (βρέφος), *οὐντούδ'* (μικρὸν δωμάτιον), *πιρ'νούδ'* (μικρὰ περόνη), *π'λλούδ'* (κοττόπουλον), *πιδούδ'*, (μικρὸν παιδίον), *σαραντούδ'* (μικρὸν πρόσφορον παρασκευαζόμενον τὴν 9ην Μαρτίου πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων 40 μαρτύρων), *τσ'καλούδ'* (μικρὸν τσικάλι), *χ'λιαρούδ'* (μικρὸν κουτάλι) κ.ἄ.

Ἕνεκα, ὡς εἴπομεν, τῆς προελεύσεως τῶν κατοίκων ἐκ διαφόρων περιοχῶν, φυσικὸν εἶναι νὰ ἀπαντοῦν εἰς τὸ ἰδίωμα καὶ λέξεις ξέναι, ὡς Τουρκικαὶ αἱ : *γιουργκάν'*, ἐφάπλωμα, yordan), *κιλίμ'* (εἶδος τάπητος, kilim), *μπινᾶς* (οἰκοδομή, bina), *ντα-βᾶς* (χάλκινον σκεῦος, tava), *οὐντᾶς* (δωμάτιον, oda), *σινὶ* (μικρὸν χάλκινον σκεῦος, ταψί, sini, μεταγ. ἑλλην. *σινίον*, κόσκινον), *τσατμᾶς* (ξύλινος τοῖχος, çatma), *χράμ'* (εἶδος μανδύου, ihram) κ.ἄ. Σλαβικὴν τὴν ἀρχὴν ἔχουν αἱ λ. : *βίδρα* ἡ (ἐνυδρίς, vidra), *γκουσταρίκα* ἡ (σαύρα), παρὰ τὸ *γουστέρα*, gušteritsa, *γκλαβανὴ* (καταπακτή, παρὰ τὸ *κλαβανή*, glava, κεφαλή). *Τσέργα* (ὑφαντὴ πλουμιστὴ κουβέρτα. τὸ Βυζ. *τσέργα*, ὃ ἐκ τοῦ Σλαβ. *tšerga*, ρουμαν. *cergă*, ἐκ τοῦ Λατ. ἐπιθ. *sericus*, Ἑλλην. *σηρικός*. Κατὰ τὸν Thumb τὸ serga ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μετεδόθη καὶ εἰς τὰς Βαλκανικὰς γλώσσας, κατ' ἄλλους πρόκειται τὸ Τουρκ. çerge). *Μπράτ'μους* (παράγαμπρος, στενὸς φίλος, Βουλγ. bratim). Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς ἔχομεν τὰς λ. *καρριόλα*, (κρεββάτι, carriola), *σερβέττα* (μεγάλον μεταξωτὸν μανδήλιον, Γαλλ. serviette) κ.ἄ.

Παρὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ εἰς τὸ ὀλίγον ὑλικὸν ὑπάρχουν ἀρχαιοπινῆ γλωσσικὰ στοιχεῖα ἐνδιαφέροντα. Οὕτω, ἔχομεν τὰς λ. : *κούτ'λους* ὁ, κυλινδρικὸν ξύλινον δοχεῖον μὲ δύο χειρολαβὰς πρὸς μέτρησιν τῶν προϊόντων, ἐκ τοῦ ἀρχ. *κότυλος*, *κοτύλη*, περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω, σ. 96, *κουμάσι* τό, ὀρνιθών, βλ. ἀνωτ. σ. 105., *ὄρνιθα* ἡ, *περάτης*, μοχλὸς ξύλινος τῆς θύρας ἐκ τῆς μιᾶς παραστάδος εἰς τὴν ἄλλην, πλείονα βλ. ἀνωτ., σ. 101. *Πέτ'νους* ὁ, κόκορας, τὸ ἀρχ. *πετεινός*, εἴτε διὰ τύπου μεγεθυντικοῦ, εἴτε ἀναλογικῶς πρὸς τὸ συνών. *κόκορας*. *Τέκνο* τό, παιδίον, *κατόφλιου* τό, τὸ κατώφλι, ὅπερ ἐκ τοῦ Βυζ. *κατώφλιον* καὶ τοῦτο ἐκ τῆς προθ. *κατὰ* καὶ τοῦ ἀρχ. οὐσ. *φλιά*, *φλιαί*, αἱ παραστάδες, περὶ οὗ βλ. ἀνωτ., σ. 100, *μάνταλος* ὁ, τὸ ἀρχ. *μάνδαλος*, *μισάλα* ἡ, τραπεζομάνδηλον, καὶ *μισάλι* τό, ἡ πετσέττα, ἐκ τοῦ Βυζαντ. μεσάλιον, *σκαμνὶ* τό, ἐκ τοῦ Βυζαντ. *σκαμνίον*, ὅπερ ἐκ τοῦ Λατ. *scamnum*. *Ντουρβάνα* ἡ, ξύλινον κυλινδρικὸν δοχεῖον, ὅπου κτυποῦν τὸ γάλα πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ βουτύρου, καὶ ρ. *ντουρβανίζου*. Ἡ λ. ἐκ τοῦ Βυζαντ. *δρουβάνιν*, ὅπερ λέγεται ἀκόμη εἰς τὴν Θράκην [1] καὶ τὸν Πόντον [2], πβ. τὸ Βυζαντ. *δρουβανιστὸν ὀξύγαλον* (Πρόδρομος IV, 112). Ἡ λ. κατὰ Φ. Κουκουλέν [3], ἐκ τοῦ Σλαβ. *drevo* (δένδρον) καὶ *drovi* (ξύλα). Σημειώνω ἐπὶ πλέον τὰς λέξεις : *ἄζα* ἡ, ἀνθρακιά, περὶ ἧς πλείονα βλ. ἀνωτ. σ. 96. *Γουνατίτσα* ἡ, ἡ Πεντηκοστή, ἡ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος *Γονατιστή*, διότι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι γονατίζουν τὴν ἡμέραν αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὡρισμένων ἐκκλησιαστικῶν

---

1. *Σ. Ψάλτη*, Θρακικά, 1, 177.
2. *Α. Α. Παπαδοπούλου*, Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου, ἐν λ.
3. Προδρόμεια λαογραφικὰ ζητήματα, Λαογραφία 5 (1915), 116.

κειμένων. *Παραφτίδα* ἡ, ὁ κρόταφος, πβ. τὸ ἀρχ. *παρωτίς*. *Πλαστὸ* τό, ὁ ἄρτος, ἐκ τοῦ *πλάθω*. *Πυκνάδα* ἡ, ἡ ψιλὴ κρησάρα μὲ τὴν ὁποίαν κοσκινίζουν τὰ ἄλευρα, παρὰ τὸ ἀρχ. *πυκνός*. *Σύβρασι* ἡ, καρύκευμα φαγητῶν ἀπὸ ψιλοκομμένα κρόμμυα τὰ ὁποῖα ψήνουν μαζὶ μὲ κόκκινον πιπέρι εἰς τὸ λάδι. *Συδιμένους* ὁ, συνδεδεμένος, ὁ μεμνηστευμένος, ὁ ἀλλαχοῦ *ἀρμαστός*. *Τσαλουκόπους* ὁ, γεωργικὸν ἐργαλεῖον διὰ τοῦ ὁποίου κόπτουν τοὺς θάμνους. Ἡ λ. ἐκ τοῦ Τουρκ. *çali*, θάμνος, ἐσχηματίσθη δὲ κατὰ τὸ συνώνυμον *βατοκόπος*. *Φούσκωμα* τό, ἡ ζύμη, κ.ἄ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι, ἐὰν ὁ συλλογεὺς ἔδιδε μεγαλυτέραν προσοχὴν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἰδιωματικὰς λέξεις καὶ ὄχι εἰς τὰς ἐκ ξένων γλωσσῶν προερχομένας καὶ ἐὰν διὰ παραδειγμάτων καθώριζε τὴν σημασιολογικὴν ἔκτασιν τῶν λέξεων, τὸ ὑλικόν του θὰ ἦτο ἀσφαλῶς καὶ εἰς ποσότητα καὶ εἰς ποιότητα περισσότερον ἐνδιαφέρον.

Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ συλλογέως διὰ τὸν ὑπὸ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, βραβεύει τὸν συλλογέα καὶ ἐλπίζει ὅτι διὰ μελλοντικῆς συλλογῆς του θὰ καλύψῃ τὸν κενὸν τῆς παρούσης.

Κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀνωτέρω χειρογράφων ἐπεξετάθην ἴσως περισσότερον τοῦ δέοντος, ἀλλ' ἠθέλησα νὰ δείξω τὴν ἀξίαν τῶν νεοελληνικῶν διαλεκτικῶν στοιχείων διὰ τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς περισυλλογῆς τοῦ διαλεκτικοῦ ὑλικοῦ, ὅσον ἀκόμη εἶναι καιρός. Ἡ ταχεῖα διάδοσις εἰς τὴν ὕπαιθρον καὶ ἡ ἐπικράτησις τῆς νεοελληνικῆς κοινῆς γλώσσης θὰ ἐξαφανίσῃ διὰ παντὸς τὰ πολύτιμα ταῦτα λείψανα τοῦ βίου τῆς τρισχιλιετοῦς ἡμῶν γλώσσης, ἡ ὁποία, ὡς παρετήρησεν ὁ Γ. Χατζιδάκις, εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι σήμερον.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Λ. Καραναστάσης, Α. Κωστάκης, Δικ. Βαγιακάκος (Εἰσηγητής)

7. *Ἰωάννου Βελεγράκη* : «Λεξιλόγιον ἐκ τῆς γεωργικῆς ζωῆς τῆς περιοχῆς Ἀνατολικῆς Μεσαρᾶς καὶ Ἀνατολικῶν Ἀστερουσίων Κρήτης». Τετράδιον μεγάλου σχήματος ἐξ 65 σελίδων καὶ ἑτέρων πέντε, αἱ ὁποῖαι περιέχουν σχέδια ἀρότρου, ἄλλων γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ ἐγκαταστάσεως ἄμβικος.

Τὰ χωρία ἐκ τῶν ὁποίων προέρχεται τὸ προσφερόμενον γλωσσικὸν ὑλικὸν εἶναι : 1) ὁ Πύργος, 2) ὁ Χάρακας, 3) τὰ Πρωτόρια, 4) ὁ Ἀχεντριάς, 5) οἱ Παράνυμφοι καὶ 6) ὁ Πρινιάς.

Ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης μία μόνον χειρόγραφος συλλογὴ ἀπέκειτο μέχρι τοῦδε εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, ἡ ὑπ' ἀριθ. 435, ὑποβληθεῖσα τὸ 1925 ὑπὸ τοῦ Γ. Ἀναγνωστοπούλου.

Ὁ κ. Βελεγράκης, φιλόλογος, καθηγητὴς γυμνασίου, μετέχων διὰ τρίτην ἤδη φορὰν τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἑταιρείας, ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην πεῖραν διὰ συστηματικὴν ἔρευναν καὶ συγκέντρωσιν ὑλικοῦ χρησίμου διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς. Ὅπως εἰς τὰς δύο προηγηθείσας συλλογάς του, οὕτω καὶ εἰς τὴν ὑπὸ κρίσιν ἐπιμένει νὰ ἐξαντλήσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν ὁρολογίαν τοῦ

τομέως, τὸν ὁποῖον ἐρευνᾷ. Τοῦτο συμβάλλει εἰς τὸ νὰ προκύπτῃ ἐκ τῆς ἐρεύνης ὄχι μόνον ἄφθονον, ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογον ὑλικὸν περιέχον σπανίζοντας ὅρους. Ἡ μεθοδικὴ συγκέντρωσις τοῦ ὑλικοῦ φαίνεται καὶ ἐκ τῆς προσπαθείας, τὴν ὁποίαν καταβάλλει ὁ συλλογεύς, διὰ νὰ ἐξαντλήσῃ οἰκογενείας λέξεων ἐξ ἑκάστου τομέως τῆς ἐρεύνης του, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τοῦ ρ. *σπέρνω* τὰ σύνθετα καὶ τὰ παράγωγα: *σπέρνω*, *ἀποσπέρνω*, *σπορά*, *σπορικό*, *σπορίδι*, *σπορσούδι*, *σπορικὸς καιρός*, *σποροσάκκι*, *σποροσακκούλα*, *σπορομανδήλα* κ.ἄ. Τὸν ὅλον τομέα τοῦ γεωργικοῦ βίου χωρίζει εἰς τὰ ἑξῆς κεφάλαια : 1) *Εἴδη ἀγρῶν*, 2) *γεωργικὰ κτήνη*, 3) *περιποιήσεις τῶν ζῴων*, 4) *σκεύη καὶ ἐργαλεῖα τῶν γεωργῶν*, 5) *σπορά*, 6) *θερισμός*, 7) *ἁλώνισμα*, 8) *συγκομιδὴ καὶ ἀποθήκευσις καρπῶν*, *ἀχύρων*, 9) *ὀνομασίαι δημητριακῶν καὶ ὀσπρίων*, 10) *ἀσθένειαι δημητριακῶν*, *ζιζάνια*, 11) *καλλιέργεια ἐλαίας*, 12) *ἀμπελουργία* καὶ 13) *ἀπόσταξις*.

Ἕκαστος ἐκ τῶν προσφερομένων γεωργικῶν ὅρων συνοδεύεται ὑπὸ φράσεων ἐκ τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας τοῦ λαοῦ, δι' ὧν καθίστανται σαφεῖς αἱ διάφοροι σημασίαι, τὰς ὁποίας παρουσιάζουν τὰ λήμματα. Ὁ σ. φροντίζει ἐπίσης διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι πιστὴν ἀπόδοσιν τῆς φωνητικῆς τῶν ἰδιωματισμῶν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἰδιώματος τῆς ἐρευνωμένης περιοχῆς ταυτίζονται πρὸς ἐκεῖνα τῶν ἰδιωμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης, παρατηρεῖται δηλ. 1) *ἡ οὐράνωσις τῶν κ, γ, χ πρὸ τῶν ἀσθενῶν φωνηέντων e καὶ i* : *ἤδωκε*, *χέρι*, *ξέρος* < *γέρος*, 2) *ἡ διατήρησις τῶν μέσων b, d, g*, 3) *ἡ τροπὴ τοῦ τ εἰς θ πρὸ τοῦ συνιζανομένου ι* : *ματιὰ* > *μαθιά*, *στρωματιὰ* > *στρωμαθιά*, 4) *ἡ ἐναλλαγὴ τῶν θ* > *δ* : *θὰ* > *δὰ*, 5) *ἡ πρόθεσις ἀνὰ ὡς ἀνὲ ἐν συνθέσει* : *ἀναχύνω* > *ἀνεχύνω*, *ἀνάχυμα* > *ἀνέχυμα*, *ἀναδίδω* > *ἀνεδίδω* φρ. : *ἀνεδίδου δὰ χωράφια ἀπῆς πέρασ' ὁ Ἄγουστος*, *ἀνασπαστὴς* > *ἀνεσπαστής* = ὁ κλάδος ἐλαίας, ὁ ἀνασπώμενος ἐκ τοῦ δένδρου διὰ νὰ φυτευθῇ κ.ἄ.

Τὸ λεξιλόγιον περιέχει ἀρχαιοπινῆ τινα στοιχεῖα ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρω τὰ ἀκόλουθα : *καλουργειά*, ἡ = ἡ καλλιέργεια, τὸ ὄργωμα ἀγροῦ, *λίσμα*, τὸ = τὸ ὕλισμα, ὁ προσχωσιγενὴς ἀγρός, *ὄψη*, ἡ = ὁ ὄψιμος, ὁ ἐν ἀγραναπαύσει ἀγρός, *παραβολή*, ἡ = τὸ φυσικὸν ἢ τεχνητὸν ἐμπόδιον, τὸ παρακωλῦον τὴν πλήρη καλλιέργειαν τοῦ ἀγροῦ, *ὀμβρῶ* = ἐπὶ ἀγροῦ, ἀναδίδω ὑγρασίαν, *νυμματερό*, τὸ καὶ ρ. *νυμματίζω*, ἐκ τοῦ ἀρχ. *νύσσω* κ.ἄ. Περιέχονται ἐπίσης Τουρκικά, Ἀραβικὰ καὶ Ἰταλικὰ δάνεια, ἐκ τῶν ὁποίων παραθέτω τὰ ἀκόλουθα : *ὀρτάκης*, ὁ = ὁ συνεταῖρος (τὸ Τουρκ. ortak), *μπεϊλίκικος* ἐπίθ. = ὁ κρατικὸς (τὸ Τουρκ. beylik), *βακούφικος* ἐπίθ., ἐπὶ κτημάτων, τὸ ἐκκλησιαστικὸν κτῆμα (τὸ Ἀραβ. vakif), *καγιᾶς*, ὁ = ὁ ἄγονος ἀγρὸς (τὸ Τουρκ. kaya = βράχος), *μουζούρι*, τὸ = μέτρον ἐκτάσεως, χωρητικότητος (τὸ Βυζαντ. *μουζούριον*, ὃ ἐκ τοῦ Λατιν. *mesura* = μέτρον), *βάγα*, ἡ = τὸ σκαλιστήρι (τὸ Ἰταλ. *vanga*), *ματζαδούρα*, ἡ = ἡ φάτνη (τὸ Ἐνετ. *magnaora*. ὃ ἐκ τοῦ Ἰταλ. *magiatoia*) κ.ἄ. Τὰ παρατιθέμενα ὑπὸ τοῦ σ., εἰς τὰς τελευταίας πέντε σελίδας, σχέδια διευκρινίζουν τοὺς ὅρους τοῦ ἀρότρου καὶ ἄλλα γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη. Διὰ πάντα ταῦτα ἡ συλλογὴ κρίνεται ἀξία βραβεύσεως.

8. *Νικολάου Πακτίτη*, Λαογραφία : «Ὁ θαλασσινὸς βίος 'ς τὴ Βορειοδυτικὴ Κέρκυρα». Τετράδιον μεγάλου σχήματος ἐκ 49 δακτυλογραφημένων σελίδων. Περι-

λαμβάνει τὰ ἀκόλουθα κεφάλαια : 1) *Τὰ ψάρια*, 2) *τὰ θαλασσοπούλια*, 3) *τὰ θαλασσινὰ φυτά*, 4) *Ἡ παραλία καὶ ὁ βυθός*, 5) *τὰ σκάφη*, 6) *οἱ ἄνεμοι, σημάδια καιροῦ*, 7) *Συμπλήρωμα*.

Εἰς τὴν συλλογὴν περιλαμβάνονται καὶ ἐννέα (9) σχέδια παλαιῶν ἱστιοφόρων.

Ὁ τίτλος τῆς συλλογῆς *Λαογραφία* ἐδόθη προφανῶς ὑπὸ τοῦ συλλογέως, ἐπειδὴ οὗτος παράλληλα πρὸς τὴν γλωσσικὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν προσφέρει, περιγράφει διαφόρους τρόπους ἁλιείας καὶ μαγειρεύματος ψαριῶν, δίδει ἐπίσης ὀλίγα γνωμικά, παροιμίας, παραδόσεις καὶ προγνωστικὰ καιρικῶν μεταβολῶν, ἀλλ' ἡ συλλογὴ εἶναι καθαρῶς γλωσσική, τὰ δὲ κεφάλαια εἰς τὰ ὁποῖα ὁ σ. ἀσχολεῖται μὲ τὰ λαογραφικὰ δεδομένα, προσφέρουν ἐπίσης ἄφθονον καὶ χρήσιμον γλωσσικὴν ὕλην.

Δημοδιδάσκαλος, ὑπηρετῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον τοῦ χωρίου Συναρᾶδες τῆς Δυτικῆς Κερκύρας, ὁ σ. μετέχει διὰ πρώτην φορὰν τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἑταιρείας.

Νησιώτης, παρακολουθῶν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῶν ἁλιέων τῆς νήσου του, ἠρεύνησε λεπτομερῶς τὸν ναυτικὸν τομέα καὶ κατώρθωσε νὰ προσκομίσῃ ἀξιόλογον γλωσσικὴν ὕλην. Παρὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν σελίδων της ἡ συλλογὴ περιέχει ἄφθονον ὑλικὸν ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν τομέων τῆς ζωῆς τῶν ἁλιέων.

Ἡ λεπτομερὴς περιγραφὴ τῶν διαφόρων ἰχθύων καὶ λοιπῶν θαλασσίων ζῴων καὶ φυτῶν βοηθεῖ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀναγνώρισιν τῶν δημωδῶν ὅρων.

Θὰ ἀνέμενέ τις ἰσχυροτέραν τὴν Ἑνετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ναυτικῶν καὶ ἁλιευτικῶν ὅρων τῆς Κερκύρας, διὰ τὸν λόγον ὅτι, τόσον αὕτη, ὅσον καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Ἰονίου, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῶν θέσεως, τελοῦν συνεχῶς ὑπὸ τὴν Ἰταλικὴν ἐπίδρασιν. Ἐν τούτοις τηρεῖται καὶ ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ ἀναλογία, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τοὺς ἀντιστοίχους ὅρους ἐκ τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ παραλίων πόλεων. Τὰ ἰχθυώνυμα εἶναι γνήσια Ἑλληνικὰ ἐκτὸς ἐλαχίστων Ἰταλικῶν δανείων, τὰ ὁποῖα συναντῶμεν καὶ εἰς τὸν ὑπόλοιπον Ἑλληνικὸν χῶρον ὡς εἶναι λ.χ. : 1) *ἡ μπεσκαστρίτσα*, τὸ ἄλλαχ. *πεσκαντρίτσα* (Ἰταλ. *pescatrice*), 2) τὸ *μπαρμπούνι* (Ἰταλ. *barbone* Ἑνετ. *barbon*), 3 *ἡ παπαλῖνα* = ἡ μικρὴ σαρδέλλα (Ἑνετ. *papalina*), 4) τὸ *καπόνι* (Ἑνετ. *capon*), 5) *ἡ λάμπαινα* (Ἰταλ. *lampride*, ὁ ἐκ τοῦ Λατιν. *lampristuna*), 6) *ἡ λαμπόρδα* (Ἑνετ. *lampreda*), 7) ὁ *σαμπιέρος* (Ἑνετ. *sampiero*) τὸ ἄλλως *χριστόψαρο* καὶ 8) ὁ *τοῦνος*, *ἡ τουνίνα* (Ἰταλ. *tonno*, ὁ ἐκ τοῦ ἀρχ. Ἑλλην. *θύννος*).

Μερικὰ ἐκ τῶν δημωδῶν ἰχθυωνύμων τῆς συλλογῆς ἀποθησαυρίζονται διὰ πρώτην φοράν, ὡς εἶναι : 1) ὁ *ἀληθινός* = ὀστρακοειδὲς κωνικοῦ σχήματος, 2) ὁ *ἀμοίραστος* = μικρὸς ἰχθὺς τοῦ βυθοῦ, χρώματος καστανοῦ (ἀμοίραστος, διότι δὲν μοιράζεται, ὅταν μαγειρευθῇ, λειώνει), 3) τὸ *ἀγόνι* = μικρὸς ἰχθὺς ὁμοιάζων πρὸς τὸν γαῦρον, 4) *ἡ κώτσα* = εἶδος μικροσώμου τσιπούρας, 5) *ἡ πίγκα ἢ τίγκα* = ἰχθὺς συγγενεύων πρὸς τὴν *στεῖραν*, 6) *ἡ φασούλα* = πετρόψαρον χρώματος φαιοῦ, 7) τὸ *τρυπολίθαρο* = μικρός, πεπλατυσμένου σχήματος, ἰχθὺς μὲ μεγάλα λέπια καὶ 8) *ἡ χαλκομαρίδα* = ἡ ὀρσενικὴ μαρίδα, ἔχουσα τὸ χρῶμα χαλκοῦ.

Τὸ ἰδίωμα ἔχει ὑποχωρήσει ἀρκούντως πρὸ τῆς Νεοελληνικῆς κοινῆς, διατηρεῖ δὲ μόνον ὡρισμένα χαρακτηριστικὰ ὡς εἶναι : ὁ ἀόριστος εἰς -κα, ἀντὶ -σα: *ἔπιακα*

> ἔπιασα, *ἐπιάκαμε* > ἐπιάσαμε, ἡ διατήρησις τῶν μέσων *b*, *d*, *g*, τὸ ἀρσενικὸν ἄρθρον τῆς αἰτ. πληθ. τοὺς > *τσοὺ*, *τσοὺ κεφάλους* > τοὺς κεφάλους, *τσοὺ Ὀθωνοὺς* > τοὺς Ὀθωνούς, τὸ *ἀσκώνει-ἀσκώθηκα* ἀντὶ τῶν σηκώνω, σηκώθηκα κ.ἄ.

Ἡ συλλογὴ ἐν τῷ συνόλῳ κρίνεται βραβεύσιμος.

9. *Ἀλέξανδρου Ἀδαμίδη*, «Γλωσσικὰ τῆς ἐπαρχίας Βοΐου τοῦ νομοῦ Κοζάνης». Τετράδιον μεγάλου σχήματος ἐξ 137 δακτυλογραφημένων σελίδων.

Ὁ συλλογεύς, διευθυντὴς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Λικνάδων Βοΐου τοῦ νομοῦ Κοζάνης, μετέχει διὰ πρώτην φορὰν τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἑταιρείας. Φιλοτιμούμενος νὰ δώσῃ μαζὶ μὲ τὸ γλωσσικὸν ὑλικὸν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἰδιώματος, προτάσσει τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τῆς Φωνητικῆς καὶ τῆς Γραμματικῆς αὐτοῦ. Ὁμιλεῖ περὶ ἀποβολῆς ἀτόνων φωνηέντων, κωφώσεως καὶ στενώσεως, περὶ τροπῆς, ἀναπτύξεως καὶ ἀποβολῆς συμφώνων, δίδει τὴν κλίσιν τῶν ἄρθρων, τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ρημάτων, τὸν σχηματισμὸν τῶν παραθετικῶν, ὁμιλεῖ ἐπίσης περὶ τῶν ἀκλίτων καὶ περὶ παραγωγῆς καὶ συνθέσεως. Αἱ παρατηρήσεις αὗται, μολονότι δίδονται κατὰ τρόπον πρακτικόν, καθαρῶς ἐμπειρικὸν — κατὰ τὴν στένωσιν λ.χ. τοῦ φθόγγου *e* (ε-αι) εἰς *ι* ὅταν αὕτη συμβαίνῃ εἰς τὴν περίπτωσιν αι > *ι* : *σκέφτομαι* > *σκέφτουμι*, *ἔρχομαι* > *ἔρχουμι*, *Γιώργαινα* > *Γιώργινα* κ.ἄ. ὁ σ. πιστεύει ὅτι ἀποβάλλεται τὸ *α* καὶ μένει τὸ *ι* — εἶναι ἐν τούτοις χρήσιμοι, διότι καὶ τὴν μορφὴν τοῦ ἰδιώματος δίδουν εἰς γενικὰς γραμμὰς καὶ πλουτίζουν περαιτέρω τὸ γλωσσάριον διὰ τῶν ἰδιωματικῶν τύπων, τοὺς ὁποίους οὗτος χρησιμοποιεῖ ὡς παραδείγματα δι' ἕκαστον γραμματικὸν ἢ φωνητικὸν φαινόμενον. Ἀκολουθεῖ τὸ γλωσσάριον (σελ. 23-73) διατεταγμένον κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν. Ὁ σ., ἀσχολούμενος διὰ πρώτην φορὰν μὲ τὴν συγκέντρωσιν γλωσσικῆς ὕλης, ἐνόμισε πιθανῶς ὅτι θὰ ἀνταπεκρίνετο καλύτερον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ διαγωνισμοῦ, ἐὰν συνεκέντρωνε τὰ ξένα δάνεια, παραμελῶν οὕτω τὰ ἑλληνικὰ λεξιλογικὰ στοιχεῖα. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ παρατιθέμενον γλωσσάριον γέμει ξένων στοιχείων, Τουρκικῶν, Σλαβικῶν κ.ἄ., πολλὰ τῶν ὁποίων πιθανῶς δὲν ἀκούονται σήμερον.

Τὸ μειονέκτημα τοῦτο τῆς συλλογῆς ἐξουδετερώνουν εὐτυχῶς τὰ εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς συλλογῆς παρατιθέμενα παραμύθια καὶ παροιμίαι. Τὰ κείμενα ταῦτα τοῦ προφορικοῦ λόγου παρουσιάζουν ἑλληνικωτάτην σύνθεσιν καὶ μορφήν. Αἱ τετρακόσιαι περίπου παροιμίαι, διατεταγμέναι κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν, μολονότι τυγχάνουν αἱ περισσότεραι κοιναί, παρουσιάζουν ἐν τούτοις ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἰδιωματικὴν γλωσσικῶς μορφὴν αὐτῶν. Ὁ συλλογεὺς ἀπέφυγε νὰ δώσῃ τὴν σημασίαν ἑκάστης ἐκ τούτων, ἐνῷ ἐν συνεχείᾳ παραθέτει ἑτέρας 28 σχετικὰς μὲ τὸν γαμβρόν, τὴν νύμφην καὶ τὸ συγγενολόι, τῶν ὁποίων δίδει καὶ τὰς σημασίας καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες προεκάλεσαν ταύτας.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς συλλογῆς καταλαμβάνουν 17 παραμύθια, τὰ ὁποῖα κατεγράφησαν, ὡς βεβαιοῖ ὁ συλλογεύς, ὅπως ἀκριβῶς διηγήθησαν αὐτὰ οἱ χωρικοί, ἄνευ ἄλλης τινὸς προσθήκης. Πρωτότυπα τὰ περισσότερα τούτων ὡς πρὸς τὸν μῦθον, μὲ πλοκὴν λόγου καθαρῶς λαϊκὴν καὶ γλῶσσαν ἀμιγῆ, παρουσιάζουν τὴν πραγματικὴν εἰκόνα τοῦ ἰδιώματος καὶ προσδίδουν εἰς τὴν συλλογὴν ἰδιαιτέραν ἀξίαν. Χωρὶς νὰ

ὑποτιμῶμεν τὴν προσφορὰν τῶν ξένων στοιχείων, χρησίμων ἄλλωστε διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης ἡμῶν, πιστεύομεν ὅτι ἡ ὑπὸ κρίσιν συλλογὴ θὰ συνέβαλλεν ἀσυγκρίτως περισσότερον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ διαγωνισμοῦ, ἐὰν ὁ συλλογεὺς ἐφρόντιζε νὰ συγκεντρώσῃ περισσότερα ἑλληνικὰ λεξιλογικὰ στοιχεῖα καὶ ἐὰν ἔδιδε τὰς ἑρμηνείας τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων καὶ τὰς σημασίας τῶν παροιμιῶν καὶ παροιμιωδῶν φράσεων.

Τὸ ἰδίωμα Λικνάδων Βοΐου παρουσιάζει τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν βορείων ἰδιωμάτων, ἤτοι κώφωσιν τῶν ἀτόνων *ο* καὶ *ε*, ἀποβολὴν τοῦ ἀτόνου *ἰ* καὶ οὐράνωσιν τῶν παρ' αὐτῷ συμφώνων κ, λ, ν, τροπὴν τοῦ *β* εἰς *φ* πρὸ τοῦ *κ* : κατέβηκε > *'κατέφ'κιν*, εἰσέβηκαν > *εἰσέφ'καν* > *σέφ'καν*, τοῦ *μ* εἰς *μb* πρὸ τοῦ *λ* μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ μεσολαβοῦντος φωνήεντος : *χαμηλὰ* > *χαμblά*, φαμελιὰ > *φαμb'λιὰ*, ἁπλοποίησιν τῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, τῶν προερχομένων ἐξ ἀποβολῆς ἀτόνου *ι* : ἑτοιμάστηκαν > *'τοιμάσ'καν*, πετάχτηκε > *πετάθ'κι*, χτυποῦσαν > *χ'ποῦσαν* κ.ἄ.

Ἡ συλλογὴ κρίνεται βραβεύσιμος.

10. *Θανάση Παπαθανασοπούλου* : «Γλωσσάρι Αἰτωλικοῦ ἰδιώματος». Χειρόγραφος συλλογὴ γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἐκ δύο τετραδίων μικροῦ σχήματος. Τὸ ἓν ἐκ τούτων ἀριθμεῖ 98 σελίδας καὶ τὸ ἄλλο 102, ἤτοι ἐν συνόλῳ 200 σελίδες.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν σελίδων θὰ ἦτο κατὰ πολὺ μειωμένος, ἐὰν ὁ συλλογεὺς δὲν ἔγραφε τὸ προσφερόμενον ὑλικὸν τόσον ἀραιὰ ὥστε νὰ ὑπάρχουν εὐρύχωρα περιθώρια.

Ὁ σ. μετέχει τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἑταιρείας δι' ἕκτην κατὰ σειρὰν φοράν, εἶναι ἑπομένως φυσικὸν νὰ προσφέρῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ συγκεντρούμενον ὑλικὸν κατὰ τρόπον χρήσιμον. Συνοδεύει τὰ λήμματα διὰ φράσεων ἐκ τοῦ ἀβιάστου λόγου τοῦ λαοῦ καὶ δίδει σαφῆ τὴν ἑρμηνείαν ἑκάστου ἰδιωματικοῦ ὅρου. Προσπαθεῖ ἐπίσης καὶ κατορθώνει νὰ δώσῃ πιστῶς τὴν φωνητικὴν τοῦ ἰδιώματος. Ὁ τίτλος τῆς συλλογῆς «Γλωσσάρι τοῦ Αἰτωλικοῦ ἰδιώματος» ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα γράφει ὁ συλλογεὺς εἰς τὴν αἴτησίν του πρὸς τὴν Ἑταιρείαν, ἀναφέρων ἐπὶ λέξει : *... νὰ ὑποβάλω δύο τετράδια γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος.* Ἡ ἰδιαιτέρα πατρὶς τοῦ συλλογέως εἶναι ἡ *Περίστα* Αἰτωλίας. Ἀμφιβάλλομεν ἂν ἕκαστον λῆμμα, τὸ ὁποῖον προσκομίζει ὁ σ. ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος, ἀπαντᾷ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφὴν εἰς ὁλόκληρον τὸν Αἰτωλικὸν χῶρον. Θὰ ἦτο συνεπὴς πρὸς τὸν τίτλον ὁ σ., μόνον ἐὰν ἔδιδε δι' ἑκάστην ἰδιωματικὴν λέξιν καὶ τὸν τόπον προελεύσεώς της, ἄλλως τὸ προσφερόμενον ὑλικὸν θὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὑλικὸν Περίστας Αἰτωλίας.

Ὁ σ. παραθέτει τὰς μετοχὰς ὑπὸ ἴδιον λῆμμα, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε νὰ τάσσῃ ταύτας ὑπὸ τὸ οἰκεῖον ρῆμα. Δίδει π.χ. τὸ ρ. *ἀβγαταίνου* καὶ ὑπὸ ἴδιον λῆμμα τὴν μετοχὴν *ἀβγατισμένους -η -ου*, τὸ ρ. *ἀφαλοκόβου* καὶ τὴν μετοχὴν *ἀφαλουκουμμένους -η -ου*. Δίδει ἐπίσης τὰ ἐπίθετα ὑπὸ χωριστὸν λῆμμα δι' ἕκαστον γένος ὡς π.χ. *ντιλπιτέρ'ς ὁ*, *ντιλπιτέρ'κου τό*, *ἀβγατιστὴς ὁ*, *ἀβγατίστρα ἡ*, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε νὰ τάσσωνται ὑπὸ τὸ ἀρσενικόν.

Ὁ σ. συγχέει ἐνίοτε τὰ ὁμόηχα λήμματα καὶ τάσσει ταῦτα ὑπὸ τὸ αὐτὸ λῆμμα π.χ. ὑπὸ τὸ *κουμάσι* τάσσει τόσον τὸ Ἑλληνιστικὸν *κομᾶς* = ὀρνιθών, ὅσον καὶ τὸ

κουμάσι = ὕφασμα (Τουρκ. komaş) ὑπὸ τὸ *καλειά* ἐν τῇ φρ. *καλειά σου* (ἀπλολογία τῆς φρ. *κάμε δουλειά σου*, βλ. Γ. Χατζιδάκι, Ἀθηνᾶ 20 (1908), 554), τάσσει καὶ τὸ *καλλιὰ* = φωλεά. Μερικὰ ἐκ τῶν λημμάτων τῆς ὑπὸ κρίσιν συλλογῆς ἔχουν ἤδη δοθῆ ὑπὸ τοῦ σ. εἰς προγενεστέρας συλλογὰς αὐτοῦ.

Τὸ λεξιλόγιον περιέχει Τουρκικὰ δάνεια, τινὰ τῶν ὁποίων παραθέτω ἐνταῦθα : *καπλάνης* = δυναμικὸς ἄνθρωπος (*kaplan* = τίγρις), *σεφέρι* = ταξίδι (*sefer*) *χαράμι* = ἄδικον (*haram*), *νταμάχι* = ἀπληστία (*tamah*), *ντιλτιντέρ'ς* > ντερμπεντέρης = ἀλήτης (*derbeder*) κ.ἄ. Περιέχει ἐπίσης μερικὰ ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα ὡς π.χ. *τὸ κροῦσμα* = τὸ φάντασμα, *ἄμπ'λας ὁ* = ὁ ἔμπολας, ἡ πηγὴ τὸ ἀναβλύζον ὕδωρ, ἀρχ. *ἐμβολή*, *ξάϊ τὸ* = τὸ Βυζαντ. ἐξάγιον ἡ ἀμοιβὴ τοῦ μυλωνᾶ κ.ἄ.

Ἡ συλλογὴ ἐν τῷ συνόλῳ κρίνεται βραβεύσιμος.

11. *Γεωργίου Τσίλη* : «Γλωσσικοὶ ἰδιωματισμοὶ τοῦ χωρίου Πραμάντων Ἰωαννίνων». Τετράδιον μεγάλου σχήματος ἐκ 300 σελίδων.

Ὁ συλλογεύς, φιλόλογος, καθηγητὴς τοῦ γυμνασίου Φιλιατῶν Θεσπρωτίας, μετέχει διὰ πρώτην φορὰν τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ἑταιρείας. Ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὰς ἐντύπους ὁδηγίας τῆς Ἑταιρείας πρὸς συγκέντρωσιν γλωσσικοῦ ὑλικοῦ, χρησιμοποιεῖ τὰ ἐν αὐταῖς ἀναγραφόμενα σύμβολα πρὸς πιστοτέραν ἀπόδοσιν τῆς φωνητικῆς τοῦ ἰδιώματος καὶ ἐπιτυγχάνει τοῦτο ἐν πολλοῖς. Οὗτος δίδει ἐν ἀρχῇ ὀλίγας χρησίμους πληροφορίας, ἀφορώσας εἰς τὴν τοποθεσίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ χωρίου, τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸ εἶδος τῆς ἀσχολίας του, ὁμιλεῖ περὶ τῆς λαϊκῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου *Πράμαντα*, τὸ ὁποῖον προῆλθε — κατὰ τὸν λαὸν — ἐκ τῆς φρ. *πᾶμε 'ς τὰ πράματα* (*πράματα* = αἰγοπρόβατα) = πᾶμε εἰς τὸν τόπον ὅπου βόσκουν τὰ *πράματα*.

Παραθέτει εἶτα μικρὰν ἀφήγησιν εἰς τὸ ἰδίωμα τοῦ χωρίου, ὡς ἤκουσε ταύτην ἐκ τοῦ στόματος Χαριλάου Λιανοῦ, 65ετοῦς κτηνοτρόφου, δίδων οὕτω μίαν εἰκόνα τῆς μορφῆς τοῦ ἰδιώματος.

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου μία μόνον χειρόγραφος συλλογὴ ἀπόκειται εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἐξ ἀποστολῆς τοῦ συντάκτου αὐτοῦ κ. Δ. Κρεκούκια.

Τὴν γλωσσικὴν ὕλην ἀντλεῖ ὁ σ. τῆς ὑπὸ κρίσιν συλλογῆς ἐκ τοῦ καθημερινοῦ, τοῦ οἰκογενειακοῦ, τοῦ γεωργικοῦ καὶ τοῦ ποιμενικοῦ βίου. Τὸ ὑλικὸν παρατίθεται ἐκτὸς ἀλφαβητικῆς σειρᾶς καὶ εἶναι ποικίλον καὶ χρήσιμον. Ὅσα ἐκ τῶν λημμάτων ἀναφέρονται εἰς γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη, συνοδεύονται μὲ τὰ σχετικὰ σχέδια.

Ἡ σημασία τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων δίδεται σαφῶς καὶ ἀκολουθεῖται σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ ἀντιστοίχων διδασκαλικῶν παραδειγμάτων.

Τὸ ἰδίωμα ἀνήκει εἰς τὰ βόρεια, παρουσιάζει κώφωσιν τῶν ἀτόνων *ο* καὶ *ε* καὶ ἀποβολὴν τῶν ἀτόνων *ου* καὶ *ί* : *καλαβόκ'* > *καλαμπόκι*, *βρίσκ'ν* > *βρίσκουν*, *κλεφτ'ς* > κλέφτης *νηστ'κό* > νηστικό. Ἐνίοτε παρατηρεῖται κώφωσις τοῦ τονουμένου *ο* ὀφειλομένη εἰς λόγους ἀναλογίας : ἐδῶ > *ἰδοῦ* κατὰ τὰ *αὐτοῦ*, *ἀλλοῦ*.

Τὸ γλωσσάριον περιέχει ἀρχαιοπινῆ τινα στοιχεῖα ὡς : *ἀντεικάζου* = διανοοῦμαι ἀρχ. ἀντεικάζω, *εἴδισμα τὸ* = τὸ ἀντικείμενον, *ποκάρι τό* = τὸ ἀρχ. ποκάριον, πόκος,

προσθηλάζω ἀρχ. προσθηλάζω, *σύβασμα* τὸ = οἱ ἀρραβῶνες καὶ ρ. *συβάζου* > συμβιβάζω, *λαρώνω* = ἡσυχάζω, τὸ ἀρχ. *ἱλαρόω*.

Ὑπάρχουν ἐπίσης δάνεια ἐκ ξένων ἐπιδράσεων : *σουλdοῦκου* τὸ = ὁ μάλλινος ἀνδρικὸς σάκκος (Ἐνετ. *sortú*, ὁ ἐκ τοῦ Γαλλ. *surtout*), *κότυλου* τὸ = ἡ πλεκτὴ φούστα (Ἰταλ. *cotla-cotola*), *bουχαρῆς* ὁ = ὁ καπνοδόχος (Τουρκ. *buhar* = καπνός), *dριλένιος* ἐπίθ. καὶ *dρίλι* τὸ = τὸ βαμβακερὸν ὕφασμα (Γαλλ. drille) κ.ἄ.

Ἰδιορρυθμίαν παρουσιάζει τὸ ἰδίωμα ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν ἐνίων ρημάτων ὡς λ.χ. τὸ ρ. *κατ'κεύου* > κατοικεύω = κατοικῶ, πιθανῶς ἐκ τοῦ ἀορ. *κατοίκ'σα* καὶ ἐκ ψευδοῦς ἀποκαταστάσεως *κατοίκεσα*, *λέμbω* = λάμπω, πιθανῶς ἐκ λόγων ἀναλογίας πρὸς τὸ *φέγγω*, μένω > *μίσκου*, ἀπομένω > *ἀπουμίσκου*, ἐκ τοῦ *ἀπομεινίσκω*.

Πλουσία συλλογὴ κυρίων ὀνομάτων, ἀνδρικῶν καὶ γυναικείων, ὑπὸ ἰδιωματικὴν μορφήν, προκύπτει ἐκ τῶν διδασκαλικῶν παραδειγμάτων μὲ τὰ ὁποῖα ὁ σ. συνοδεύει τὰ λήμματα.

Ἀναφέρω μερικὰ χαρακτηριστικά : *Λάκ'ς* ὁ < ὁ Βασιλάκης, *Βάgους* ὁ < ὁ Βαγγέλης, *Μούλιας* ὁ < ὁ Θωμούλιας, *Πάντους* ὁ < ὁ Παντελῆς, *Λόπ'ή* < ἡ Καλλιόπη, *Πόπ'ή* < ἡ Πηνελόπη, *Φτύχου ἡ* < ἡ Εὐτυχία κ.ἄ.

Πολὺ ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν ἐπίσης τὰ παρωνύμια, τὰ ὁποῖα παραθέτει ὁ σ. εἰς τὸ τέλος τῆς συλλογῆς, ἐξ ὧν σημειώνω τινὰ ἐνταῦθα ὡς δείγματα τῆς παρατηρητικότητος τοῦ λαοῦ : *Πεντάρας* ὁ, διότι ἦτο φιλάργυρος, *Καλαμίδας* ὁ, διότι εἶχε πολὺ λεπτὰς κνήμας, *Καβαλλουπάϊδους* ὁ, διότι ἦτο εὔσωμος καὶ ὡραῖος, *Λειτουργιᾶς* ὁ, διότι εἶχε πεπλατυσμένον πρόσωπον ὁμοιάζον πρὸς *λειτουργιὰν* = πρόσφορον, *Κουλουφουτιὰς* ὁ, διότι συνέλεγε πυγολαμπίδας, *Καρφάκας* ὁ, διότι ἐκάρφωνε τὰ πέταλα εἰς τοὺς ἡμιόνους καὶ τοὺς ἵππους κ.ἄ.

Ἡ συλλογὴ κρίνεται διὰ ταῦτα βραβεύσιμος.

Ἡ ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δικ. Βαγιακάκος, Α. Κωστάκης, Α. Καραναστάσης (Εἰσηγητής)

Κατόπιν προτάσεως τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ μετ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀπενεμήθησαν εἰς τὰς ἀνωτέρω κριθείσας συλλογάς :

Α'. Βραβεῖον 5.000 δραχμῶν μετ' ἐπαίνου εἰς τὸν κ. Π. Ε. Σεγδίτσαν.

Β'. Βραβεῖον 3.500 δραχμῶν εἰς τὸν κ. Κ. Μηνᾶν.

Γ'. Βραβεῖον 3.000 δραχμῶν εἰς τὸν κ. Τ. Παπαποστόλου.

Δ'. Βραβεῖον 2.500 δραχμῶν εἰς τοὺς κ.κ. Δ. Εὐστρατίου, Ἀρ. Κατέχην, Ἀλέξ. Ἀδαμίδην, Ἰω. Βελεγράκην καὶ Γεώργ. Τσίλην.

Ε'. Βραβεῖον 2.000 δραχμῶν εἰς τὸν κ. Λ. Παπαθανασόπουλον καὶ κ. Ν. Πακτίτην.

ΣΤ'. Ἀμοιβὴ 500 δραχμῶν εἰς τὸν κ. Ν. Κοσμᾶν.